

kısmının duçarı töhmet olmasını doğru görmedikten başka memleketin asayiş ve intizamı dahilisi ve atışı itibarile de tehlikeli addeylıyoruz. Binaenaleyh kabinenin bu maddeden ruhu maksadı ne olduğunun izah buyurmanızı hassaten istirham ederiz.

2 - İkinci madde muhteviyatına gelince, bu husus şayanı teemmül ve muhtelif suretlerle münakaşaya kabiliyetlidir. Meselâ mütaaleatı atıye dahi varittir:

Gayrikabili tamir felâket ve netayici elîmeye müncer olduğundan bugün milletin ademi memnuniyetini celbeden Harbi Umumiye iştirak etmemek elbette son derece şayanı arzu idi. Fakat buna imkanı maddi mevcut değildi. Çünkü ademi iştirak müsellaah bir bitaraflığı yani Boğazların mesudet bulundurulmasını icap ettiriyordu. Halbuki vatanımızın mevkii coğrafisi İstanbulun vaziyeti sevkuiceşiyesi Rusların İtilâf Hükümetleri yanında ahzı mevî emiş olması bizim seyirci kalmamıza asla müsaait değildi. Bundan başka müsellaah bir bitaraflığın idamesi için paramız, silahımız, sanayimiz hulâsa lâzım olan vesaitimiz mevcut değildi. İtilâf Devletlerinin bilhassa İngilizlerin para vermemesinden sarfunazar gemilerimizi zapt ve milletin dışından tırnağından arttıranak biriktirdiği inşaatı bahriyeye ait yedi milyon liramızı da gasbeylemeleri ve Düveli İtilâfiyenin ilanı harple beraber bizim harbe duhulümüzden daha dört ay evel tamamen Hükümeti Osmanîye zararına bir Ermenistan cumhuriyeti teşkiline karar verdiklerini ilan eylemiş olmaları ve hatta Bolşeviklerin neşrettiği gizli muahedattan anlaşıldığına göre İstanbulun Çarlık Rusyasına vadedilmiş olması harbe, İtilâf Devletleri aleyhine girmeliğin gayrikabili içtinap olduğunu gösterir detaili vazihadandır. Bir de İngiltere ve Fransanın kendisine İstanbulu vadeyledikleri Rusya dururken Balkan Harbi meş'umundan sonra hiçbir kıymeti askeriye ve mevcudiyeti millîye atfeylededikleri milletimizi kendilerine iltihak eylemeği farzetsek bile tercih edeceğini tasavvur eylemek elbette doğru olamaz. Harbe girmeliğimizi bir cinayet telâkki etmek ve koca bir milleti dört, beş kişinin bazıçesi olacak derekede addeylemek fikrimizce lehimizde bir faideyi mucip olmak şöyle dursun, bilakis sakıt Ferit Paşanın Parisle Avrupadan merhamet dilenmek efkârı sakımanesi ile serdeylediği beyanâtı zelilanesine Klemansonun vermiş olduğu hakaretalât cevabın maazallah bir kere daha işitilmesine sebep olabilir. Binaenaleyh merdane bir surette hakikati söylemek ve kahramanca harp eden bu koca milletin mağlûbiyetin netayici zaruriyesine katlanmakla beraber hareketinin cinayet telâkki ve bu yüzden itihah ve tecziye edilmesini kabul etmemek en salim ve en hayırlı bir prensip telâkki olunabilir.

Harbin müsebbipleri hakkındaki noktaya gelince: ilanı harp gayrimesul olan zatı şahnenin hakkı olduğuna ve o zamanki kabinenin ilanı harpten dört ay sora içtima eden meclisi millide verdiği izahat üzerine alkışlarla mazharı itimat olmuş bulunmasına nazaran mesele divanı âlinin tetkikinden geçmeden alehlitlak şu veya bunun aleyhinde ithamata kalkışmakta isabet olmayabilir.... Harbi Umumiye girmek ve girmemek veyahut girmek zarureti karşısında zamanını intihap eylemek hususunda başka mütaaleat dahi vardır. Buradaki mütaaleat, düşman noktâ nazarına cevap olmak üzere iltizam edilmiştir.

3 - Harp esnasındaki suiudarelerin meydana çıkarılıp tecziyesi, vatanımızda mes'uliyetin büyük ve küçüklere seyyarı olduğunu, kanun devrinin tamamen bitarafane ve kemali adli hakkaniyetle başladığını idrak etmek ehassı amalimizdir. Fakat biz bunu birçok münakalata sebep olacak olan kâğüt üzerinde reklâm tarzında neşriyattan ziyade bilfiil tatbikatileyârü ağıyare izharını daha muvafık ve faideli görüyoruz.

4 - İntihabat hakkındaki nikatî nazarımızı sureti berveçhiati beyanname ile neşir ve ilân eylemiştir. Bu bapta varil olacak başkaca mütaaleat varsa emir ve işarını istirham eyleriz.

Mustafa Kemal

VESİKA, 143.

Matbuat Cemiyeti Reisi Velit Bey vasıtasile

İstanbulda Tasvirî Efkar, Vakit, Akşam, Türk Dünyası ve İstiklâl gazetelerine

C: 9 Teşrinievvel 1335

İstizah ettiğiniz mevada ait izahatı Heyeti Temsilîye namuna berveçhiati tebliğ ediyorum:

1 - Makasidimizin hululü esasiyesinden olan üç nokta üzerinde hükümetle itilâf ettik ve bu noktalar hükümetin resmi beyannamesinde de tasrih edilmiştir; evvela Erzurum Kongresile Sivas ta münakit Umumi Kongrece müstereken kabul edilen tüzük ile beyanamenin ihtiva ettiği esasat dairesinde amali millîyenin hükümetçe hattı hareket intihah edilmesi: saniyen meclisi millî-

başka memleketin güvenlik ve iç düzeni ve geleceği bakımından da bunu tehlikeli sayıyoruz. Bu nedenle kabinenin bu maddeden anladığı ana amacın ne olduğunu açıklamanızı özellikle rica ederiz.

2 - İkinci madde içeriğine gelince, bu konu düşünölmeye değer ve türlü yönlerde tartışılmaya elverişlidir. Örneğin şöyle de düşünölebilir:

Anarılamaz yıkımlar ve giderilemez acı sonuçlar yarattığı için bugün millette hoşnutsuzluk doğuran Dünya Savaşına katılmamak elbette son derece istenir bir şeydi. Ama buna hiç olanak yoktu. Çünkü katılmama silâhlı bir yansızlığı yani Boğazların kapalı bulundurulmasını gerektiriyordu. Oysa vatanımızın konumu İstanbulun stratejik durumu Rusların İtilâf Devletleri yanında yer almış olması bizim seyirci kalmamıza hiç elverişli değildi. Bundan başka silâhlı bir yansızlık sürdürmek için paramız, silahımız, endüstrimiz kısacası gerekli olan araçlarımız yoktu. İtilâf Devletlerinin özellikle İngilizlerin para vermemesi şöyle dursun gemilerimize el koyup ve milletin dışından tırnağından arttıranak biriktirdiği gemi yapımına ayrılmış yedi milyon liramızı da zorla almaları ve İtilâf Devletlerinin savaş ilanı ile birlikte bizim savaşa girmemizden daha dört ay önce Osmanlı Hükümetinin tam zararına bir Ermenistan cumhuriyeti kurmaya karar verdiklerini ilân eylemiş olmaları ve hatta Bolşeviklerin yayımladığı gizli antlaşmalardan anlaşıldığına göre İstanbulun Çarlık Rusyasına vadedilmiş olması savaşa, İtilâf Devletlerine karşı girmeliğin kaçınılmaz olduğunu gösterir açık kanıtlardır. Bir de İngiltere ve Fransanın kendisine İstanbulu vaad ettikleri Rusya dururken uğursuz Balkan Savaşından sonra askerlik açısından hiç değer vermedikleri ve ulusal varlık saymadıkları milletimizin kendilerine katılması düşünölse bile bunu yeğleyeceklerini sanmak elbette doğru olamaz. Savaşa girmeliğimizi bir cinayet suçu saymak ve koca bir milleti dört, beş kişinin oyunağı olacak kertede aşağı görmek düşüncemize göre yararımıza bir sonuç doğurmak şöyle dursun, tersine düşük Ferit Paşanın Pariste Avrupadan merhamet dilenmek gibi sakat düşüncelerle verdiği alçakça demece Clemenceau'nun vermiş olduğu hakaret dolu yanıtın Allah korusun bir kere daha işitilmesine neden olabilir. Şu halde gerçeği yiğitçe söylemek ve kahramanca savaşı bu koca milletin yenilginin zorunlu sonuçlarına katlanmakla birlikte yaptıklarının cinayet sayılmasını ve bu yüzden suçlandırılıp cezalandırılmasını kabul etmemek en doğru ve en yerinde bir ilke olarak görölebilir.

Savaşa neden olanlarla ilgili noktaya gelince: Savaş ilanı sorumsuz olan padişahın yetkisinde olduğuna ve o zamanki kabinenin savaş ilânından dört ay sonra toplanan ulusal mecliste yaptığı açıklama alkışlarla güven almış bulunmasına göre sorun yüce divanın incelenmesinden geçmeden ille de şu ya da bunu suçlamaya kalkışmak doğru olmayabilir... Dünya Savaşına girip girmemek ya da girmek zorunluğu karşısında zamanını seçmek konusunda başka düşünceler de vardır. Buradaki düşünceler, düşman görüşlerine karşılık olmak üzere uygun bulunmuştur.

3 - Savaş sırasındaki kötü yönetimleri ortaya çıkarılıp cezalandırmak, vatanımızda sorumluluğun büyük ve küçüklere eşit yüklendiğini, kanun döneminin tam yansızlık, adalet ve hak düşüncesiyle başladığını görmek en içten dileğimizdir. Ama biz bunu birçok tartışmalara neden olacak olan kâğüt üzerinde reklâm biçiminde yayımlardan çok edimli uygulamalarıyla dosta düşmana gösterilmesini daha uygun ve yararlı görüyoruz.

4 - Seçimlerle ilgili görüşlerimizi örneği aşağıya alınan bildiri ile yayımlayıp ilân etmiştik. Bu konuda ileri sürölebilecek başka düşünceler varsa bildirmenizi rica ederiz.

Mustafa Kemal

BELGE, 143.

Basın Derneği Başkanı Velit Bey eliyle

İstanbulda Tasvirî Efkar, Vakit, Akşam, Türk Dünyası ve İstiklâl gazetelerine

K: 9 Ekim 1919

Sorduğunuz konulara ilişkin açıklamaları Temsilci Kurul adına aşağıda bildiriyorum:

1 - Amacımızın temel ilkelerinden olan üç nokta üzerinde hükümetle anlaşlık ve bu noktalar hükümetin resmi bildirisinde de belirtilmiştir; birincisi Erzurum Kongresiyle Sivas ta toplanan Genel Kongrece ortaklaşa kabul edilen tüzük ile bildirinin içerdiği ilkelere uygun olarak ulusal isteklerin hükümetçe hareket noktası olarak alınması; ikincisi Ulusal Meclis toplanana kadar millet ve

nin içtimana kadar mukadderatı millet ve memleket hakkında hiçbir taahhüdü kat'ie girilmemesi ve salisen de sulh konferansına gönderilecek heyeti murahhasanın itimadı millîye mazharı kifayet ve iktidar erbabından mürekkep olması şeklinde olan bu nikatı selâseyi hükümet tamamile kabul etmiş ve diğer birtakım teferruat üzerinde de itilâf edilmiştir. Maamafih eğer Kongrenin nizamnamesile beyannamesinde münderiç esasata henüz vâkıf değilseniz, onları da tebliğ edebiliriz.

2 - Heyeti Temsilîye ile hükümetin icraatı nitekabileri sebebile devletin iki başlı bir şekilde görünmesini muvafıkı hakikat bir tarzı telâkki bulmuyoruz: Ferit Paşa Kabinesi zamanında bile hükümet gayrimişru ve binnetice keenlemyekün olduğundan, millet kendisine meşru ve kanunî bir baş temin etmek için çalışmış ve hiçbir suretle ikinci bir baş mahiyetini ihraz etmemiştir; bugün ise bütün faaliyetimiz kanunun hakimiyetini temine matuf olduğundan, iki başlı gibi görünen vaziyetin islahına müteveccihdir ve bu itibar ile de suitefsir edilmemelidir.

3 - Hükümetin kat'î bir taahhüt altına girmemesini talepten maksadımız, mukarreratı mülkiye ve milliyemize milletın haberi oldıdan suitesir icra edecek taahhüdü müzırradı. Mesela Ferit Paşa vilâyatı şarkîyede vâsi bir Ermenistan teşkilini kendi reyı hodile taahhüt etmek istemiştir. Maksadımız işte bu gibi ve bundan daha fena ve gayrikabili tamir olacak mazarratların önünü almaktır. Yoksa hükümeti menafii millîye lehindeki teşebbüsatından menetmek değildir. Hükümet düveli muazzamanın hakkımızdaki mukarreratını lehimizde tadil için istediği kadar teşebbüsata girişebilir. Yalnız Meclisi Meb'usanın reyini istihsal etmeksizin sulh konferansı mukarreratını imza edemez. Meclisi Meb'usanın tesrii içtimat hakkında tamim edilen intihabat kararnamei ahiri de bu hususu mümkün kılmaktadır.

4 - Heyeti Temsilîye bir hükümet mahiyetinde olmadığından tabii devletlerle münasebatı resmîyeye girişemez. Bizim yapabileceğimiz ancak hükümetin amali millîyeye muvafık olan nikatı nazarını milletçe ve milletler nezdinde müdafaa ve terviç için teşebbüsati hususîye ve gayiresmîyede bulunmak olabilir.

5 - Hükümeti hazıranın siyaseti dahiliye ve hariciyemizi hüsnü tedvire muktedir olup olmadığı hakkında şimdilik katı bir şey söyleyemeyiz. Bunu icraat gösterecektir. Bizim maksadımız teklif ettiğimiz esasatı millîyenin hükümetçe kabulü idi. Hükümeti hazıra ile de aynen böyle oldu. Cemiyetimiz siyasî bir fırka olmadığından vükelâ veya reisi vükelânın birtakım esbabı tercihiye serdile tayin ve intihabında amel olmadık ve olamayız.

6 - Bu meseali daha vazih ve mufassal surette anlamak arzu edildiği takdirde Sıvasa bir iki zat izamu pek muvafık olur.

7 - Yeni bir kabine teşkilî meselesi hakkında Heyeti Temsilîye şimdilik hiçbir mülahaza da dermeyan edemez.

8 - İradei Millîye gazetesinde birtakım devletleri alâkadar edecek fıkralar bulunması aleyhtarlık maksadından değil, vakayü cariyeden halkı haberdar etmek mecburiyeti tahliyesinden mütevellittir. Nitekim aleyhte gibi görünen fıkralar olduğu gibi lehte bulunan fıkralar da vardır. Fazla olarak eğer surf aleyhtarlık şeklinde görülebilecek fıkralar varsa bu da hukuku millîyeye vukubulan bazı tecavüzata karşı pek haklı bir müdafaai meşrua mahiyetindedir.

10 Teşrinievel 1335

**Anadolu ve Rumeli Müdafaai Hukuk Cemiyeti Heyeti Temsilîyesi namına
Mustafa Kemal**

VESİKA, 144.

Deraliye, 13/10/1335

Sıvasta Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine

Muhterem Paşam; kaç gündür Zatı Alinizle matbuat heyeti namına muhabere ediyorduk. Bugün de Tasvirî Efkâr namına tasdi edeceğim berveçhizir bazı sualler arzeyliyorum; maksat, Kuvayi Millîyenin vaziyeti hakkında mümkün mertebe sarih malûmat vermektir. Alınacak etapların ajans vasıtasile Avrupaya çektilrilmesine çalışılacaktır. Bu suallerden münasip görülenlere yarınki nüshaya yetiştirilmek üzere mümkün mertebe çabuk cevap vermenizi rica ederim.

1 - Kuvayi Millîyenin vücuda gelmesinin ilk sebepleri nedir?

memleketin kaderiyle ilgili hiçbir kesin yüklenime girilmemesi ve üçüncüsü de barış konferansına gönderilecek delege kurulun milletın güvenini kazanmış, yetenekli ve güçlü kimselerden oluşması biçiminde olan bu üç ilkeyi hükümet tümüyle kabul etmiş ve öbür birtakım ayrıntılar üzerinde de anlaşma olmuştur. Bununla birlikte Kongrenin tüzüğü ile bildirisinde yazılı ilkeleri daha bilmiyorsanız, onları da bildirebiliriz.

2 - Temsilci Kurul ile hükümetin karşılıklı işlerinde devletin iki başlı bir görünümde olmasını gerçeğe uygun bir durum saymıyoruz: Ferit Paşa Kabinesi zamanında bile hükümet meşru olmadığından ve bu nedenle de yok sayılmak gerektiğinde, millet kendisine meşru ve kanunî bir baş sağlamaya çalışmış ve kesinlikle ikinci bir baş niteliği almamıştır; bugün ise bütün uğraşlarımız kanunun üstünlüğünü sağlamaya yönelik olduğundan, iki başlı gibi görünen durumun düzeltilmesini amaçlamaktadır ve bu nedenle de yanlış yorumlanmamalıdır.

3 - Hükümetin kesin bir yüklenim altına girmemesini istemekten amacımız, ülke ve ulus üzerinde verilecek kararlarda milletın haberi olmadan kötü etki yapacak zararlı girişimlerdir. Örneğin Ferit Paşa doğu illerinde yaygın Ermenistan kurulmasını kendi başına yüklenmek istemiştir. Amacımız işte bu gibi ve bundan daha kötü ve onarılamaz zararların önünü almaktır. Yoksa hükümeti ulusal çıkarlar yararına girişimlerde bulunmaktan önlemek değildir. Hükümet büyük devletlerin bizimle ilgili olarak vermiş oldukları kararları bizden yana değiştirmek için istediği kadar girişim yapabilir. Yalnız Meb'uslar Meclisinin onayını almadan barış konferansı kararlarını imza edemez. Meb'uslar Meclisinin toplanmasını çabuklaştırmakla ilgili olarak genelgeyle yayımlanan son seçim kararnamei de bunu olanaklı kılmaktadır.

4 - Temsilci Kurul bir hükümet niteliğinde olmadığından elbette devletlerle resmî ilişkiler kuramaz. Bizim yapabileceğimiz ancak hükümetin ulusal isteklere uygun olan görüşlerini millet ve başka uluslar karşısında savunmak ve bunların kabulü için özel nitelikte resmî ilişkiler kuramaz. Bizim yapabileceğimiz ancak hükümetin ulusal isteklere uygun olan görüşlerini millet ve başka uluslar karşısında savunmak ve bunların kabulü için özel nitelikte resmî olmayan girişimlerde bulunmak olabilir.

5 - Bugünkü hükümetin iç ve dış politikamızı iyi yürütmeye yetenekli olup olmadığı konusunda şimdilik kesin bir şey söyleyemeyiz. Bunu yapılacak işler gösterecektir. Bizim amacımız önerdiğimiz ulusal ilkelerin hükümet tarafından kabulü idi. Bugünkü hükümet ile de aynen böyle oldu. Derneğimiz siyasî bir parti olmadığından bakanların ya da başbakanın birtakım yeğleme nedenleri ileri sürerek atanma ve seçilmelerinde etkili olmadık ve olamayız.

6 - Bu sorunları daha açık ve ayrıntılı olarak anlamak istiyorsanız Sıvasa bir iki kişi gönderilmesi çok uygun olur.

7 - Yeni bir kabine kurulmasıyla ilgili olarak Temsilci Kurul şimdilik hiçbir görüş ileri süremez.

8 - İradei Millîye gazetesinde birtakım devletleri ilgilendirecek yazılar bulunması onlara karşı çıkmak amacından değil, olup bitenlerden halka bilgi vermek doğal zorunluluğundandır. Nitekim onlara karşı gibi görünen yazılar olduğu gibi onlardan yana olan yazılar da vardır. Üstelik eğer tümüyle karşı sayılabilecek yazılar varsa bunlar da milletın haklarına yapılan bazı saldırılara karşı pek haklı bir meşru savunma niteliğindedir.

**10 Ekim 1919
Anadolu ve Rumeli Hakları Savunma
Derneği Temsilci Kurulu adına
Mustafa Kemal**

BELGE, 144.

Sıvasta Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine

Sayın Paşam; kaç gündür sizinle basın kurulu adına haberleşiyorduk. Bugün de Tasvirî Efkâr adına rahatsız edeceğim. Aşağıda bazı sorular sunuyorum; amaç, Ulusal Güçlerin durumu ile ilgili olarak olabildiğince açık bilgi vermektir. Alınacak yanıtların ajans kanalıyla Avrupaya çektilrilmesine çalışılacaktır. Bu sorulardan uygun görülenlere yarınki sayıya yetiştirilmek üzere olabildiğince çabuk yanıt vermenizi rica ederim.

1 - Ulusal Güçlerin oluşmasının ilk nedenleri nedir?

- 2 - Teşkilâtı millîye ne vakit başladı?
- 3 - Bugün kaç vilâyete hükmü şamildir?
- 4 - Teşkilâtı millîyenin başlıca erkânı kimlerdir?
- 5 - Maksudı aslisi nedir?
- 6 - Maksudı aslisini istihsal için başlıca teşebbüsâtı nedir?
- 7 - İntihabat hakkında fikri nedir?
- 8 - Anadolu'da intihabat tamamile serbest yapılabilecek midir?
- 9 - İntihabı nisbî esası kabul olunur mu?
- 10 - Avrupaca teşkilî mutasavver Ermenistan hududu hakkında ne düşünüyorsunuz?
- 11 - Sizce Ermenistan hududu ne olabilir?
- 12 - General Harbord ile ne mülâkat ettiniz?
- 13 - Kuvayi Millîyenin ikinci, üçüncü derecede uzviyetleri içinde bazı ittihatçılar vardır, deniliyor ne dereceye kadar doğrudur?
- 14 - İttihatçıların Kuvayi Millîye üzerine tesir etmesi kabil midir?
- 15 - İntihabattan sonra Kuvayi Millîye ne şekilde kalacaktır?
- 16 - Müstakbel hududlarımız sizce ne olabilir?
- 17 - Muhtasaran tercümei halinizi bildirir misiniz?
- 18 - Meb'us intihabı için namzetliğinizi vazedeceğiniz söyleniyor doğru mudur. Nereden meb'us çıkmak istiyorsunuz?
- 19 - Rüfekanız meyanında başka kimler meb'us olmak arzusundadır?
- 20 - Şehrinizde İtilâf mümessileri var mı, onlarla hali temasta mısınız size karşı vaz'ı tavırları nedir, harekâtı millîye hakkında ne düşünüyorlar?
- 21 - İstanbula mümessil tayin ettiğiniz Vasıf Bey ne vakit gelecektir, talimatı nedir?

Tasviri Efkar Sermuharriri
Velü

Velit Beyfendiye

Paşa Hazretlerinin telgrafnameniz muhteviyatına numara sırasile berveçhiati not ettirdiği cevapları arz ediyorum.

Cevat

- 1 - Milletın maruz kaldığı muamelâtı hakşikemane.
- 2 - Akebi mütarekede ve vatanın her tarafında hemen aynı zamanda.
- 3 - Bugün Anadolu ve Rumeli vilayâtında teşkilâtı millîyeden mahrum bir yer kalmamıştır. Hükmü umum vatana şamildir.
- 4 - Teşkilâtı millîyenin erkânı masuniyet ve istiklâlî vatan için kalpleri çırpanan milletın umum güzide evlatlarıdır.
- 5 - Maksudı aslı vatanın tamamisini ve milletın istiklâlini temin etmektir.
- 6 - Kuvayi Millîyeyi amil ve iradei millîyeyi hâkim kulmağa azmi kati karar vermiş olan ve bütün efradı milleti cami bulunan teşkilatımızdır. Nizamname ve beyannamemizde aynen musarrahtır.
- 7 - İntihabata gayrimeşru bir gûna müdahalede bulunmayıp milleti serbest bırakmaktır. Yalnız cemiyetimiz, esasatını kabul edenlerin intihapta muvaffak olmalarını temenni eder.
- 8 - Evet yapılacaktır.
- 9 - Bu defaki intihabatın mevcut kanuna tevfiakan icrası zaruridir. Ve zaten bu yolda da başlanmıştır. Temsili nisbî usulü meclisi millinin hallededeceği bir meseledir.
- 10, 11 - 30 Teşrinevel 1334 tarihindeki hududumuz dahilinde kalan aksamu vatandan bir karış toprağın Ermenistan hükûmetine ilhakına millet kat'iyen razı değildir.

- 2 - Ulusal örgütlenme ne vakit başladı?
- 3 - Bugün kaç il üzerinde egemendir?
- 4 - Ulusal örgütün ileri gelenlerinin başlıcaları kimlerdir?
- 5 - Temel amacı nedir?
- 6 - Temel amacını elde etmek için başlıca girişimleri nedir?
- 7 - Seçimler konusundaki düşüncesi nedir?
- 8 - Anadolu'da seçimler tam serbestlikle yapılabilecek midir?
- 9 - Nisbî seçim sistemi kabul olunur mu?
- 10 - Avrupaca kurulması düşünülen Ermenistan sınırlarıyla ilgili olarak ne düşünüyorsunuz?
- 11 - Sizce Ermenistanın sınırları ne olabilir?
- 12 - General Harbord ile buluştunuz mu?
- 13 - Ulusal Güçlerin ikinci, üçüncü derecede organları içinde bazı ittihatçılar vardır, deniliyor ne dereceye kadar doğrudur?
- 14 - İttihatçılar Ulusal Güçleri etkileyebilirler mi?
- 15 - Seçimlerden sonra Ulusal Güçler ne biçimde kalacaktır?
- 16 - Gelecekteki sınırlarımız sizce ne olabilir?
- 17 - Özgeçmişinizi kısaca bildirir misiniz?
- 18 - Meb'us seçiminde aday olacağımız söyleniyor doğru mudur? Nereden meb'us seçilmek istiyorsunuz?
- 19 - Arkadaşlarınız arasında başka kimler meb'us olmak istemektedir?
- 20 - Şehrinizde İtilâf Devletleri temsilcileri var mı, onlarla ilişki durumunda mısınız size karşı tutumları nedir, ulusal savaşla ilgili olarak ne düşünüyorlar?
- 21 - İstanbula temsilci atadığınız Vasıf Bey ne vakit gelecektir, ona ne direktif verilmiştir?

Tasviri Efkar Başyazarı
Velit

Velit Beyfendiye

Paşa Hazretlerinin telgrafınızda yazılanlara numara sırasıyla not ettirdiği yanıtları aşağıda sunuyorum.

Cevat

- 1 - Milletın karşılaştığı haksız işler.
- 2 - Ateşkesten hemen sonra ve vatanın her yanında hemen aynı zamanda.
- 3 - Bugün Anadolu ve Rumeli illerinde ulusal örgüt bulunmayan bir yer kalmamıştır. Sözü bütün yurttta geçer.
- 4 - Ulusal örgütlerin ileri gelenleri yürekleri vatanın dokunulmazlığı ve bağımsızlığı için çırpanan milletın tüm seçkin evlâtlarıdır.
- 5 - Temel amaç vatanın bütünlüğünü ve milletın bağımsızlığını sağlamaktır.
- 6 - Ulusal Güçleri etkin ve ulusal isteği egemen kılmaya sarsılmaz kesin karar vermiş olan ve tüm millet bireylerini kapsayan örgütümüzdür. Tüzük ve bildirimizde bunlar olduğu gibi yazılıdır.
- 7 - Seçimlere haksız bir karışmada bulunmayıp milleti serbest bırakmaktır. Ancak derneğimiz, ilkelerini kabul edenlerin seçimde başarılı olmalarını diler.
- 8 - Evet yapılacaktır.
- 9 - Bu seçimin eldeki kanuna uygun olarak yapılması zorunludur. Gerçekten de bu yolda da başlanmıştır. Nisbi temsil sistemi ulusal meclisin çözüme bağlayacağı bir sorundur.
- 10, 11 - 30 Ekim 1918 tarihindeki sınırlarımız içinde kalan vatan parçalarından bir karış toprağın Ermenistan hükûmetine katılmasını millet kesinlikle kabul etmez.

13 - Cemiyetimizde ittihatçı olarak kimse mevcut değildir. İttihatçılık tarihe karışmıştır. Hükümeti merkezîyenin, garbîn hatayı siyasisi onların ihyasına sebebiyet vermediği takdirde millet bunun ihyasını derhatır bile etmeyecektir. Buna dair Heyeti Temsilîyenin yeni bir beyanamesi bu gece Matbuat Cemiyeti Riyasetine keşide edilecektir.

14 - Kuvayi Millîyemizin hakimi müessiri ancak millet ve makasudı âliyei millîyedir. Başka hiçbir fert veya cemaat müessir olamaz.

15 - Kuvayi Millîyenin şekli atisi, meclisi millî, emniyet ve serbesti ile vazifei teşriye ve murakabesini ifaya muvaffak olduktan sonra bir kongre ile tayin edilecektir. Bu husus ni-zamnamemizin son maddesinde musarrahr.

16 - Müstakbel hudutlarımız bizce 30 Teşrinievel 1334 tarihinde mütareke aktedildiği günde filen sahip kaldığımız huduttur.

18 - Meb'usluğa namzetliğini vasetmedim ve etmeyeceğim ve fakat millet herhangi bir yerden beni meb'usluğa intihap ederse maalfithar kabul ederim.

19 - Rûfekam da aynen benim gibi düşünmektedirler.

20 - Şehrimizde İtilâf mümessilleri yoktur. Ancak muvakkatten gelip geçen tekmil Avrupa ve Amerika devletlerine mensup memurîni siyasete ve askerîye ile vukubulan hususi müllâkatlarda teşkilât ve harekatı millîyemizin mahiyeti meşruasını tamamen tasdik ve takdir etmişlerdir.

17 - Paşanın tercümeihali muhtasaran berveçhi maruzdur:

Rumî 1296 tarihinde Selânikte tevellüt ederek rüşti tahsilini Selânikte, idadi tahsilini Manastırda, Harbiye ve Erkânıharbiye tahsillerini Dersaadette ikmal ile 1320 senesi Erkânıharbiye Yüzbaşılığı ile neş'et etmiş ve 1323 senesine kadar Suriyede ve Kolağası olduktan sonra 1327 senesine kadar Makedonyada bulunmuşlar bu müddet çarfında Ordu Erkânıharbiyesinde, Redif Fırkası Erkânıharpliğinde, Ordu ve Kolordu Erkânıharbiyesinde, Redif Fırkası Erkânıharpliğinde, Ordu ve Kolordu Erkânıharbiyesinde ve Selânik Zabitan Talimgah Kumandanlığında ve Şimendifer Hattı Müfettişliğinde ifayı vazife eylemişlerdir. 31 Mart hadisesi üzerine Selânikten Dersaadete hareket eden kuvvetlerin Erkânıharbiye Reisliğinde ve 1326 da Arnavutlukta icra edilen harekatı Harbiye Nâzırı Mahmut Şevket Paşanın Erkânıharbi olarak bulunmuş ve 1326 da Pikardi manevralarını takip için Fransaya azimet etmiştir. 1327 senesinde Erkânıharbiye Umumiye Dairesine memur edilmiş ve oradan İtalya Muharebesi münasebetile Trablusgarbe giderek bu harbin nihayetine kadar Sirenaik muntakasında Derne kuvvetleri Kumandanlığını ifa eylemiş ve bu esnada Balkan Muharebesi başlamış ve Bulgarların Çatalca hattına geldikleri bir zamanda İstanbula avdet ederek Geliboluda Kuvayi Mürettebe Erkânıharbiyesi Harekât Şubesi Müdürü ve Bolayır Kolordusu Erkânıharbiye Reisi olarak Balkan Harbine iştirakle Edirne üzerine mezkûr kolordu ile hareket etmiş ve Dimetoka havalisinin istirdadında bilfiil bulunmuşlardır. Balkan Harbini müteakıp Sofya, Belgrat, Çetine Ataşemiliterliklerini ifa etmek üzere Sofyaya memur ve orada Kaymakamlığa terfi edilmiştir. Harbi zailin ilânını müteakıp Tekirdağında yeni teşekkül eden On Dokuzuncu Fırka Kumandanlığına tayin olunmuşlardır. Maydos ve havalisi muntakası Kumandanlığını ifa ettikten sora mezkûr fırka ile bu muntakada buldukları sırada Anburnu Kuvvetleri Kumandanlığını deruhde eylemiş ve bunun neticesinde Miralaylığa terfi etmişlerdir. Bilâhare Anafartalar Grubu Kumandanı olmuş ve İngilizlerin çekilmeleri üzerine On Altıncı Kolordu Kumandanı olarak Edirneye ve orada bir ay kadar kaldıktan sora Diyarbakır, Bitlis, Muş havalisine aynı numara ile Kolordu Kumandanı olarak gitmiş ve mezkûr cephe-de mirivalığa terfi ettirilmiştir. Tahaşşüt eden İkinci Ordu dahilinde Bitlis ve Muşu beş gün muharebeden sora Ruslardan istirdat eylemiş ve bir müddet sora İkinci Ordu Kumandanlığı Vekâletine ve az bir müddet sonra Hicaz Kuvvei Seferiyesine Ordu Kumandanı olarak tayin olunmuş ise de Şama kadar gittikten ve Sina cephesini teftiş eyledikten sora Medineye gitmelerine hacet görülmediğinden İkinci Ordu Kumandanlığına asaleten tayin edilerek Diyarbakıra avdet olunmuş 1333 senesinde Halepte tahaşşüt eden ve General Falkenhayn tahtı idaresinde bulunan grupa dahil olan Yedinci Ordu Kumandanlığına tayin edilmişlerdir. Müşarileyle ile harekatı harbiyede aralarında ihtilâfı nazar hasıl olduğundan ve hükümet te nokta nazarlarını terçiv etmediğinden mezkûr Ordu Kumandanlığından istifa ve müteakiben tayin kılıldığı İkinci Ordu Kumandanlığını da kabul etmiyerek İstanbula avdet etmişlerdir. Bu müddet zarfında veliaht bulunan zatın refakatinde olarak Almanya Karargâhu Umumisine ve Alman garp cephesine seyahat etmişlerdir. Velihtın padişah olmaları üzerine şifahi ve mussırrane irade ile Falkenhayn'ın mağlûp braktığı Nablus civarındaki Yedinci

13 - Derneğimizde ittihatçı olarak kimse yoktur. İttihatçılık tarihe karışmıştır. İstanbul hükümeti ve batının, politik yanılıgı onların yeniden canlanmasına neden olmazsa millet bunların yeniden canlandırılmasını aklına bile getirmeyecektir. Temsilci Kurulun bununla ilgili yeni bir bildiri bu gece Basın Derneği Başkanlığına telgrafla iletilecektir.

14 - Ulusal Güçlerimize egemen olan etken millet ve milletin yüce amaçlarıdır. Başka hiçbir kimse veya topluluk etken olamaz.

15 - Ulusal Güçlerin gelecekteki biçimi, ulusal meclis, güven içinde ve özgür olarak yaşama ve denetleme görevini yapmayı bıraktıktan sonra bir kongre ile belirlenecektir. Bu nokta tüzüğümlüğün son maddesinde yazılıdır.

16 - Gelecekteki sınırlarımız bizce 30 Ekim 1918 tarihinde ateşkes anlaşması yapıldığı günde edimli olarak sahip kaldığımız sınırdır.

18 - Meb'usluğa adaylığımı koymadım ve koymayacağım ama millet herhangi bir yerden beni meb'usluğa seçerse övünerek kabul ederim.

19 - Arkadaşlarım da tıpkı benim gibi düşünmektedirler.

20 - Şehrimizde İtilâf Devletleri temsilcileri yoktur. Ancak geçici olarak gelip geçen tüm Avrupa ve Amerika devletlerine bağlı sivil ve asker görevlilerle yapılan özel görüşmelerde ulusal örgüt ve savaşımmızın haklılığını hepsi onamış ve kavramıştır.

17 - Paşanın özgeçmişini özetle şöyledir:

Rumî 1296 (Milâdî 1880) tarihinde Selânikte doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini Selânikte, liseyi Manastırda, Harp okulunu ve Kurmay öğrenimini İstanbulda tamamlamış ve 1904 senesinde Kurmay Yüzbaşı olarak me'zun olmuş ve 1907 senesine kadar Suriyede ve Önyüzbaşı olduktan sonra 1911 senesine kadar Makedonyada bulunmuşlar bu süre içinde Ordu Kurmaylığında, Redif Tümeni Kurmaylığında, Ordu ve Kolordu Kurmaylığında ve Selânik Subay Eğitim Komutanlığında ve demir yolu müfettişliğinde görev yapmıştır. 31 Mart olayı üzerine Selânikten İstanbula giden kuvvetlerin Kurmay Başkanlığında ve 1910 da Arnavutlukta yapılan harekâta Savaşları Bakanı Mahmut Şevket Paşanın Kurmayı olarak bulunmuş ve 1910 da Pikardi manevralarını izlemek için Fransaya gitmiştir. 1911 senesinde Genel Kurmay Başkanlığı Dairesinde görevlendirilmiş ve oradan İtalya Savaşı dolayısıyla Libyaya giderek bu savaşın sonuna kadar Sirenaik bölgesinde Derne kuvvetleri Komutanlığını yapmış ve bu arada Balkan Savaşı başlamış ve Bulgarların Çatalca hattına geldikleri bir zamanda İstanbula dönerek Geliboluda Mürettep Kuvvetleri Kurmaylığı Harekât Şubesi Müdürü ve Bolayır Kolordusu Kurmay Başkanı olarak Balkan Savaşına katılıp Edirne üzerine bu kolorduyla birlikte yürümüş ve Dimetoka yöresinin geri alınmasında edimli olarak bulunmuşlardır. Balkan Savaşından sonra Sofya, Belgrat, Çetine Ataşemiliterliklerini yapmak üzere Sofyada görevlendirilmiş ve orada Yarbaylığa yükseltilmiştir. Geçen savaşın ilânından sonra Tekirdağında yeni kurulan On Dokuzuncu Tümen Komutanlığına atanmışlardır. Maydos ve Yöresi Bölge Komutanlığını yaptıktan sonra bu tümenle bu bölgede buldukları sırada Arıburnu Kuvvetleri Komutanlığını üstlenmiş ve bunun sonucunda Albaylığa yükselmişlerdir. Daha sonra Anafartalar Grubu Komutanı olmuş ve İngilizlerin çekilmeleri üzerine On Altıncı Kolordu Komutanı olarak Edirneye ve orada bir ay kadar kaldıktan sonra Diyarbakır, Bitlis, Muş yöresine yine On Altıncı Kolordu Komutanı olarak gitmiş ve bu cepheye Tuğgeneralliğe yükseltilmişlerdir. Yığınak yapan İkinci Ordu içinde Bitlis ve Muşu beş gün savaştan sonra Ruslardan geri almış ve bir süre sonra İkinci Ordu Komutanlığı Vekillğine ve az bir süre sonra Hicaz Seferi Kuvvetlerine ordu Komutanı olarak atanmış ise de Şama kadar gittikten ve Sina cephesini teftiş ettikten sonra Medineye gitmelerine gerek görülmediğinden İkinci Ordu Komutanlığına asil olarak atanıp Diyarbakıra dönmüş 1917 senesinde Halepte yığınak yapan ve General Falkenhayn komutasında bulunan gruba giren Yedinci Ordu Komutanlığına atanmışlardır. Bu generale aralarında savaş hareketleri konusunda görüş ayrılığı doğduğundan ve hükümet de kendisinin görüşünü kabul etmediğinden bu Ordu Komutanlığından çekilmiş ve sonradan atandığı İkinci Ordu Komutanlığını da kabul etmiyerek İstanbula dönmüştür. Bu süre veliaht bulunan kişinin yanında Almanya genel karargâhına ve Alman batı cephesine gitmişlerdir. Velihtın padişah olmaları üzerine padişah sözlü ve ısrarlı buyruğu ile Falkenhayn'ın yenik bıraktığı Nablus dolaylarındaki Yedinci Orduya yeniden gitmiş ve varışından on beş gün sonra yapılan İngiliz genel saldırısında bu orduyu

Orduda tekrar gitmiş ve viirudundan on beş gün sonra vukubulan umumi İngiliz taarruzunda bu orduyu Halebe kadar ricat ettirdiği sırada padişaha Fahri Yaver olmuştur. Halep muharebesini müteakip Yedinci ve Adana havalisinde bulunan İkinci Ordulardan mürekkep Yıldırım Grubu Kumandanlığını deruhde ve badelmütareke İstanbula avdet eylediler. Son zamanda malûm olduğu veçhile Üçüncü Ordu Müfettişliğine Şarkî Anadolu'da buldukları esnada 8 Temmuz 1335 de silki askeriden istifa etmişlerdir.

VESİKA, 145.

Babialı, 2/10/1335

Sivas vilayetine

Padişahu hilâfetpenah efendiniz hazretlerinin asan teveccühü humayunları olmak üzere Dahiliye Nezaretine tayin buyurularak tevfikatı samandaniyeye müsteniden ifayı vazifeye mübaşeret ettim. Memleketin elyevm içinde bulunduğu müşkilâtı iktihâm ile vatan ve milletin selâmetini, istikbalini temin için bütün efradı milletin bir vîfak ve itihadı tam halinde olması devletin menafîi hakikiyesi icabatından bulunduğu halde bir müddettir dahili memlekette asarı nîfak ve şikâk runîma olması müşkilâtın bir kat daha tezâyüdünü müstelzim olmak itibarile pek ziyade şayanı teessüftür. Heyeti cedidei hükûmet hukuk ve menafîi aliyey memleketi müdafaa ve muhafaza için bütün mesaisini sarfetmek emelile gelmiş olup ancak bu hususta husulü muvaffakiyet vîfak ve hizmetin avdetile her tarafta muhafazai sükûna gayret ve hükûmetin tekkinatına mutavaatla menafîi memlekete muzır harekâtta mücanebet edilmekle hasıl olacağından hemen merkez ve mülhakata bu dairede icrayı vesaya olunarak ve ahvali vilâyattan peyderpey malûmat itasına ve meb'usan intihabı muamelesinin tesrüle netayicinin imhasına himmet buyurulması bilhassa tavsiye olunur.

VESİKA, 146.

Beyanname

Vatan ve milletin elyevm geçirmekte olduğu şu buhranlı devrede hükûmeti hazıra Cenabı Hakkın tevfikalı ilâhiyesine ve peygamberimiz hilâfetpenah efendimiz hazretlerinin teveccühü humayunlarına ve milleti osmaniye'nin muzaheretie itimat ile mes'uliyeti deruhde ederek saadette ve selâmeti mülkü milleti temin için azmi kat'î ile ifayı vazifeye mübaşeret etmiştir. Heyeti vükelâyî hazıra mütecanis ve hututesasiyede müttehidülefkar olup hiçbir fırkaya mensup olmadığı gibi muhtelif siyasi grupların hiçbirine dahi temayül etmez. Fakat vatan ve milletin saadet ve selâmetine matuf olan gayede hepsinde muaveneti maeviyeye itizarda bulur. Eyyamı ahirede Anadolu'da zuhûr eden ahval İzmirin bigayrihakkın işgali ile anı takip eden vakayii fecianın ve Anadolu vilâyati şarkiyesi mukadderatı hakkında işaa edilen rivayatin efkârî ahaliye hâsıl ettiği tesirat neticesi olup maksat ise hukuk ve hududu osmaniye'nin muhafazası olduğuna ve hükûmet te şu histe müşterek bulunduğu binaen vukua gelen suítefhihümatı zevalle şu iştirak hissi kâfildir. Milletin büyük küçük hiçbir tabakasında ve memleketin hiçbir noktasında bu ulvi maksada mugayir bir fikir ve mülahazanın mevkii olamayacağı aşikârdır. Hususile hissi vatan ve hullûsu niyet ve samimiyet rehberi hareket olunca suítefhihümatın ortadan kalkmasına mani bittabi zail olur. Hükûmetin düsturu emeli cümlece muta olan Kanunî Esasî ahkâmıdır. İradei milliyeti tecelligâhu olan Meclisi Meb'usanın sürati mümkin ile halli akdemi vezâifimiz ve intihabatın kemali hürriyet ve selâmetle cereyanı ve mukkaderati memleketin vükelâyî millet vesatetile tayini ehassı amalmiz bulunduğundan intihabatın aksar tarik ile icrası esbabına tevessül olunmuştur. Menafîi hayatiyet vatanın temini hükûmetin yekvücut bir kütle teşkil eden millete istinaden konferans huzuruna çıkmasına mütevakkıf olmakla ihtilâfın tesiratu muzırîi hariciyesi bütün vatandaşlar tarafından teslim edileceğinden hükûmet mutmaindir. Şeref ve haysiyeti Osmanîye memlekette hissi adalet ve müsavatın hükûmran olmasında bulunmakla bilâtefrîki cinsü mezhep hiç kimsenin kanunen mahfuz olan hukuk şahsiye ve medeniyesine bir gûna taarruz vukua gelmemesine sarfı mesai edilecek ve muhafazası begayet mültezem olan intizamı içtimaiyeye asla halel getirilmemesine itina olunacaktır. Hükûmet efkârî ammenin maksatı olan matbuatın memlekete büyük hizmetler ifa edebileceğine kani ve her halde menafîi vataniyeyi vikayeye her zamandan ziyade itina etmesine dahi muntazırdır. Mesalihi devletin hüsnü cereyanı kavanin ve nizamatı mevcudenin tamamen tatbikma vabeste olmakla memurunin bu noktaya aleddevam riayetkar olmaları lazımdır. Hilâfi kanun ahval vukubulmuş ise bunların dahi yine kanun dairesinde tashihine müsaraat olunacaktır. Wilson prensiplerinden bihakkın istifade olunarak Devleti Osmanîyenin müttehit ve padişahının etrafında müctemi

Halebe kadar geri çektiği sırada padişaha Onursal Yaver olmuştur. Halep savaşından sonra Yedinci ve Adana yöresinde bulunan İkinci Ordulardan oluşan Yıldırım Grubu Kumandanlığını üstlenmiş ve ateşkesten sonra İstanbula dönmüşlerdir. Son zamanda bilindiği gibi Üçüncü Ordu Müfettişliğiyle Doğu Anadolu'da buldukları sırada 8 Temmuz 1919 da askerlik mesleğinden çekilmişlerdir.

BELGE, 145

İstanbul, 2/10/1919

Sivas Valiliğine

Padişah ve Halife efendimiz hazretlerinin yüksek güvenleriyle İçişleri Bakanlığına atanarak Tanrının yardımına dayanarak görev yapmaya başladım. Memleketin bugün içinde bulunduğu güçlükleri yenerek vatan ve milletin kurtuluşunu ve geleceğini sağlamak için tüm millet bireylerin tam bir birlik ve uyuma içinde olması devletin gerçek çıkarları gereğinden olduğu halde, bir süredir memleket içinde anlaşmazlık ve bölünme görülmesi, güçlüğü bir kat daha artmasına neden olduğundan çok üzüntü yaratmaktadır. Yeni kabine ülkenin yüksek hak ve çıkarlarını savunup korumak için tüm gücüyle uğraşmak amacıyla gelmiştir. Ancak bu yolda başarı kazanılması birliğin ve hizmetin yeniden kurulması ile her yanda dincinliğin korunmasına çaba harcanması ve hükûmetin isteklerini yerine getirip ülke çıkarlarına zararlı davranışlardan kaçınmakla gerçekleşebileceğinden hemen merkeze ve oraya bağlı yerlere bu yolda öğütler verilerek ve illerin durumundan sürekli bilgi verilmesine ve meb'us seçimi işlerinin çabuklaştırılmasıyla sonucunun bildirilmesi gayret edilmesi özellikle salık verilir.

Bakan Mehmet Şerif

BELGE, 146.

Bildiri

Vatan ve milletin bugün geçirmekte olduğu şu bunalımlı dönemde şimdiki hükûmet Ulu Tanrının yardımına ve Peygamberimiz efendimiz hazretlerinin sürmekte olan yüce gücüne dayanarak padişahımız ve halife efendimiz hazretlerinin güvenine ve Osmanlı milletinin desteğine güvenerek sorumluluk yüklenip ülke ve ulusun mutluluğu ve esenliğini sağlamak için kesin kararlılıkla göreve başlamıştır. Şimdiki bakanlar kurulu bağdaşık (omojen) ve ana hatlar açısından eşdüşüncede olup hiçbir partiden olmadığı gibi çeşitli siyasi grupların hiçbirine de eğilimi yoktur. Ama vatan ve milletin mutluluk ve esenliğine yönelik olan amaçta hepsinden tinsel yardım bekliyor. Son günlerde Anadolu'da ortaya çıkan durum İzmirin haksızca işgali ve onun ardından gelen acı olaylar ve doğu Anadolu illerinin kaderi ile ilgili olarak yayılan söylentilerin kamu oyunda yarattığı etkilerin sonucu olup amaç ise Osmanlı hak ve sınırlarının korunması olduğuna ve hükûmet de bu duyguda ortak bulunduğu göre ortaya çıkan yanlış anlamaların giderilmesini bu duygu ortaklığı sağlayacaktır. Milletin büyük küçük hiçbir kesiminde ve memleketin hiçbir noktasında bu yüce amaca aykırı bir düşünce ve görüşün yeri olamayacağı açıkça bellidir. Özellikle vatan duygusu ve iyi niyet ve içtenlik kulavuzluk edince yanlış anlamaların ortadan kalkmasına engel elbette ordan kalkar. Hükûmetin tutumunda ilke herkesçe uyulması gereken Anayasa hükümleridir. Ulusal iradenin belirlediği yer olan Meb'uslar Meclisi sorunun olabildiğince çabuk çözümlenmesi ilk görevimiz ve seçimlerin tam serbestçe ve doğru olarak yapılması ve memleket kaderinin millet vekilleri elile belirlenmesi en içtenlikli isteğimiz olduğundan seçimlerin en kısa yoldan yapılmasına girişilmiştir. Yurdun temel çıkarlarının sağlanması hükûmetin tek bedenli bir kitle oluşturan millete dayanarak konferansa katılmasına bağlı olduğundan anlaşmazlığın dışta yaptığı zararlı etkilerin bütün vatandaşlarca kabul edileceğine hükûmet güvenmektedir. Osmanlı'nın onur ve haysiyeti memlekette adalet ve eşitlik duygusunun egemen olmasında bulunmakla cins ve mezhep ayrılığı gözetilmeksizin yasal olarak korunma altında bulunan kişisel ve siyasi haklarına herhangi bir saldırı yapılmamasına çaba harcayarak korunması çok gerekli görülen sosyal düzenin hiç bozulmamasına özen gösterilecektir. Hükûmet kamu oyununu aynası olan basının memlekete büyük yardımları olabileceğine inanmakta ve her halde vatan çıkarlarını korumaya her zamandan çok özen göstermesini de beklemektedir. Devlet işlerinin iyi yürütmesi yürürlükteki kanun ve tüzüklerin tam uygulanmasına bağlı olduğundan görevlilerin bu noktaya sürekli olarak uymaları gereklidir. Kanuna aykırı olaylar olmuşsa bunların da yine kanuna uygun olarak düzeltilmesi yoluna gidilecektir. Wilson prensiplerinden tam olarak yararlanarak Osmanlı Devletinin birlik içinde ve padişahının etrafında toplanmış bağimsız bir devlet olarak yaşamasının sağlanması

bir devleti müstakille olarak temini bekası için hiçbir teşebbüsten geri durulmayacaktır. Zaten düveli muazzamanın hissiyatı nisfektâreleri ve hakikaten gittikçe tavazzuh etmekte olan Avrupa ve Amerika efkârı ammesinin ilidalperverliği de bu bapta emniyetbahıştır. İn'ikadı sulhün bir an akdem tesriile hali tereddüde nihayet verilmesi menafîi vatan icabından olmakla bu hususta dahi teşebbüsâlî lâzimeye iptidar olunacaktır.

Sureti aynen balâva muharrer beyannamei resmînin merkezce mülhakat ve vilâyette he-men neşir ve tamimi mütemennadır.

7/10/1335

Dahiliye Nâzırı Mehmet Şerif

VESİKA, 147.

Şifre

Aceledir

Sivas, 11/10/1335

Balıkesirde Fırka Kumandanı Kâzım Beyefendiye

1 - Heyeti Temsilîye zatı âlîi biraderlerine arzı hürmet ve muhabbet eder. Cephe ve muharebe noklai nazarından olan teşkilât hakkında tenvir buyurmanızı rica ederiz.

2 - Anadolu ve Rumeli Müdafaai Hukuk Cemiyeti Teşkilât nizamnamesinin Bursadan celbile o muntakanın icabatına göre millî ve askerî teşkilâtın tevhidî hususunda himmeti biraderüeri mercudur.

3 - Teşkilâtı millîyeye dahil heyetlerin ve eşhasın muhtelif tarzda hükûmeti merkezîyeden mutalebatta bulunmaları Kuvayı Millîyenin vahdet ve ahengine halel vereceğinden icap edenlere bu bapta nasayihî lâzimedede bulunularak muharebe ve hususatı askerîyeyi bittabi zatı âlîleri ve kolordu hallîi fasledeceğinden teşkilât heyeti merkezîyesinin muhafazai irtibat noktai nazarından şimdilik Sıvasta bulunan Heyeti Temsilîye ile tesisi muharebe eylemesi münasip olur.

4 - Meb'usların amal ve makasıdı millîyenin mecliste teminine çalışacak zevattan intihap olunması pek mühimdir. Bunların Anadolu ve Rumeli Müdafaai Hukuk Cemiyet namına şahsan namzetliklerini vazetmelerini ve tarafı âlinizden himaye olunmalarını rica ederim kardeşim.

5 - İşbu telgrafın vusulünün iş'arı mercudur.

Anadolu ve Rumeli Müdafaai Hukuk Cemiyeti Heyeti Temsilîyesi namına Mustafa Kemal

VESİKA, 148.

Şifre

Aceledir.

Sivas, 11/10/1335

Konyada On İkinci Kolordu Kumandanlığı vasıtasile Heyeti Temsilîye azasından Refet Beyefendiye

1 - Konya, Isparta, Burdur, Antalya ve Afyon Karahisar, Denizli, Menteşe livalarında nizamname mucibince teşkilâtı millîyenin sürati teessüsü ve taazzuvu pek mühimdir. Teşkilâtın vesaiti mümkinine ile Aydın, Saruhan, İzmir livalarına teşmiline çalışmak icap eder. Gerek bu menatın ve gerek Eskişehir, Kütahya, Balıkesir, Çanakkale müstakil livalarile Bursa vilâyetinin sühuleti irtibat noktai nazarından teşkilatı hakkındaki mütaleaların beyanını rica ederiz.

2 - Meb'usların makasıdı millîyeye müstenit esasatımızı kabul eden zevattan intihap olunması için her tarafça tedabiri lâzimeye tevessül olunmalıdır. Heyeti Temsilîye kimsenin cemiyet namına namzetliğini vazetmeyecektir. Fakat evsafı matlubeyi haiz olanlar şahsen Anadolu ve Rumeli Müdafaai Hukuk Cemiyeti namına namzetliklerini vazetmelidirler. Bu suretle namzetliklerini vazedenler isimlerini mensup oldukları liva heyeti tmerkezîyeleri vasıtasile doğrudan doğruya aynı zamanda isimlerini Heyeti Temsilîyeye bildireceklerdir. Cümleten gözlerinizden öperiz.

3 - Orada gerek muharebe noktai nazarından gerek millî teşkilât itibarile mütealeattmızın iş'arı mercudur.

Anadolu ve Rumeli Müdafaai Hukuk Cemiyeti Heyeti Temsilîyesi namına Mustafa Kemal

için hiçbir girişimden geri durulmayacaktır. Gerçekte büyük devletlerin insafı duyuları ve gerçekten gittikçe belirmekte olan Avrupa ve Amerika kamu oyunun ılımlılığı da bu konuda güven vericidir. Barış anlaşmasının yapılmasının bir an önce çabuklaştırılmasıyla kararsız duruma son verilmesi vatan çıkarları gereği olmakla bu konuda da gerekli girişimlere başlanacaktır.

Bir örneği olduğu gibi yukarıda yazılı bulunan resmî bildirin merkez tarafından ilde ve bağlı yerlerde gecikmeden yayımlanıp yaygınlaştırılmasını dilerim.

7/10/1919

İçişleri Bakanı Mehmet Şerif

BELGE, 147.

Şifre ivedidir

Sivas, 11/10/1919

Balıkesirde Tümen Komutanı Kâzım Beyefendiye

1 - Temsilci Kurul siz yüce kardeşimize saygı ve sevgi sunar. Cephe ve savaş bakımından ve oradaki örgütle ilgili bilgi vererek bizi aydınlatmanızı rica ederiz.

2 - Anadolu ve Rumeli Hakları Savunma Derneği örgüt tüzüğü'nün Bursadan getirtilerek o bölgenin gerektirdiği duruma göre millî ve askerî örgütlerin birleştirilmesi konusunda kardeşçe gayret göstermenizi rica ederiz.

3 - Ulusal örgüt içinde bulunan kurul ve kişilerin türlü yolda İstanbul hükûmetinden isteklerde bulunmaları Ulusal Güçlerin birlik ve uyumunu bozacağından gerekenlere bu yolda uygun öğütler vererek savaşa ve askerliğe ilişkin işler doğal olarak sizce ve kolorduca yürütüleceğinden örgüt merkez kurulunun bağlantıyı korumak bakımından şimdilik Sıvasta bulunan Temsilci Kurulla yazışması uygun olur.

4 - Meb'usların mecliste ulusun istem ve amaçlarını sağlamaya çalışacak kimselerden seçilmesi çok önemlidir. Bunların Anadolu ve Rumeli Hakları Savunma Derneği adına kişisel olarak adaylıklarını koymalarını ve sizin tarafınızdan korunmalarını rica ederim kardeşim.

5 - Bu telgrafın alındığının bildirilmesi rica olunur.

Anadolu ve Rumeli Hakları Savunma Derneği Temsilci Kurulu adına Mustafa Kemal

BELGE, 148.

Şifre İvedidir

Sivas, 11/10/1919

Konyada On İkinci Kolordu Komutanlığı eliyle Temsilci Kurul üyelerinden Refet Beyefendiye

1 - Konya, Isparta, Burdur, Antalya ve Afyon, Denizli, Muğla sancaklarında tüzük gereğince ulusal örgütlerin çabuk kurulup oluşması çok önemlidir. Örgütün başvurulabilecek her yoldan Aydın, Manisa, İzmir sancaklarını kapsamasına çalışmak gerekir. Gerek bu bölgelerin ve gerek Eskişehir, Kütahya, Balıkesir, Çanakkale bağımsız sancaklarıyla Bursa ilinin bağlantı kolaylığı bakımından örgütlenmesi konusundaki görüşlerinizin bildirilmesini rica ederiz.

2 - Meb'usların ulusal amaçlara dayalı ilkeleri kabul eden kimseler arasından seçilmesi için her tarafta gerekli önlemler alınmalıdır. Temsilci Kurul kimsenin dernek adına adaylığını koymayacaktır. Ama istenilen niteliklere sahip olanlar kişisel olarak Anadolu ve Rumeli Hakları Savunma Derneği adına adaylıklarını koymalıdır. Böylece adaylıklarını koyanlar isimlerini bağlı oldukları sancak merkez kurulları eliyle doğrudan doğruya aynı zamanda isimlerini Temsilci Kurula bildireceklerdir. Hepimiz gözlerinizden öperiz.

3 - Orada gerek savaş konusunda gerek ulusal örgütlenme konusunda düşüncüklerinizin bildirilmesi rica olunur.

Anadolu ve Rumeli Hakları Savunma Derneği Temsilci Kurulu adına Mustafa Kemal

VESİKA, 149.**Şifre****Gayet müstaceldir****Sivas, 11/10/1335****Bursa Fırka Kumandanı Bekir Sami Beyefendiye**

1 - Bursada nizamname mucibince kuvvetli ve şayanı itimat ve itibar zevattan mürekkep bir heyeti merkeziyenin ve Bilecikte bir heyeti idarenin teşekkülü ve Bilecik livasının merkeze raptile bütün Hüdavendigâr vilâyeti dahilinde nevahiye varıncaya kadar teşkilâtın teşmilile vilâyetin bir kütlei metine haline sürati ifrağı pek ziyade elzem ve faideli görülmektedir. Bu hususta icap edenlerin teşvik ve tergebile neticenin iş'arını hassaten rica ederim.

2 - Meb'us intihabında cemiyetimizin noktai nazarı heyeti merkeziyeye hitaben açık telgrafla yazılmıştır. Mütalea buyurulması münasip olur.

**Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Heyeti Temsilîyesi namına
Mustafa Kemal**

VESİKA, 150.**Harbiye Nâzırı Cemal Paşa Hazretlerine**

İkdam gazetesinin 23 Eylül 1335 tarih ve 8123 numaralı nüshasında münteşir Askerî Nigehban Cemiyetinin muhtırası pek muhik olarak orduyu humayun ümera ve zabitanının calibi nefret ve heyecanı olduğu ve bu bapla mafevk kumandanlar tarafından protesto ve şikâyetnameler gönderilmek ve bu ihanete bir an evel hatime verilmesini talep etmek gibi teşebbüslerde bulunulmak istendiği istihbar edilmektedir. Filhakika Cenabı Hakka bin kere şükürler olsun padişahuma sadık, kavanini askeriyeye muti her türlü siyasî cereyanlardan müberra olan Osmanlı ordusu bugün vatan ve milletin yegâne nigehbanı olduğunu vahdeti fikriye ve zaptîü raptı askerisi ile cihana göstermekle vaziyeti dahiliye ve hariciyemizi temin eylemektir. Kavanini devlete mugayir, payitahtı saltanatı seniyede Harbiye Nezaretinin gözü önünde askerî bir cemiyeti fesadiyenin icrayi faaliyet etmesi ve hatta beyannamelerinin sahafî matbuata kadar geçmesi bütün ordunun tezyidi infialine ve zaman geçtikçe hiç şüphesiz makamı nezaretpenahilerine kadar usulsüz müracaatlere ve belki de tedabiri müteakibeye kalkışılarak vatan ve millet için gayrikabili telâfi felaketlere sebebiyet verecektir. Buradaki malûmata nazaran bu mugayiri kanun cemiyeti fesadiyenin resikârında Kiraz Hamdi Paşa, hırsızlığından dolayı matrut Erkânıharp Miralayı Refik Bey, Sabık Halâskâr Grupundan Binbaşı Kemal Bey, Bandırma Sabık Sevkıyat Reisi Topçu Binbaşılardan Hakkı Efendi ve henüz bu cemiyetle kat'ı rabita edip etmediği malûm olmayan matrut Erkanıharp Binbaşılardan Nevres Bey gibi eşhas olup azası da seyyiatları yüzünden ordudan tardolunmuş ve tekaüde sevkedilmiş kesim ile ahlâksızlıklarile tanınmış mahdudülmiktâr eşhastan ibaret bulunmaktadır.

Malûmu samileri olduğu veçhile Cevat Paşa Hazretlerinin zamanı nezaretlerinde bu cemiyete karşı Harbiye Nezareti takibata başlamış, fakat sonra tebeddülattan dolayı arkası bırakılmıştı. Binaenaleyh bu membai fesadın hemen kökünden sökülüp atılması, mensubininin ibretenlissairin olacak surette şediden tecziye ve bu icraat ve takibattan orduyu humayunun resmi tamimlerle haberdar kılınması fedakâr ve namuslu heyeti zabitanımızın teskini ezhanı, ordunun temini inzibati noktai nazarından hayatî ve müstacel bir mesele addelediğimizden muvaffakiyeti nezaretpenahileri noktai nazarından arzını vecibe addederiz.

**Heyet Temsilîye Namına
Mustafa Kemal**

VESİKA, 151.**Gayet müstaceldir****Harbiye, 14/10/1335**

**Sivasta: Heyeti Temsilîye Reisi
Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine**

C: 12/10/1335 tarihli Nigehban Cemiyeti hakkındaki şifreye: Bu kat'î mukarrerdir.

Cemal**BELGE, 149****Şifre****Çok ivedidir****Sivas, 11/10/1919****Bursa Tümen Komutanı Bekir Sami Beyefendiye**

1 - Bursada tüzük gereğince güçlü ve güvenilir ve saygın kimselerden oluşan bir merkez kurulunun ve Bilecikte bir yönetim kurulunun kurulması ve Bilecik sancağının merkeze bağlanmasıyla tüm Bursa ilindeki bucaklara varıncaya kadar örgütün yaygınlaştırılması ve böylece ilin dayamlı bir kitle durumuna çabuk getirilmesi pek çok gerekli ve yararlı görülmektedir. Bu konuda gerekenlerin özendirilip desteklenmesi ve sonucun bildirilmesini özellikle rica ederim.

2 - Meb'us seçiminde derneğimizin görüşü merkez kuruluna açık telgrafla yazılmıştır. İncelemeniz uygun olur.

**Anadolu ve Rumeli Hakları Savunma Derneği
Temsilci Kurulu adına
Mustafa Kemal**

BELGE, 150**Sivas, 12/10/1919****Savaşışleri Bakanı Cemal Paşa Hazretlerine**

İkdam gazetesinin 23 Eylül 1919 tarih ve 8123 sayılı nüshasında çıkan Askerî Nigehban* Derneğinin bildirisini padişahın ordusunun komutan ve subaylarında çok haklı olarak nefret ve tedirginlik uyandırmış olduğu ve bu konuda üst komutanlar tarafından protesto ve şikâyet mektupları gönderilmek ve bu ihanete bir an önce son verilmesini istemek gibi girişimlerde bulunulmak istendiği haber alınmaktadır. Gerçekten Ulu Tanrıya bin kere şükürler olsun padişahına bağlı, askerî kanunlara uyan her türlü politik akımlardan uzak olan Osmanlı ordusu bugün vatan ve milletin tek koruyucusu olduğunu düşünce birliği ve askerî disiplini ile dünyaya göstermekle iç ve dış durumumuzu güvenceye bağlamaktadır. Devletin kanunlarına aykırı olarak, başkentte Savaşışleri Bakanının gözü önünde bir bozguncu askerî derneğin çalışması ve üstelik bildirilerinin gazete sayfalarına kadar geçmesi bütün ordunun öfkesinin artmasına ve zaman geçtikçe hiç kuşkusuz bakanlığınıza kadar usulsüz başvurulara ve belki de karşı önlemler almaya kalkışılarak vatan ve millet için onarılamıyacak yıkımlara neden olacaktır. Buradaki bilgilere göre bu kanuna aykırı bölücü derneğin başında Kiraz Hamdi Paşa, hırsızlığından dolayı askerlikten kovulma Kurmay Albay Refik Bey, eski Halâskâr Grubundan Binbaşı Kemal Bey, Bandırma eski Sevkıyat başkanı Topçu Binbaşılardan Hakkı Efendi ve bu dernekle ilişkisini kesip kesmediği daha bilinmeyen askerlikten kovulma Kurmay Binbaşılardan Nevres Bey gibi kimseler üyeleri de kötülükleri yüzünden ordudan kovulmuş ya da emekli edilmiş kimseler ile ahlâksızlıklarıyla tanınmış az sayıda kimselerden oluşmuş bulunmaktadır.

Şizce de bilindiği gibi Cevat Paşa Hazretlerinin bakanlığı zamanında bu derneğe karşı Savaşışleri Bakanlığı kovuşturma başlatmış, ama sonra hükümetteki değişiklikler nedeniyle arkası bırakılmıştı. Durum böyle olunca bu bölücülük kaynağının hemen kökünden sökülüp atılmasını, üyelerinin başkalarına ibret olacak biçimde şiddetle cezalandırılmasını ve yapılan bu uygulama ve kovuşturmalardan orduya genelgelerle bilgi verilmesini özverili ve namuslu subay topluluğumuzun yatıştırılması, orduda disiplin sağlanması bakımından çok önemli ve ivedi bir iş saydığımızdan bakanlıktaki başarınız açısından bilginize sunmayı görev sayarız.

**Temsilci Kurul adına
Mustafa Kemal**

BELGE, 151.**Çok ivedidir.****Harbiye, 14/10/1919**

**Sivasta: Temsilci Kurul Başkanı
Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine**

K: 12/10/1919 tarihli Nigehban Derneği hakkındaki şifreye: Bu kesinlikle kararlaştırılmıştır.

Cemal

* Nigehban: Koruyucu, bekçi, gözcü

VESİKA, 152

Şifre

Sivas, 15/10/1335

**On Beşinci Kolordu Kumandanlığına
Amasyada Beşinci Fırka Kumandanlığına
Diyarbakırda On Üçüncü Kolordu Kumandanlığına,
Ankarada Yirminci Kolordu Kumandanlığı Vekâletine
Konyada On İkinci Kolordu Kumandanlığı Vekâletine
Balıkesirde On Dördüncü Kolordu Kumandanlığı Vekâletine
Edirne'de Birinci Kolordu Kumandanlığına**

Kutaattan vaki olan müracaat üzerine Nigehbanı Asekir ismindeki cemiyeti fesadiyenin lâğvı ile müsebbipleri hakkında takibat icrası Harbiye Nâzırı Paşa Hazretlerinden rica edilmiştir. Alınan cevapta bunun kati ve mukarrer olduğu bildirilmiş olmakla ordunun şeref ve haysiyeti namına pek mühim olan nezareti müşarileyhanm bu kararı arz olunur.

Mustafa Kemal

VESİKA, 153.

Şifre

Sivas, 13/10/1335

Harbiye Nâzırı Cemal Paşa Hazretlerine

Sivas ahalisinin, heyeti celilelerinin makamı iktidara geçmesi şerefine, İngilizlerin Samsunu tamamen tahliye eylemeleri teşviratına ait olmak üzere 4 Teşrinivel gecesi icra eyledikleri tezahüratı millîye ve fener alayı tafsilâtundan bahis iradei millîye istihbaratına atfen Dahiliye Nâzırı Paşa Hazretlerinin Sivas vilâyetine vaki bir tebliğlerinde, Sivas halkının izhari şadümanı eylemelerini pek tabii bulduklarını ve fakat "kahrolsun işgal" tarzındaki yazılar hükümetin halihazır siyasetine gayrimuvafık olduğu için icap edenlere nasayithe bulunulması mastur bulunduğu, valii vilâyetin istimzacı reyî maksedile Heyeti Temsilîyemize vaki müracaatından anlaşıldı. Heyetimiz mütarekename ahkamına muğayir ecebî işgalinin ref'ini gören, vatanın kısmen tahliyesini idrak eyliyen milletin bu tarzda hatta daha bariz bir surette izhari hissiyat etmesini pek muvafık ve makul gördüğü cihetle milletin hissiyatı hakikiyesine müsteniden hükümetin bu haksız işgalleri lisanı resmîi siyasî ile ret ve mütareke ahkâmına muğayir bugüne kadar vukubulmuş müdahâlâtı protesto ve tamirlerini talep eyliyeceğine intizar eylemektedir. Halfan ümadını tezelzülde vikaye maksadile Dahiliye Nezareti tebliğatı vakasının muhafazâi mahremiyetine ve halka ademî işasına karar verildiğini arzeder, bu vesile ile hükümetin takip ettiği siyasette Heyeti Temsilîyece henüz malûm olmamış cihetler varsa tenvirine müsaade buyurulması müsterhamdır.

**Heyeti Temsilîye namına
Mustafa Kemal**

VESİKA, 154.

Harbiye, 18/10/1335

Sivasta Üçüncü Kolordu K.

Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine

C: 13/10/1335 Hükümetin programında Heyeti Temsilîyece meçhul kalmış hiçbir nokta yoktur. Yalnız amali millîye dairesinde tedviri umur mesa'uliyetini tahammül eden hükümeti merkezîyenin hareket ve icraatında icabatı siyasîyeyi kollamak ve Sivas Kongresi mukarراتında da teyit olunduğu veçhile⁸ ecanibe karşı daha mihmännüvazane ve müllayimane hareket eylemek ıztırasında olduğu Heyeti Temsilîyece de takdir buyurulur ünmiyesindeyim.

Milletin izhari hissiyat eylemesi ne derecede müstahsen ve hükümetin teşebbüsâtı siyasîyesinde muvaffakiyetine ne mertebe müzahir ise mukadderatı memlekete hükmedecek olan sulh konferansında hayırhah zahîrlere ihtiyacımız da olmertebe bahirdir. Bu cihetle amali millîyeyi tahsil vazîfesinde idarei merkezîyenin daha müteenniyanane hareket mecburiyetinde olduğu, hususile teşebbüsâtı millîyeyi sütefsir faaliyetlerinin henüz kuvvetten düşmediği şu zamanlarda işaret eylediğim ihtiyatkârlıklann nabemahal olmadığı tasdik buyurulur ütkadındaayim. Yoksa haksız ve lüzumsuz işgallerin ref'i emrinde resmi gayriresmi teşebbüsattan bir an bile hâli kalınmadığını, temin

* Böyle birşey yoktur

BELGE, 152.

Şifre

Sivas, 15/10/1919

**On Beşinci Kolordu Komutanlığına
Amasyada Beşinci Tümen Komutanlığına
Diyarbakırda On Üçüncü Kolordu Komutan Vekillğine
Ankarada Yirminci Kolordu Komutan Vekillğine
Konyada On İkinci Kolordu Komutan Vekillğine
Balıkesirde On Dördüncü Kolordu Komutan Vekillğine
Edirne'de Birinci Kolordu Komutanlığına**

Birliklerden yapılan başvuru üzerine Nigehbanı Askerî adındaki bozguncu derneğin kapatılarak bozguna uğratılmasına neden olanlar hakkında kovuşturma yapılması Savaşları Bakanı Paşa Hazretlerinden rica edilmişti. Alınan karşılıkta bunun kesin ve kararlaştırılmış olduğu bildirilmiş olmakla ordunun onuru ve haysiyeti adına çok önemli olan Bakanlığın bu kararı bilgilerinize sunulur.

Mustafa Kemal

BELGE, 153.

Şifre

Sivas, 13/10/1919

Savaşları Bakanı Cemal Paşa Hazretlerine

Sivas halkının, yüce kurulunuzun iktidara geçmesi onuruna ve İngilizlerin Samsunu tümüyle boşaltmalarına sevinerek 4 Ekim gecesi yaptığı ulusal gösteri ve fener alayı konusunda "İradei Millîye" gazetesindeki ayrıntılı habere dayanarak İçişleri Bakanı Paşa Hazretlerinin Sivas iline yaptıkları bildirimde, Sivas halkının sevinç gösterisinde bulunmalarını pek doğal bulduklarını ve fakat "kahrolsun işgal" tarzındaki yazılar hükümetin şimdiki politikasına ters düştüğü için gerekenlere öğüt verilmesi yazılı olduğu, il valisinin görüşümüzü sorup öğrenmek amacıyla Temsilci Kurulumuza yaptığı başvurusundan anlaşıldı. Kurulumuz, ateşkes anlaşmasına aykırı olarak yapılmış bulunan yabancı işgalinin kalktığını gören, vatanın kimi bölümlerinin boşaltıldığı güne kavuşan milletin bu yoldan hatta daha belirli bir şekilde hislerini duyurmasını çok uygun ve akla yakın gördüğünden milletin gerçek duygularına dayanarak hükümetin bu haksız işgalleri resmî politika dili ile tanımadığı ateşkes hükümlerine aykırı olarak bugüne kadar yapılmış olan karışmaları protesto etmesini ve onarılmasını istemesini beklemektedir. Halkın güvenini sarsıntıdan korumak amacıyla İçişleri Bakanlığının yaptığı bildirimden gizli tutulmasına ve halka açıklanmamasına karar verildiğini bildirir, bu vesile ile hükümetin izlediği siyasette Temsilci Kurulca henüz bilinmiyen yönler varsa bu konuda kurulun aydınlatılmasını rica ederim.

**Temsilci Kurul adına
Mustafa Kemal**

BELGE, 154.

Harbiye, 18/10/1919

Sivasta Üçüncü Kolordu K.

Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine

K: 13/10/1919 Hükümetin programında Temsilci Kurulca bilinmiyen hiçbir nokta yoktur. Yalnız ulusun umutları çerçevesinde işleri yürütme sorumluluğunu yüklenen İstanbul Hükümeti davranışlarında ve yaptıklarında politika gereklerini kollamak ve Sivas Kongresi kararlarında pekiştirilmiş olduğu gibi⁸ yabancılara karşı daha konukseverlikle ve yumuşak davranmak zorunda olduğu Temsilci Kurulca da kavranır umarım.

Milletin duygularını açıklaması ne kadar güzel ve Hükümetin politik girişimlerinde başarılı olmasına ne ölçüde yardımcı ise ülkenin kaderine karar verecek olan barış konferansında iyi niyetli yardımcıları gereksinmemiz de o ölçüde açıktır. Bu nedenle ulusal umutlarımızın elde edilmesi görevinde İstanbul hükümetinin daha ağırbaşlı davranmak zorunda olduğu, özellikle ulusun girişimlerini kötüye yorma çabalarının daha güçten düşmediği şu zamanlarda belirttiğim ölçülü davranışın yersiz olmadığını onaylarsınız kanısındayım. Yoksa haksız ve gereksiz işgallerin kaldırılması konusunda resmî olarak olmayarak girişimlerden bir an bile geri kalınmadığına inanınız.

* Böyle şey yoktur

eylerim. Harekâtı ahirei hudapesendanesile cihan efkârı umumiyesine karşı ispatı asarı rüşt ey-
lemiş olan milleti necibenin haizi itimadı bulunan hükûmeti hazıra icraatı vahasında azadeser
kaldıkça harice karşı daha fazla işmarı kelâm eyliyebileceği bedihiyatına karşı Heyeti Muhte-
remei Temsiliyeden icraatı hükûmeti daha ziyade mürevviçkâr bulunmalarını rica ederim.

**Harbiye Nâzırı
Cemal**

VESİKA, 155.

Telgraf

Bursa, 12/10/1335

**Sivasta Anadolu ve Rumeli Müdafaa Hukuk Cemiyeti Reisi Muhteremi
Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine**

1 - Bekir Sami ve Harekâtı Millîye Kumandanı Mehmet Ali Beyefendiler ile biliştirak
dünden itibaren vazifeye mübaşeret edilmiş ve nizamnameye tevfikân teşkilâta başlanılmıştır.

2 - Zamanın nezaketi ve müstaceliyeti hasebile aşağıdan yukarıya intihabat imkanı ol-
madığından intihabatı idare etmek üzere nizamnameye tebean memleketin maruf ve erbabi
hamiyetten müteşekkil olmak üzere Meclisi Belediye, Ticaret Odası, Muallimler Cemiyeti,
Türk Çiftçiler Derneği ve Avcılar Kulübü, Cemiyetülmüderresin ve Dava Vekilleri Cemiyeti
gibi memlekette mevcut kâffe müessesatı millîyenin arası ile on kişilik bir heyeti merkeziye
intihabı bugün ikmal edilecek ve esamisi bilâhare arz olunacaktır.

3 - İntihabatın sureti icrasını âmir olan telgrafnamei âlilerinin beş gün evelsine kadar
mercilerine tebliğ edilmemesi yüzünden mündericatına kespi utula edilememiş ve henüz elde
ettiğimiz 13 Eylül 1335 tarihli telgrafnamei âlileri bittetik hükûmetin Kongrede heyeti mah-
susamız tarafından kabul edilen esasat dairesindeki tamimi medarı tatbik itihaz ederek sü-
ratle intihabata sarfı mesai etmekteyiz.

4 - Bursaya muvasalattanberi Reddi İlhak, Karakol ve saire namları altında aynı gaye
ile hareket ve fakat muhtelif merkezlerden vürüt eden birtakım teşkilâta müsadif oluyorum.
Hatta 10 Teşrinievel 1335 tarihli Balıkesir Reddi İlhak Cemiyeti Reisi Hacim imzası ile gelen
bir telgrafta aynı yirmisinde in'ikat edecek büyük kongreye bir telgrafname ile iki murahha-
sın izamu ve teşkilât namına diğer tedabiri mühimmenin icrası bildiriliyor. Bu hal kumanda-
nın muhtelif menabiden verilmesi yüzünden birçok mezahiri dai olduğu umum Anadolu ve
Rumeliye şamil olan Kongremizin takip ve kabul ettiği her islâm cemiyetinin azasındandır,
kaidesine muhalif ve matlup olan vahdeti milliyeyi muhil olduğu cihetle ehemmiyetle nazarı
dikkatî âlilerini celbederim. İti haz edilecek diğer hususatı dahi peyderpey arzedeceğimi bey-
yan ve Heyeti Temsilîye azayı muhteremesine derin hürmetlerimi tekrar ile emri Devletlerine
intizar eylerim Efendim.

**Anadolu ve Rumeli Müdafaa Hukuk
Cemiyeti Bursa Murahhası
Osman Nuri**

VESİKA, 155.

Tel

Sivas, 14/10/1335

**Bursada Müdafaa Hukuk Cemiyeti Murahhaslarından
Osman Nuri Beyefendiye**

C: 12/10/1335 Tele.

1 - Teşkilâtın tesri ve teşmili hususunda masruf olan himematı vatanperveranelerine arzı
şükran olunur.

2 - Reddi İlhak ve saire gibi aynı maksadı mukaddesin doğurduğu millî cemiyetler Ana-
dolu ve Rumeli Müdafaa Hukuk Cemiyeti namı altında birleşmiş olduğundan hepsinin mü-
messili ancak Heyeti Temsilîyemizdir. Bu sebeple bu gibi münferit tebligatın nazarı itibara
alınmayacağı tabiidir. Pek muhtemeldir ki bu müracaatlar tadilatı ahir eden henüz haber-
darolmayan, teşkilâtımızın hafî bulunduğu zamanın netayicinden olan bazı aksamın teşeb-
büsattır. Binaenaleyh efkârı umumiyenin tenvir ve vahdeti millîyenin temini hususunda rü-
fekayı muhteremelerle hasrı mesai buyurulması ehemmiyetle rica olunur Efendim.

**Anadolu ve Rumeli Müdafaa Hukuk
Cemiyeti Heyeti Temsilîyesi Namına
Mustafa Kemal**

Tanrıca da makbul sayılacak davranışlarıyla dünya kamu oyuna erginliğini kanıtlamış olan
soylu ulusun güvenini kazanmış bulunan bugünkü hükûmetin yaptığı işlerde serbest kaldık-
ça dışarıya karşı daha çok söz geçirilebileceği gerçeği karşısında Sayın Temsilci Kurulun hü-
kûmetin yaptıklarına daha çok destekleyici olmalarını rica ederim.

**Savaşçileri Bakanı
Cemal**

BELGE, 155.

Telgraf

Bursa, 12/10/1919

**Sivasta Anadolu ve Rumeli Hakları Savunma Derneği Başkanı
Sayın Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine**

1 - Bekir Sami ve ulusal güçler komutanı Mehmet Ali Beyefendiler ile birlikte dünden
beri göreve başlanılmış ve tüzük uyarınca örgütlenmeye girilmiştir.

2 - Durumun önemli ve ivedili olması nedeniyle aşağıdan yukarıya seçim yapma ola-
nağı bulunmadığından seçimleri yönetmek için tüzüğe uygun olarak memleketin tanınmış
ve yurtsever kişilerinden oluşmak üzere Belediye Meclisi, Ticaret Odası, Öğretmenler Der-
neği, Türkiye Çiftçiler Derneği ve Avcılar Kulübü, Müderresler* Derneği ve Dava Vekille-
ri Derneği gibi memlekette bulunan tüm ulusal kurumların oylarıyla on kişilik bir merkez
kurulu seçimi bugün tamamlanacak ve adları daha sonra sunulacaktır.

3 - Seçimlerin yapılması yöntemini bildiren telgrafınızın beş gün öncesine kadar ilgili
yerlere iletilmemesi yüzünden içeriği öğrenilememiş ve yeni elde ettiğimiz 13 Eylül 1919 ta-
rihli telgrafınız incelenerek hükûmetin Kongredeki özel kurulumuz tarafından kabul edilen
ilkelere uygun düşen bildirisi esas alınarak seçimlerin çabuk yapılmasına çalışılmaktadır.

4 - Bursaya geldiğimizden beri Reddi İlhak,** Karakol v.b. adlar altında aynı amaçla iş
gören ve fakat değişik merkezlerden gelen birtakım örgütlere rastlıyorum. Hatta 10 Ekim
1919 tarihli Balıkesir Katılmayı Kabuletmeme Derneği Başkanı Hacim imzasile gelen bir
telgrafta aynı yirmisinde toplanacak büyük kongreye bir telgraf çekilmesi ve iki delege gön-
derilmesi ve örgüt adına başka önemli önlemler alınması bildiriliyor. Bu durum emirlerin de-
ğişik kaynaklardan verilmesi yüzünden birçok sakinler doğurduğu "tüm Anadolu ve Ru-
meliyi kapsayan Kongremizin izlediği ilkeleri kabul eden her Müslüman derneğimizin üye-
sidir" kuralına aykırı ve istenilen ulusal birliği bozucu olduğundan önemle dikkatinizi çeke-
rim. Kararlaştırılacak başkaca konuları da ard arda bilginize sunacağımı bildirir Temsilci Ku-
rulun sayın üyelerine derin saygılarımı yineler ve yüksek emirlerinizi beklerim Efendim.

**Anadolu ve Rumeli Hakları
Savunma Derneği Bursa Delegesi
Osman Nuri**

BELGE, 155.

Tel

Sivas, 14/10/1919

**Bursada Hakları Savunma Derneği Delegelerinden
Osman Nuri Beyefendiye**

K: 12/10/1919 Tele.

1 - Örgütlenmenin çabuklaştırılması ve genişletilmesi konusunda harcadığımız yurtse-
ver çabalar için teşekkürlerimizi sunarız.

2 - Katılmayı Kabuletmeme v.b. gibi aynı kutsal amacın doğurduğu ulusal dernekler
Anadolu ve Rumeli Hakları Savunma Derneği adı altında birleşmiş olduğundan hepsinin
temsilcisi ancak Temsilci Kurulumuzdur. Bu nedenle bu gibi ayrı ayrı bildirimlerin dikkate
alınmayacağı doğaldır. Pek olasıdır ki bu başvurular son değişiklikleri daha öğrenmemiş
olan, örgütümüz gizli tutulduğu devrenin kalıntılarından bir takım bölümlerin girişimleri-
dir. Şu halde kamuoyunun aydınlatılması ve ulusal birliğin sağlanması konusunda saygıde-
ğer arkadaşlarımızla birlikte çaba harcamanızı önemle rica ederiz.

**Anadolu ve Rumeli Hakları Savunma Derneği
Temsilci Kurulu adına
Mustafa Kemal**

* Yüksek öğretim görevlileri

** Topraklarımızın bir bölümünün yabancı topraklara katılmasını kabul etmemek

VESİKA, 155

Şifre

Sivas, 14/10/1335

**K.O. 20 Kumandanı Ali Fuat Paşa Hazretlerine
Bursada Kumandan Bekir Sami Beyefendiye
Balıkesirde Kolordu Kumandanı Kâzım Beyefendiye**

Bursada Murahhas Osman Nuri Beyden alınan telgrafnamede Reddi İlhak, Karakol ve saire namı altında muhtelif millî cemiyetlerin teşkilât ve icraata devam eyledikleri hatta Balıkesir Reddi İlhak Cemiyeti Reisi Hacim imzasile ayın yirmisinde büyük bir kongreye muvafık talep bulunduğu bildirilmektedir. Sivas Umumi Kongresi ile aynı maksadı mukaddes uğrunda çalışan bilimum millî cemiyetler tevhit kılınmış ve bu sayede milletin gösterdiği birlik ve azmü irade neticesi olarak vaziyeti mes'udei ahire tahassul eylemiştir. Henüz mukarrerattan haberleri olmadığı anlaşılın bu gibi kuvayi millîyenin Trakya ve Paşaeli Cemiyetinin de mühlak olduğu Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Heyeti Temsilîyesi ile doğrudan doğruya temas eylemeleri ve Sivas Kongresi nizamnamesine tevfikân teşkilâtlarını tadil ve teklifat ve mutalebatını ancak Heyeti Temsilîyemiz marifetile icra eylemeleri vatanımızın bugün muhtaç olduğu vahdet ve intizamı dahilî noktâi nazarından kat'î ve zarurî bulunduğunun lâzımgelenlere izahı ve keyfiyetin tahtı temine alınması ve hükûmeti merkeziyemizin selâmeti memleket namına matuf mesaii millîyesinden duçarî sekte olmaması için kongre ve saire gibi içtimalara bugün lüzum olmadığına icap edenlere iblağî ve neticenin iş'arı kemali ehemmiyetle istirham olunur.

Fuat Paşa Hazretlerine, Kareside K.O. 14 Kumandanı Kâzım Beyefendiye ve Bursada Bekir Sami Beyefendiye bildirilmiştir.

**Heyeti Temsilîye namına
Mustafa Kemal
Konak, 18/10/1335**

Gayet müstaceldir

K.O. 3 Kumandanlığına

Atideki telgrafnamenin Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine arzunu rica ederim.

Kuvvet ve teşkilâtı millîyenin vüs'at ve ahengine hale verecek ve ecnebilerin milletimizin müttehit olduğu hakkındaki fikirlerini şüpheye sevkedecek teşebbüsattan tevakkî olunması iş'ar buyuruluyor. Hacim Beyin bu bapta maruzatını yazdım. Heyeti Temsilîyenin gerek intihabat ve gerek sair hususata müteallik mukarreratın tabiki için Karesi heyeti merkeziyesinin samîmiyeti ile imali nüfuz eylemekte olduğuna itimat buyurulmasını arz ile teydi hümet eylerim.

**K.O. 14 Kumandanı
Kâzım**

VESİKA, 156.

Şifre

Zata mahsustur

Sivas, 14/10/1335

Gayet aceledir

**Erzurumda On Beşinci Kolordu Kumandanı Kâzım Kara Bekir Paşa Hazretlerine
Diyarbakırda On Üçüncü K.O. Kumandanı Cevdet Beyefendiye
Ankarada Yirminci K.O. Kumandanı Vekili Mahmut Beyefendiye
Yirminci K.O. Kumandanı Ali Fuat Paşa Hazretlerine
Konyada Heyeti Temsilîye Azasından Refet Beyefendiye**

Kareside On Dördüncü K.O. Kumandan Vekili Miralay Kâzım Beyefendiye

Bahriye Nâzırı Ayandan Salih Paşa Hazretleri Heyeti Temsilîye ile müdavelei efkâr eylemek üzere 15-10 da Dersaadetten hareketle Amasyayı teşrif buyuracaklardır. Müşarileyhile vaki olacak mülâkat hükûmet siyaseti hariciye ve idarei dahiliyesine ve ordumuzun istikbaline ait esasatı mühimmeyi ihtiva edeceği kaviyen memul bulunmakla bu bapta mütealeatî âtileri hututu esasiyesinin iş'arını rica eyleriz.

**Heyeti Temsilîye namına
Mustafa Kemal**

BELGE, 155

Şifre

Sivas, 14/10/1919

**K.O. 20 Komutanı Ali Fuat Paşa Hazretlerine
Bursada Komutan Bekir Sami Beyefendiye
Balıkesirde Kolordu Komutanı Kâzım Beyefendiye**

Bursada delege Osman Nuri Beyden alınan telgrafda Katılmayı Kabuletmeme, Karakol v.b. adlarla türlü ulusal derneklerin örgütlenmeyi ve çalışmayı sürdürdükleri ve dahası Balıkesir Katılmayı Kabuletmeme Derneğinin Başkanı Hacim imzasile ayın yirmisinde büyük bir kongreye delegeler gönderilmesi istendiği bildirilmektedir. Sivas Genel Kongresi ile aynı ulusal amaç uğrunda çalışan tüm ulusal dernekler birleştirilmiş ve bu sayede milletin gösterdiği birlik ve kesin kararlılık sonucu olarak son mutlu durum elde edilmiştir. Daha kararları bilmedikleri anlaşılın bu gibi ulusal güçlerin Trakya ve Paşaeli Derneğinin de katılmış olduğu Anadolu ve Rumeli Hakları Savunma Derneği Temsilci Kuruluyla doğrudan doğruya ilişki kurmaları ve Sivas Kongresi tüzüğü uyarınca örgütlerini değiştirip öneri ve isteklerini ancak Temsilci Kurulumuz aracılığıyla belirtmeleri vatanımızın bugün gereksinme duyduğu birlik ve iç düzen bakımından kesinlikle zorunlu bulunduğunun gerekenlere anlatılması ve bunun sağlanması İstanbul Hükûmetinin ülke esenliğine yönelik ulusal çalışmalarının durdurulmaması için kongre v.b. gibi toplantılara bugün gereklilik bulunmadığının gerekenlere duyurulması ve sonucunun bildirilmesi çok önemli olarak rica olunur.

Fuat Paşa Hazretlerine, Balıkesirde K.O. 14 Komutanı Kâzım Beyefendiye ve Bursa da Bekir Sami Beyefendiye bildirilmiştir.

**Temsilci Kurul adına
Mustafa Kemal
Konak, 18/10/1919**

Çok ivedidir.

K.O. 3 Komutanlığına

Aşağıdaki telgrafın Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine sunulmasını rica ederim.

Ulusal güç ve örgütlerin kapsam ve uyumunu bozacak ve yabancıların milletimizin birlik olduğu konusundaki düşüncelerinde kuşku uyandıracak girişimlerden sakınılması bildiriliyor. Hacim Beyin bu konuda söylediklerini yazdım. Temsilci Kurulun gerek seçimler ve gerek başka konulara ilişkin kararlarının uygulanması için Balıkesir merkez kurulunun içtenlikle etkinliğini kullanmakta olduğuna güvenilmesini bildirir saygılar sunarım.

**K.O. 14 Komutanı
Kâzım**

BELGE, 156

Şifre

Kişiyi özeldir

Sivas, 14/10/1919

Çok ivedidir

**Erzurumda On Beşinci Kolordu Komutanı Kâzım Kara Bekir Paşa Hazretlerine
Diyarbakırda On Üçüncü K.O. Komutanı Cevdet Beyefendiye
Ankarada Yirminci K.O. Komutan Vekili Mahmut Beyefendiye
Yirminci K.O. Komutanı Ali Fuat Paşa Hazretlerine
Konyada Temsilci Kurul üyelerinden Refet Beyefendiye
Balıkesirde On Dördüncü K.O. Komutan Vekili Albay Kâzım Beyefendiye**

Denizişleri Bakanı Senato üyelerinden Salih Paşa Hazretleri Temsilci Kurulla düşünce alışverişinde bulunmak üzere 15-10 da İstanbuldan yola çıkarak Amasyayı onurlandıracaklardır. Kendisiyle yapılacak görüşmenin hükûmetin dış politikasına ve iç yönetimine ve ordumuzun geleceğine ilişkin önemli temel konular içermesi büyük bir olasılık içinde bulunduğundan bu konudaki düşüncelerinizin ana hatlarını bildirmenizi rica ederiz.

**Temsilci Kurul adına
Mustafa Kemal**

VESİKA, 156.**Zata mahsustur****Dakika tehiri gayricaizdir****Amasyada: Anadolu ve Rumeli Müdafaa Hukuk Cemiyeti
Heyeti Temsilîyesine**

C: 16 Teşrinevel 1335 şifreyedir:

1 - Mustafa Kemal Paşaya mahsustur: Hükümetimizin siyaseti hariciyesi asrı müteceviz zamandanberi hükümetimizin muvaffak alamayıp bir felaketten diğerine düşmesi vaziyet ve ahvalimizin icabı olarak bülümle ecanip ile dahildeki hristiyanların ve bunlara müzahir olan bazı müslim hain siyasilermizim yüzündendir. Bu sebeple çok zavıf kaldık. Kuvvetlenmedikçe bu felâketlerden kurtulmak imkanı yoktur. Kuvvetlenmek için ise umuru hariciye ve dahiliyemizde namuslu muzaheretten başka bir şey düşünmiyen kuvvetli ve zengin ve asri bir dosta ihtiyacımız vardır. Bunun tayinini salâhiyetar olanlara terketmek mecburiyetindeyim. İdarei dahiliyenin bu hususta ne kadar ıslahat yapılsa yapılsın iş başına padişaha, millet ve vatana sadık, hüsnü niyet sahibi olanlar getirilmedikçe idarei dahiliyede husule getirilecek muvaffakiyet hainane ve irticaane mahvolabilir. Şimdiye kadar buna pek az dikkat edilmiştir. İdarei mülkiye ve askeriyenin ve umuru inzıbatıye ve asayişle müteveggil memurından bazıları el'an haindirler. Bunların derhal tedbili lazımdır. Uzun bir mazidenberi vatan hainlerinden hiçbirine ceza edilmemesi bunların kesret ve adedini artırmıştır. Bugünün en mühim işi padişahı, millet ve vatani hainlerden kurtarmak ve ecnebî entrikalarına mani olmak lâzımdır. Bu hususta milis jandarma teşkilat ve menabii gayrikâfi ise meslek ve saireye bakılmayıp ehliyetlilerle hemen takviyesi lazımdır.

2 - Ordumuzun istikbali. Galipler ellerinden gelirse mağlûpları ordusuz bırakmak istiyorlar. Umuru dahiliyesini hayli zaman tanzim edemeyecek olan Devleti Osmanîyenin diğer mağlûplara nisbeten daha fazla bir orduya ihtiyacı olduğu galiplerce de malûmdur. Bu teşebbüsümüz neticesinde maksada kâfi bir ordunun ipkası ten'îç edildiği takdirde teşkilât için daha iki prensip varidi hatır olmaktadır. Biri, seferde büyük orduya esas olacak büyük ve müteaddit karargâhlı mebzul kıraati fenniye diğer ise asayiş ve talimü terbiye temin edecek derecede nispeten az büyük karargâhlı ve kutaati fenniye, yani teşkilâtı hazıra olarak üç müfettişlikten ibaret dokuz firkalı bir ordu kabul etmektedir. Ben ikincisini tercih ederim. Jandarma, hudut gümrük, izci, tayyare, telsiztelgraf ve otomobil teşkilatı ordudan hariç fakat ordunun gizlice nezaret ve idaresinde bulunmalıdır.

**Yirminci Kolordu Kumandanı Mirliya
Ali Fuat****VESİKA, 156.****Dakika tehiri gayricaizdir****Amasyada Heyeti Temsilîyeye****Diyarbakırdan, 16-17/10/1335**

Salih Paşa Hazretleriyle mülâkatta hükümeti merkeziyeye berveçhiati nikatın iblâğının münasip olacağı mütalesinde bulundum;

a) Siyaseti dahiliye.

b) Akti mütarekedenberi on bir ay zarfında kabineler resmi geçit yapar gibi sık, sık tebeddül etti. Harbiye Nezaretine şimdiye kadar bir düzine nâzir tayin edildi. Buna yegâne sebeb kabinelerin amali milleti ihmal ederek hiçbir kuvvete istinat etmemesidir. Nâzirlerin tesirâtı siyasiyeye kapılarak ve gölgelerinden korkarak gayet cebin bir siyaset takip etmeleri ve düşmanlarımızın sözleriyle hareket eylemeleri yüzünden millet ve ona zahir olan ordu şüphe altında bırakıldı. Mütarekenin adı kaldı. Millet birçok felâketlere maruz oldu. Bu suretle militle hükümetin arası açıldı. Böyle zamanlarda her devlet milletin azim ve iradesine istinat eder. Meselâ İtalyanlar ve Yunanlıların hareketi, yaygaraları meydanda misal olarak dururken hükümetimiz mitingleri bile men etti. Milleti büsbütün ihmal etti. Bundan sonra hükümeti merkeziye milletin azim ve iradesine istinat ederek cesurane ve durbinane bir siyaset takip etmelidir. Ve Millet Meclisinin küşadı hakkındaki vaat infaz edilmelidir.

c) İstanbul Düvelî İtilâfiyenin tahtı tesirinde buldukça Millet Meclisinin İstanbulda toplanması mahzurdan salim değildir. İstanbulda kadınlarımızı bile İngiliz Muhipler Cemiyetine ithal eden müessirat, meb'uslarımız üzerinde mühim tesir yapabilir. Emniyetbahş rol ve neticeye

BELGE, 156.**Kişiyе özeldir****Dakika geciktirilemez****Amasyada: Anadolu ve Rumeli Hakları Savunma Derneği
Temsilci Kuruluna**

K: 16 Ekim 1919 şifreyedir:

1 - Mustafa Kemal Paşaya özeldir: Hükümetimizin dış politikası yüzyılı aşkın bir zamandanberi hükümetimizin başarılı olamayıp bir yıkıntıdan öbürüne düşmesi olup bu da durum ve koşullarımızın gereği olarak bütün yabancılarla ülkemizdeki hristiyanları ve bunlara destek olan bazı hain müslüman politikacılarımız yüzündendir. Bu nedenle çok zavıf kaldık. Güçlenmedikçe bu yıkımlardan kurtulmak olanağı yoktur. Güçlenmek için ise dış ve iç işlerimizde namusluca destek olmaktan başka bir şey düşünmiyen güçlü ve zengin ve çağdaş bir dosta gereksinmemiz vardır. Bunun belirlenmesini yetkili olanlara bırakmak zorundayım. İç yönetim alanında bu konuda ne ölçüde reform yapılsa yapılsın işin başına padişaha, millet ve vatana bağlı, iyi niyet sahibi olanlar getirilmedikçe iç yönetimde elde edilecek başarı hainlik ve gericilikle yıkılabilir. Şimdiye kadar buna pek az dikkat edilmiştir. Sivil ve askerî yönetim ile ve iç düzen ve güvenlikle uğraşan bazı görevliler bugün de haindirler. Bunların hemen değiştirilmesi gereklidir. Uzun bir süredir vatan hainlerinden hiçbirinin cezalandırılmaması bunların bolluğunu ve sayısını artırmıştır. Bugün en önemli iş padişahı, millet ve vatani hainlerden kurtarmak ve yabancı entrikalarını önlemektir. Bu konuda milis jandarma örgütü ve bunun kaynakları yetersiz ise tutumuna ve başka şeylere bakmaksızın yeteneklilerle hemen güçlendirilmesi gereklidir.

2 - Ordumuzun geleceği. Yeneler ellerinden gelirse yenilenleri ordusuz bırakmak istiyorlar. İç işlerini uzun süre düzene sokamayacak olan Osmanlı Devletinin öbür yenilenlere oranla daha büyük bir orduya gereksinimi olduğu yenelerce de bilinmektedir. Bu girişimimiz sonucunda amaca yetecek bir ordunun alıkonması onaylanırsa örgütlenme için iki prensip daha akla gelmektedir. Biri, savaş durumunda büyük orduya çekirdek olacak büyük ve birçok karargâhlı bol teknik birlikleri öbürü ise iç güvenliği ve eğitim sağlayacak ölçüde oldukça az büyük karargâhlı ve teknik birlikler olan, yani bugünkü örgütlenmeye göre üç müfettişlikten oluşan dokuz tümenli bir ordu kabul etmektedir. Ben ikincisini yeğlerim. Jandarma, sınırlar, gümrük, izci, uçak telsiz - telgraf ve otomobil örgütleri ordunun dışında ama gizlice ordunun gözetim ve yönetiminde bulunmalıdır.

**Yirminci Kolordu Komutanı Tuğgeneral
Ali Fuat****BELGE, 156.****Dakika geciktirilemez****Amasyada Temsilci Kurula****Diyarbakırdan, 16-17/10/1919**

Salih Paşa Hazretleriyle buluşunca İstanbul hükümetine aşağıdaki noktaların bildirilmesinin uygun olacağını düşünürüm;

a) İç politika.

b) Ateşkes anlaşmasından bu yana on bir ay içinde kabineler geçit resmi yapar gibi sık, sık değişti. Savaşışleri Bakanlığına şimdiye kadar bir düzine bakan atandı. Bunun tek nedeni kabinelerin ulusun isteklerini önemsemiyerek hiçbir güce dayanmamasıdır. Bakanların politik etkilere kapılarak ve gölgelerinden korkarak çok korkakça bir politika izlemeleri ve düşmanlarımızın sözlerine göre davranmaları yüzünden millet ve ona destek olan ordu kuşku altında bırakıldı. Ateşkesin adı kaldı. Millet birçok yıkımlara uğradı. Böylece militle hükümetin arası açıldı. Böyle zamanlarda her devlet milletin kesin kararlılığına dayanır. Örneğin İtalyanlar ve Yunanlıların davranışları, yaygaraları ortada örnek olarak dururken hükümetimiz mitingleri bile yasakladı. Milleti hiç önemsemedi. Bundan sonra İstanbul hükümeti milletin kesin kararlılığına dayanarak cesur ve uzak görülür bir politika izlemelidir. Ve Millet Meclisinin açılması konusunda verilen söz tutulmalıdır.

c) İstanbul İtilâf Devletlerinin etkisi altında buldukça Millet Meclisinin İstanbulda toplanması sakıncasız değildir. İstanbulda kadınlarımızı bile İngiliz Dostları Derneğine sokan etkenler, meb'uslarımız üzerinde önemli etki yapabilir. Güven verici bir yol tutulup sonuca varıncaya kadar

kadar meb'usan memleket dahilinde münasip bir noktada toplanmalıdır. Ve memleket dahilinde ve hassaten İstanbulda Kürt Teali Cemiyeti gibi camiai Osmanîyenin parçalanmasına hizmet eden azalarından vicdanlarını sattıkları delâil ile anlaşlan cemiyet ve fırkaların ifsadına ve düşman parasile çıkan muharrir gazetelerin muzır neşriyatına nihayet verilmelidir. Malatya Mutasarrıfı Halil Rami Beyin Kürt cemiyetinin ve Ermeni patrikanesinin muavenet ve tesiratile Malatya'ya tayin edildiğini alenen söylemiş ve Kürdistan istiklâlini hazırlamağa çalışmıştır. Kürtlerle beraber İngiliz binbaşısının Malatya'ya geleceğini üç aydanberi söylemekte imiş bu misalden dersi ibret alınarak tayinde hiçbir tesirata kapılmamak ve sırf vatanın selâmeti düşünülerek intihap edilmelidir. Kürdistana sulhün aktine kadar yerli büyük memur gönderilmemelidir.

Faik Ali Bey, kendilerini burada İngilizlerin tayin ettirdiğini müftehirane söylüyor. Bu fikirde olan valinin ne iş göreceği bedihidir. Umun devlete müteallik mesailde düşmanların fikrine müraacat izmihlâlimizi mucip olur.

d) Refik Halil, Ali Kemal Beyler, Süleyman Şefik Paşa gibi bimeslek vicdansızları mühim makamlara getirecek sadrazamlar gelirse iş başına gene (m s y a y b v n) veliahtı saltanat hazretlerinin lâyhıhalarında teklif buyurdıkları gibi zati akdesi hazreti padişahının mevcudiyeti hiç mesabesinde olan fırkalara iltifat buyurmamalarını ve frka mesalînin fevkinde bir muvazene temin buyurmaları (v k v n b a y l v n) zati akdesi padişahı mukarribanının hiçbir tesiri siyasîye kapılmıyacak vatanperver zevattan intihabı milletin ahvalini yakından görerek zati humayunlarına raporla arzı malûmat etmek üzere şehzadegândan asker olanların muhtelif muntakalarda orduda hizmetleri elzem görülmektedir ve matbuat sansürünün kaldırılması ve zaruri ise tahfîfi.

e) Harbiye Nezaretinin huristyanların terhisini emretmekle gayrimüslimlerin imtiyazata tezyide başlandı. Bu gibi imtiyazatın müsaadesi nispetinde ref'i.

f) Mütareke aktinde bulunduğumuz hat dahilindeki memaliki Osmanîyenin Garbî Trakya da dahil olduğu halde doğrudan doğruya zati akdesi hazreti padişahının idaresinde bir şekli müstakilde kalması.

g) Hilâfetin âli Osmandaki kalması.

h) Suriyedeki cemiyeti arabîyenin fikrini bildirmiştim. Bugün Suriye hiçbir ecnebî himayesi istemiyor. Ve külliyen müstakil kalmak istiyor. Yalnız bitaraf bir hükûmetin muzahereti arzı olunuyor. Mümkün olursa Mısır da dahil olarak bütün Arabistanın şerif idaresinde istiklâli arzu olunuyor. Fakat Arabistanda ahvali ruhiye ve labayii kavmiye bence malûm olduğu için bütün Arabistan aksamının şerif idaresinde bir hükûmet teşkil edebilmelerine ihtimal vermem ve hürriyet ve müsavatı millîyelerinin teminine muvaffakiyet elverdiği nispette Hükûmeti Osmanîyenin azîm bir ekseriyetle reyî irtibat kazanacağı muhakkaktır. Binaenaleyh Irak, Suriye, Hicazı ve Ceziretü'lârabın (l y k r b s n a n) akvamını ayrı, ayrı birer hükûmeti Arabiye teşkil ederek cümlesinin zati akdesi hazreti hüfâfetpenahiye suveri münasibe ile merbutiyetini temin ve bir konfederasyon teşkili neticede Hükûmeti Osmanîyenin Araplarla her suretle uyuşması mümkündür. Osmanlı sancağı da Amerika sancağındaki yıldızlar gibi hükûmetlerin adedince hilâl ihtivası (t m l h y) makamı mukaddeseye halife namına memurlar ve bir miktar Osmanlı askeri ikamesi de kabildir.

i) Bir Ermenistan teşkili zaruridir. Kafkasyada hükûmetimizce tanınmış Ermeni Cumhuriyeti bizim zararımıza tevsi edilemez. Sulh konferansının ısrarı halinde cüz'î miktarda tashihî hudud kabulünde fedakârlık zaruridir ve (a y r a k d n k l y z a s a r v n h k y r d v k n h) Kafkas bilâ Ermenistan teşekkül edeceğine göre Azerbaycan islâm hükûmetinin kuvveti az olarak teşekkülüne muavenet menfaatimiz itikâsındandır. Bunun teşekkülünü ve derecesini tayin hükûmete aittir. Yunanistanın hakkımızdaki muzır siyasetine karşı Bulgaristan ile iyi geçinmek lâzımdır. Bulgarların da bunu arzu edeceklerini zannedirim.

j) Himaye istiklâli muhil olduğundan hiçbir hükûmetin himayesi kabul edilmemelidir. Yalnız ziraat, sınaat ve sair fennî ve idarî hususatta istiklâlimize hâlel vermemek şartile bitaraf bir hükûmetin muzahereti kabul olunabilir. Suriye Hükûmeti Arabiyesi de bu fikirdedir ve muavenette Amerika'ya meyyaldır. İstihbarata göre Suriyede işgal tehlikesine karşı seferberlik yapılması bu fikri teyit eder.

k) Sulh konferansına ümîdatı umumîye mazhar siyasetten anlar vatanperver zevatın intihabı.

Ordumuzun istikbalı.

l) Müfettişlikler ve şûrayı askeri ihya edilmeli.

meb'uslar yurdun iç taraflarında uygun bir yerde toplanmalıdır. Ve memlekette ve özellikle İstanbulda Kürt Yükselme Derneği gibi Osmanlı toplumunun parçalanmasına yardım eden yüelerin çalışmalarına ve vicdanlarını sattıkları kanıtlarla anlaşlan dernek ve partilerin bozgunculuğuna ve düşman parasile çıkan kışkırtıcı gazetelerin zararlı yayımlarına son verilmelidir. Malatya Mutasarrıfı Halil Rami Bey Kürt derneğinin ve Ermeni patrikanesinin yardım ve etkisiyle Malatya'ya atandığını açıkça söylemiş ve Kürdistan bağımsızlığını hazırlamaya çalışmıştır. Kürtlerle birlikte İngiliz binbaşısının Malatya'ya geleceğini üç aydanberi söylemekte imiş. Bu örnekten ibret dersi alınarak atamalarda hiçbir etkiye kapılmamak ve yalnız vatanın esenliği düşünülerek seçim yapılmalıdır. Kürdistana barış anlaşması yapılana kadar yerli büyük memur gönderilmemelidir.

Faik Ali Bey, burada kendilerini İngilizlerin atattırdığını övünerek söylüyor. Bu düşüncede olan valinin ne iş göreceği açıkça bellidir. Devlet işlerine ilişkin konularda düşmanların görüşüne başvurmak batmamıza neden olur.

d) Refik Halil, Ali Kemal Beyler, Süleyman Şefik Paşa gibi sütü bozuk vicdansızları önemli görevlere getirecek başbakanlar iş başına gelirse yine (m s y a y b v n) veliaht hazretlerinin raporlarında önerdikleri gibi en kutsal padişahımız hazretlerinin, varlıkları bir hizmet ibaret bulunan partilere yüz vermelerini ve partiler üstü bir denge sağlamaları (v k v n b a y l v n) en kutsal padişahımızın yakınlarının hiçbir politik etkiye kapılmıyacak yurtsever kişilerden seçilmesi milletin durumunu yakından görerek padişaha raporla bilgi sunmak üzere şehzadelerden asker olanların türlü bölgelerde orduda görev yapmaları çok gerekli görülmektedir ve basın sansürünün kaldırılması ya da kılması zorunlu ise hafifletilmesi.

e) Savaşşleri Bakanının Hıristyanların terhis edilmesini emretmesiyle Müslüman olmayanların ayrıcalıkları artmaya başladı. Bu gibi ayrıcalıkların olabildiği ölçüde kaldırılması.

f) Ateşkes anlaşması yaptığımız sınırlar içindeki Osmanlı topraklarının Batı Trakya da içinde olmak üzere doğrudan doğruya en kutsal padişah hazretlerinin yönetiminde bağımsız bir biçimde kalması.

g) Halifeliğin Osmanlı soyunda kalması.

h) Suriyedeki Arap toplumunun ne düşündüğünü bildirmiştim. Bugün Suriye hiçbir yabancı korumacılığı istemiyor. Ve tümüyle bağımsız kalmak istiyor. Yalnız tarafsız bir devletin destek olması isteniyor. Olanak varsa Mısır da içinde olmak üzere tüm Arabistanın şerif* yönetiminde bağımsızlığı isteniyor. Fakat Arabistanın ruhsal durumunu ve halklarını huy ve tutumlarını bildiğim için bütün Arabistan bölümlerinin şerif yönetiminde bir hükûmet kurabilmelerine olası göremem ve ulusal özgürlük ve eşitliklerinin sağlanması başarılabildiği ölçüde Osmanlı Devletine bağlanma düşüncesinin büyük çoğunlukla kabul edileceği kesindir. Buna göre Irakın, Suriyenin, Hicazın ve Arap yarımadası (l y k r b s n a n) halklarının ayrı, ayrı birer Arap devleti kurup tümünün en kutsal halife hazretlerine uygun biçimlerde bağlanmasını sağlamak ve bir konfederasyon kurmak ve sonuç olarak Osmanlı Devletinin Araplarla her bakımdan uyuşması olabilir. Osmanlı bayrağına da Amerika bayrağındaki yıldızlar gibi devletlerin sayısınca hilâl konması (t m l h y) kutsal yerlere** halife adına görevliler ve bir miktar Osmanlı askeri yerleştirilebilir.

i) Bir Ermenistan kurulması zorunludur. Kafkasyada hükûmetimizce tanınmış Ermeni Cumhuriyeti bizim zararımıza genişletilemez. Barış konferansı direnirse ufak bir sınır düzeltmesi yoluyla ödün verilmesi zorunlu olur ve (a y r a k d n k l y z a s a r v n h k y r d v k n h) Kafkasya Ermenistansız kurulacağına göre Azerbaycan İslâm Devletinin gücü az olarak kurulmasına yardım etmek çıkarımız gereğidir. Bunun kuruluşuna ve ölçüsünü saptamak hükûmete düşer. Yunanistanın hakkımızdaki zararlı politikasına karşı Bulgaristan ile iyi geçinmek gereklidir. Bulgarların da bunu isteyeceklerini sanırım.

j) Korumacılık bağımsızlığa ters düştiğinden hiçbir devletin korumacılığı kabul edilmemelidir. Yalnız tarım, endüstri ve öbür teknik ve yönetsel yardımı kabul olunabilir. Suriye Arap Hükûmeti de bu düşüncededir ve yardımcılık bakımından Amerika'ya eğilimlidir. Öğrenildiğine göre Suriyede işgal tehlikesine karşı seferberlik yapılması bu düşüncüyü doğrular.

k) Barış konferansına kamunun güvenini kazanmış politikadan anlar yurtseverlerin seçilmesi.

Ordumuzun geleceği.

1) Müfettişlikler ve askeri şûra yeniden kurulmalı.

* Hazreti Hüseyin vasıtasıyla Peygamber soyundan olanlara "şerif" denirdi

** Mekke ve Medine

m) Emir ve kumanda ve mühim makamat Harbi Umumiye tecrübe görmüş müktedir namuskâr kumandanlara tevdi olunmalı.

n) Siyasî bir maksatla Enver Paşanın gadrine uğramış müktedir mütekait erkân ve ümera mevcuttur. Bunların miktarı da pek mahduttur. Bunların iadei rütbeleri ve istihdamları münasip olur.

(h h d) Ordudan çıkarılacak kadro fazlası binlerce ümera ve zabitan varken naehil mütekaiddin hizmetini nizamiyeye alınmaması.

o) Zabitanın terfihî hali.

p) Düşmanlarımız mağlûpların tehdidi teslihatına çalışırken kendileri mütemadiyen tezyidi teslihat yapmaktadırlarından sulh konferansında ahvali dahiliyemiz de nazan dikkate alınarak hudutlarımıza ve maliyemizin kuvvetine göre teşkilâtı askeriyenin kâfi kuvvete ipkasına çalışılması ve sırf muntakamı kuvvetsiz bırakarak kolayca zabıt maksadile General Allenbis tarafından kolordumun lâğvı talep edilmiş ve bu talep şimdiye kadar is'af edilmişse de bu fikrin mevcudiyeti kolordumun bütün muamelâtına tesir yapmakta olduğundan bu lâğvı meselesinde olduğu gibi bütün ordunun erkânıharbiyenin bu müzahir devletin maiyetine ve nüfuzuna geçmemesine dikkat olunması varidi hatır olan maruzatımdan savap olmayanlar hakkında tenvirimi ve bu şifrenin alındığının iş'ar buyurulması müsterhamdır. Harekât 2568 numaralıdır.

VESİKA, 156.

Şifre halli

Adet

4690

Gayet aceledir. Zata mahsustur.

**Amasyada Kongre Heyeti Temsiliyesi Reisi
Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine**

1 - Siyaseti hariciyemizde istiklâlî tam talebile hiçbir devletin mandasını kabul etmemek, kapitülasyonların ve gümrük rüsumunu tezyit mecburiyetinin borçlarımızı ödeyemeyeceğimize sebep olacağını irae ve ispat ederek bu kaydı kadimden memleketi ahten ve filen kurtarmak.

2 - Memleketimizde istilâ hırsı takip etmeyen bir devletin iktisadî ve fennî muavenet ve muzaheretini temin etmek, başka devletlerden de mütehasıslar, müşavirler, muallimler celbedebilmek ve bilhassa teşkilâtı bize benzeyen ve pek küçülmesi itibarile ricali âliyesi işsiz kalan Avusturya-Macaristandan idareî dahiliyede mütehasıslar getirtmek.

3 - Fransaya memleketimizdeki menafîi azinei asrıdidesi, harsı, gerek daima dost bir vaziyette bulundurulmasının ve bu suretle zaman zaman aleyhimize kaldırılacak olan efkârı umumiyeyi cihana karşı büyük müdafaacı kazanmak ve erkânıharbiye talebesinin Fransaya izamı veya muallim celbi konferansta ordumuzun lehine medar olabilir.

4 - İngilterenin Bağdat-İskenderun hattını alacağı istidlâl olunmaktadır. Anadolu'da kalan mütebaki hatların heyeti umumiyesini Türk azaları bulunan muhtelit bir heyetin riyaset ve murakebesinde Fransız şirketlerine tevdi ve hasılatı safiyesinin düyunu umumiyeye tahsişi muvafık olacağı kanaatindeyim.

5 - Kezâlik Fransızlar tarafından daha şimdiden kendiliklerinden Adananın tahliyesile ahalisi Türk olan vilâyetlerin Türklerde kalması filen gösterilirse memleketin her tarafında ve hatta Adanada Fransız askeri olmadan bile istemeden menafîi iktisadiyenin verilebileceği irae ve tahmin edileceği iblâğ edilmelidir. Ve bu suretle Fransızların Adanada kalmaları için hazırlanmakta ve Yunanun Aydın, İtalyanın Antalya ve İngilterenin Halep ve Musul şehirleri ile bu vilâyetlerin şimalinde yerleşmek tasavvur ve hazırlıkları menedilmis olacaktır.

6 - Bilhassa mütarekedenberi takip eyledikleri sakim siyaset ve metbuu mufahhamları zatı hazreti padişahîyi eyyamı merasimde ademi ziyaretle rabutai ubudiyet ve tabiiyeti kat'eylemiş olan patriklerin eski imtiyazdan bahse hakları kalmamıştır. Zaten Rum ahali Makedonyaya, Ermeni ahali Erivandaki Ermeni Cumhuriyetine tebdil edilmesi suretile Ermeni ve Rumların merkezi sikleti de memleketimizden kalkmış olacağından Rum ve Ermeni patriklerinin ve buna teaban Bulgar eksarhının Dersaadetten kaldırılması ve sulh muahedesinde her halde duçarî zarar ve tehcir ola-

m) Emir ve komuta ve önemli görevler Dünya Savaşında deneyim kazanmış yetenekli namuslu komutanlara verilmeli.

n) Enver Paşanın politik bir amaçla kötülük ettiği yetenekli emekli üst subaylar ve komutanlar vardır. Bunların sayısı da çok azdır. Bunların rütbelerinin geri verilmesi ve görevlendirilmeleri uygun olur.

(h h d) Ordudan çıkarılacak kadro fazlası binlerce komutan ve subay varken yeteneksiz emeklilerin ordu görevine alınmaması.

o) Subayların parasal durumlarının iyileştirilmesi.

p) Düşmanlarımız yenilenlerin silâhlarını sınırlamaya çalışırken kendileri durmadan silâhlarını artırmakta olduklarından barış konferansında iç durumumuz da dikkate alınarak sınırlarımıza ve maliyemizin gücüne göre askeri örgütün yeter güce tutulmasını çalışılması ve salt benim bölgemi güçsüz bırakarak kolayca ele geçirmek amacıyla General Allenby tarafından kolordumun kaldırılması istenmiş ve bu istek şimdiye kadar yerine getirilmemişse de bu düşüncenin var oluşu bile ordumun bütün işlerini etkilediğinden bu kolorduyu kaldırma konusunda olduğu gibi bütün ordunun kurmay kurullarının bize yardımcı olan bu devletin emri altına girmemesine ve etkisi altında kalmamasına dikkat edilmesi aklıma gelen bu bildirdiklerimden yerinde görülmeyenler konusunda aydınlatılmamı ve bu şifrenin alındığının bildirilmesini dilerim. Harekât 2658 sayılıdır.

**K.O. 13 Komutanı
Cevdet**

BELGE, 156.

Çözülmüş şifre

Sayı

4690

Çok ivedidir. Kişiyi özeldir

**Amasyada Kongre Temsilci Kurulu Başkanı
Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine**

Ankara, 17/10/1919

1 - Dış politikamızda tam özgürlük istemek ve hiçbir devletin mandasını kabul etmemek, kapitülasyonların ve gümrük vergilerinin artırılması zorunluluğunun borçlarımızı ödeyememize neden olacağını gösterip kanıtlayarak bu eski bağlantıdan memleketi anlaşma ile ve edimli olarak kurtarmak.

2 - Memleketimizi ele geçirme tutkusu olmayan devletin ekonomik ve teknik yardım ve desteğini sağlamak, başka devletlerden de uzmanlar, danışmanlar, öğretmenler getirtmek ve özellikle organizasyonu bize benzeyen ve pek küçülmesi nedeniyle değerli adamları işsiz kalan Avusturya-Macaristandan iç yönetim için uzmanlar getirtmek.

3 - Fransanın memleketimizdeki yüzlerce yıllık büyük çıkarları ve kültürü dolayısıyla her zaman bir dost durumunda bulundurulmasının ve böylece zaman zaman bize karşı kıstırılacak dünya kamu oyuna karşı büyük bir savunucu kazanmak ve kurmay öğrencilerinin Fransaya gönderilmesi ya da Fransadan öğretmen getirtmek konferansta ordumuzun yararına destek olabilir.

4 - İngilterenin Bağdat-İskenderun hattını alacağı anlaşılmaktadır. Anadolu'da kalan öbür hatların tümünü Türk üyeleri bulunan bir karma kurulun başkanlığında ve denetiminde Fransız şirketlerine vermek ve net geliri kamu borçlarına ayırmak uygun olur kanısındayım.

5 - Yine Fransızlar tarafından daha şimdiden kendiliklerinden Adananın boşaltılması ile halkı Türk olan illerin Türklerde kalacağı edimli olarak gösterilirse memleketin her tarafında ve hatta Adanada Fransız askeri olmadan bile istemeden ekonomik çıkarlar sağlanabileceği onlara bildirilmelidir. Ve böylece Fransızların Adanada kalmaları için hazırlanmakta ve Yunanun Aydın, İtalyanın Antalya ve İngilterenin Halep ve Musul şehirleri ile bu illerin kuzeyinde yerleşmek düşünce ve hazırlıkları önlenmiş olacaktır.

6 - Özellikle ateşkesten bu yana izledikleri sakat politika ve uyuşu buldukları yüce padişah hazretlerine tören günlerinde gitmemeleri nedeniyle bağlılık ve uyrukları kesilmiş olan patriklerin eski ayrıcalıktan söz etmeye hakları kalmamıştır. Gerçekte Rum halk Makedonyaya, Ermeni halk Erivandaki Ermeni Cumhuriyetine tebdil* edilmek yoluyla Ermeni ve Rumların ağırlık merkezi de memleketimizden kalkmış olacağından Rum ve Ermeni patriklerinin ve buna uyarak Bulgar eksarhının İstanbul'dan kaldırılması ve barış anlaşmasında her halde zarara uğrayacak

* Tebdil: Savaştan sonra ulusal sınırlar dışında kalan Müslüman Türklerin bazı hristiyanlarla yer değiştirmesi, böyle bir değiş tokuş yapılması. Anadolu Rum'larının Yunanistan, Batı Trakya Türklerinin Türkiye'ye yerleştirilmesi gibi

çak olan mülleti islâmîyeye karşı patrikanelerin defi ifsadatile memlekette sükûnun muhafaza edilebileceği şüphesizdir. Mütareke islâm ahaliye bu kadar tahakküm ve tahkiratta bulunan ve şımartılmış olan bu Ermeni ve Rumların Bulgaristan ve Yunanistanda olduğu gibi daima haricin teşvikile atide saii fesat olacıkları pek muhtemel olduğundan mübadelei arazi ve ahali suretile bu meselenin halledilmesinin kan dökülmek için yegâne çare olduğu konferansta sarahaten gösterilebilmelidir.

7 - İdarei hükûmette sırf islâm ve Türk ahali düşünülerek idarei hükûmet etmek mecburiyetindedir. Akalli kalil kalacak gayrimüslim anasının zulmü taaddiden masun; hayat, emval ve hukuk mahfuziyeti kâfidir. Dahilde sükûn ve asayişin takriri için bir (f v a m v n y l a l y) jandarmanın kifayetsizliği Anadoluyu acınacak bir halde bırakmaktadır. Filen islah ve ikmal için çalışmak zaruridir. Bu da askerliği ikmal etmiş ahaliden gönüllü suretile ve fakat ahlâk ve etvari mücerrep ve mazbut olanlardan intihap edilmek şartile yapılmalıdır. Bilhassa zabitan hüsnü intihap edilerek faal ve vatanperver bir heyet teşkil olunmalıdır. Alay kumandanlıklarına değerli faal ümera verilmelidir.

8 - Orduya gelince esaslı bir tensike ihtiyâç olduğundan şeraiti kanuniyesi dahilinde namuslu mütekaidin dahil olarak bir şûrayı askeri teşkil edilmeli ve Erkânharbiye Umumiye Riyaseti de dahil bulunmalıdır. Harp tecrübelerine istinat eden ve esasatta Türk ve islâm ordusu olması lâzûmgelen orduda fırkalara ziraat mütahassısları ve muallimleri konularak ordunun mektep halinde bulundurulması temin edilmeli ve gösterilmelidir.

9 - Her şeyden evel muamelâtı zatıyeye tecrübeli ve kifayetli olan ve...mücerrep zevat tarafından işgal edilerek sicillâtı tetkik ve buna nazaran mevcut zabitan zinde ve vatanperver faal bir hale irca edilmelidir. Son zamanda alınan mütekaidin tekaüde irca edilmeli. Karada kifayetsizliği mücerrep bahriye zabitanı ya sınıfı aslılerine veya başka müteferrik hidemata alınmalıdır. Kadro tespit ve liyakatsiz, ahlâksız olanlar çıkarılmadan evel yalnız sinninin fazlalığından dolayı kusuru olmayanların hemen kadrodan ihraç edilmemesi muvafıktır.

10 - Kolordu, fırka ve alay kumandanlıklarını harbi hazırdaki ilmi, ahlâkı, faaliyeti mesbuk ve mücerrep zevata tevdi ile şûrayı askerinin tensibinin bihakkın tatbikına harp senelelerinde çıkan genç zabitanı terbiye ve tedris ile yükseltmeli ve orduda fikri inzibat ve terakkinin tealisine imkân vermelidir. Bütün alaylarda ve muadili bulunan müessesatta divanı haysiyet teşkili mecburi olmalıdır.

11 - Dersaadette boş oturan zabitan kolordulara gönderilmelidir. Bu suretle kıtaatta istihdam veya tekaüde sevki bilfiil tecrübe edilerek birçok değerli zabitan iş başına getirilmiş bulunur.

12 - Tekaiüt edilmiş ve edilecek zabitanın ilim ve ahlâk cihetile yüksek ve vatanperverlikleri sevkile talip olanlar bilimihân nahıye müdürliklerine, mektep hocalıklarına ve muadili birçok memuriyetlere tayin ile iki taraflı istifade edilebilir.

13 - Bugün kıtaat efradı yekdiğerine tamamilen karışmıştır ve silâh altında askerden...firari mevcut olduğundan af iradesi veçhile cezaları affedilmek üzere emsali silâh altında bulunan bilûmum firarilerle mazereti zail olmuş bakayayı silâh altında celbetmeli ve bunların hemen kat'alara yeniden kayıt ve tespitile badema herbir firarinin behemehal kendi kat'asına izamını esas ittihaz etmek ve aramak kat'iyyen temin edilmelidir.

14 - Sabık veçhile memaliki Osmanîye üç müfettişliğe taksim ve fırka kumandanlarının da muntakalarında asayişle memuriyetleri memleketin inzibatı noktai nazarından pek mühimdir.

15 - Vusulünün iş'ar buyurulması.

K.O. 20 Kumandan Vekili
Mahmut

VESİKA, 156.
Şifre halli
1457 T
40

Erzurum, 17/10/1335
Vürudu, 18/10/1335

Amasyada Fırka 5 Kumandanlığına

C: 14/10/1335 şifreye Heyeti Temsilîyeye:

Siyaseti dahiliyemiz hakkındaki esaset kongrelerde hemen aynen takrir edilmiştir. Erzurum

ve yer değiştirmeye zorlanacak olan Müslüman halka karşı patrikanelerin kötü kıskırtmaları ortadan kalkmış olacağından ülkede dinginliğin korunabileceği kuşkusuzdur. Ateşkes anlaşması Müslüman halkı bu kadar ezen ve aşağılayan bu şımarık Ermeni ve Rumların Bulgaristan ve Yunanistanda olduğu gibi her zaman dış özendirmelerle ileride bozgunculuk aracı olacıkları çok olası bulunduğundan toprak ve halkların değiş tokuşu yoluyla bu sorunun çözülmesinin kan dökülmek için tek çıkar yol olduğu konferansta açıkça belirtilmelidir.

7 - Devlet yönetiminde yalnız Müslüman ve Türk halk düşünülerek hükûmet etmek zorunluğu vardır. Azın azı durumunda kalacak Müslüman olmayan unsurların adaletsizlik ve saldırdan korunmuş olması can, mal ve hak dokunulmazlığı yeter. İçte dinginlik ve güvenliğin yerleştirilmesi (f v a m v n y l a l y) jandarmanın yetersizliği Anadoluyu acınacak bir durumda bırakmaktadır. Edimli olarak iyileştirilip tamamlanması için çalışmak zorunludur. Bu da askerliğini tamamlamış halktan gönüllü olanlardan ve ama ahlâk ve tutumu denenmiş ve düzgün olanlardan seçilmek koşuluyla yapılmalıdır. Özellikle subaylar iyi seçilerek çalışkan ve yurtsever bir topluluk kurulmalıdır. Alay komutanlıklarına değerli çalışkan komutanlar verilmelidir.

8 - Orduya gelince köklü bir ayıklamaya gereksinme olduğundan yasal koşullar içinde ve namuslu emekliler de aralarında olarak bir askerî şûra kurulmalı ve Genelkurmay Başkanlığı da kurulda yer almalıdır. Savaş deneyimlerine dayanan ve temelde Türk ve Müslüman ordusu olması gereken orduda tümenlere tarım uzman ve öğretmenleri konularak ordunun okul niteliğinde olması sağlanmalı ve gösterilmelidir.

9 - Her şeyden önce özlük işlerine deneyimli ve yetenekli olan ve ... denenmiş kişiler görevlendirilerek siciller incelettilirmeli ve buna göre görevdeki subaylar dinç ve yurtsever ve çalışkan bir duruma getirilmelidir. Son zamanlarda alınan emekliler yeniden emekli edilmeli. Karada yetersizliği denenmiş olan deniz subayları ya asıl sınıflarına ya da başka önemsiz küçük görevlere alınmalıdır. Kadro saptanmalı ve yeteneksiz, ahlâksız olanlar çıkarılmalıdır, daha önemlisi kusursuzların sadece yaşlılık nedeniyle kadrodan hemen çıkarılmaması uygundur..

10 - Kolordu, tümen ve alay komutanlıkları bugünkü savaşta bilgisi, ahlâkı, çalışkanlığı saptanmış ve denenmiş kişilere verilmeli ve askerî şûra kararlarının tam olarak uygulanmasına savaş yıllarında çıkan genç subaylar eğitim ve öğretim yoluyla yükseltmeli ve orduda disiplin ve ilerleme düşüncesinin çoğalmasına olanak sağlanmalıdır. Bütün alaylarda ve buna eşit kuruluşlarda haysiyet divanı kurulması zorunlu olmalıdır..

12 - Emekli edilmiş ve edilecek olan subaylardan bilim ve ahlâk yönünden yüksek olmaları ve yurtsever bulunmaları nedeniyle istekli olanlar sınavla bucak müdürlüklerine, okul öğretmenliklerine ve benzeri birçok görevlere atamakla iki yönlü yarar sağlanabilir.

13 - Bugün birliklerdeki erler tümüyle birbirine karışmıştır ve silâh altında askerden...kaçak bulunan bütün kaçaklarla cezaları affedilmek üzere emsali silâh altında bulunan bütün kaçaklarla mazereti kalmamış bakaya silâh altına çağırılmalı ve bunların hemen birliklere yeniden yazılıp saptanması ve bundan böyle kaçığın kesinlikle kendi birliğine gönderilmesinin ilke olarak kabulü kesinlikle sağlanmalıdır.

14 - Eskisi gibi Osmanlı ülkesinin üç müfettişliğe bölünmesi ve tümen komutanlarının da bölgelerinde iç güvenliği sağlamakla görevlendirilmeleri ülkenin düzeni bakımından çok önemlidir.

15 - Alındığının bildirilmesi.

K.O. 20 Komutan Vekili
Mahmut

BELGE, 156.
Çözülmüş şifre
1457 T
40

Erzurum, 17/10/1919
Gelişi, 19/10/1919

Amasyada Tümen 5 Komutanlığına

K: 14/19/1919 şifreye Temsilci Kurula:

İç politikamızla ilgili ilkeler kongrelerde hemen hemen olduğu gibi saptanmıştır. Erzurum ko-

hakkında kat'iyen bir milis ordusu kabul edilmeyerek mutlaka daimi bir ordu ipkası ve bu ordunun mevcudu ne olursa olsun mevcut kadroların azaltılmamasıdır. Civar hükûmatın daimi orduları bulunması jandarma ve gönüllü bir vaziyet olduğu takdirde memleketin vüs'ati ile mütenasip mevcuda balığ olamaması mutlaka daimi ordunun kuvvetiz-zahr olmasına ihtiyaç gösterir. Bundan başka her sene mühim miktarda yirmi yaşındaki gencin oldukça talim ve terbiye görmesi de maarifi umumiyemiz hesabına bir kârdır arz ederim.

K.O.15 Kumandanı
Kâzım Kara Bekir

Erzurum, 18/10/1335

VESİKA, 156.

1577 T

30

Şifre halli

Gayet müstaceldir.

Amasyada Fırka 5 Kumandanlığına

Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine: Bugünkü telgrafıma zeyildir.

1 - İtilâf Devletleri ya halen veya sulh konferansında şark vilâyetlerindeki ordunun mütarekename ahkâmınca silâh teslim etmelerini istemeleri muhtemeldir. Komşu devletlerden Gürcülerle bilhassa kaliamda berdevam bulunan Ermenilerin hudutları şeraiti atiyeleri ve terki silâh keyfiyeti ayrıca takrir ve tespit edilmedikçe daima maruzu tehdit olan halkımızın bir tek silâh bile vermeğe müsaade etmeyecekleri bedihidir. Bu hususun ehemmiyetle nazarı dikkate alınmasını arz ederim.

2 - Bundan başka memaliki müstahlâsamızda bir hayli Rus mühimmatı vardır. Bunların sevahilde teslimi taahhüt edildiği için haklı olarak istiyorlardı. Halbuki meselâ Erzurumda bir ambarda mecut Rus mühimmatı yirmi bin arabalıktır. Binaenaleyh bunların itasına ne vesaiti nakliyemiz ve ne de paramız kat'iyen kifayet etmeyeceğinden bu hususta da dikkatli davranılması iktiza eder. Saniyen bunlar harben alınmış cslîha olup milletimizin hakkıdır.

3 - Sulh konferansına gidecek murahhasları Bahriye Nâzırı Paşa Hazretleri bileceğinden bu bapta tenvir buyurulmaklığı rica eder Salih Paşa Hazretlerine tazimatı mahsusanın takdimine lütfen vetatatarını istirham eylerim.

K.O. 15 Kumandanı
Kâzım

Kastamonu, 18/10/1335

VESİKA, 157

Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine

Selâm ve iltifatı alileri Salih Paşa Hazretlerine tebliğ ettirildi. Teveccühü âlilerinden müteşekkîr ve hakkında Kuvayı Millîye tarafından yapılan mutantan istikbalden memnun kaldığını cevaben söylemiş oldukları maruzdur.

Kastamonu Müdafaa Hukuk Heyeti
Reşit

VESİKA, 158.

Şifre

Sivas, 1/11/1335

Erzurumda On Beşinci Kolordu Kumandanı Kâzım Kara Bekir Paşa Hazretlerine

Ankarada Yirminci Kolordu Kumandanı Ali Fuat Paşa Hazretlerine

Diyarbakırda On Üçüncü Kolordu Kumandanı Cevdet Beyefendiye

Amasyada Bahriye Nâzırı Salih Paşa Hazretlerle vaki mülâkat neticesinde esas mukarrerat ve lâhika, teklif ve hulâsai mütaleat olarak takarrür eden mevat aynen berveçhiati arz edilmiştir.

nusunda bir milis ordusu kesinlikle kabul edilmeyerek her halde sürekli bir ordu bırakılması ve bu ordunun mevcudu ne olursa olsun bugünkü kadroların azaltılmamasıdır. Komşu devletlerin sürekli orduları bulunması Jandarma ve gönüllü bir durum olursa memleketin genişliği ile orantılı mevcuda yükselememesi kesinlikle sürekli ordunun destekleyici güç olmasına gereksinme gösterir. Dundan başka her sene çok sayıda yirmi yaşındaki gencin oldukça öğrenim ve eğitim görmesi de genel eğitimimiz hesabına bir kazançtır. Bilginize sunarım.

K.O. 15 Komutanı
Kâzım Kara Bekir

Erzurum, 18/10/1919

BELGE, 156.

1577 T

30

Çözülmüş şifre Çok ivedidir

Amasyada Tümen 5 Komutanlığına

Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine: Bugünkü Telgrafıma ektir.

1 - İtilâf Devletleri ya şimdi ya da barış konferansında doğu illerindeki ordunun ateşkes anlaşmasına göre silâh teslim etmesini istemeleri olasıdır. Komşu devletlerden Gürcülerle özellikle kıyım sürdüren Ermenilerin sınırları gelecekteki durumları ve silâh bırakmaları ayrıca karara bağlanıp saptanmadıkça hep tehdit karşısında bulunan halkımızın bir tek silâh bile vermeye izin vermeyecekleri açıkça bellidir. Bu konunun önemle göz önünde bulundurulmasını dilerim.

2 - Bundan başka kurtarılmış olan illerimizde çok Rus savaş araç ve gereci vardır. Bunların kıyılarda teslimi üstlenilmiş olduğu için haklı olarak istiyorlardı. Oysa örneğin Erzurumda bir ambarda bulunan Rus savaş araç ve gereçleri yirmi bin arabalıktır. Bu duruma göre bunların taşınmasına ne taşıt araçlarımız ve ne de paramız hiç yetmeyeceğinden bu konuda da dikkatli davranılması gerekir. İkincisi bunlar savaşarak alınmış silâhlar olup milletimizin hakkıdır.

3 - Barış konferansına gidecek delegeleri Denizişleri Bakanı Paşa Hazretleri bileceğinden bu konuda aydınlatılmamı ve Salih Paşa Hazretlerine özel saygılarımın sunulmasına aracılık etmenizi rica ederim.

K.O. 15 Komutanı
Kâzım

BELGE, 157.

Kastamonu, 18/10/1919

Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine

Yüksek selâm ve ilginiz Salih Paşa Hazretlerine bildirildi. Gösterdiğiniz değerli yakınlığa teşekkür etmiş ve kendisi için Ulusal Güçler tarafından yapılan görkemli karşılama memnun kaldığımı yanıt olarak söylemiş oldukları bilginize sunulur.

Kastamonu Hakları Savunma Kurulu
Reşit

BELGE, 158.

Şifre

Sivas, 1/11/1919

Erzurumda On Beşinci Kolordu Komutanı Kâzım Kara Bekir Paşa Hazretlerine

Ankarada Yirminci Kolordu Komutanı Ali Fuat Paşa Hazretlerine

Diyarbakırda On Üçüncü Kolordu Komutanı Cevdet Beyefendiye

Amasyada Denizişleri Bakanı Salih Paşa Hazretlerle yapılan görüşme sonunda temel kararlar ve eski, öneri ve düşünce özeti olarak kararlaştırılan maddeler olduğu gibi aşağıda sunulmuştur.

Sulh konferansına gönderilecek zevatin şeraiti lâzimeyi bulunması şartile intihabı tamamen hükûmete terkolunmuştur. Hükûmet tarafından gönderilmek üzere tasavvur olunan zevât esamisi de ilave edilmiştir. Bu malûmatın temasta bulunulan Müdafai Hukuk Heyeti Merkeziyesine bildirilmesini ve vusulünün iş'arını rica ederiz.

**Heyeti Temsilîye namına
Mustafa Kemal**

SURET

Merbuttur (Vesika 159-160)

VESİKA, 159.

Askerin siyasetle meşgul olduğu fikri vermemeli hatta asker siyasetle iştigal etmemeli.

1 - İttihatçılığın, İttihat ve Terakki fikrinin memlekette tekrar uyanması hatta bazı âlâiminin meşhûr olması siyaseten gayet muzırdır. Çünkü bütün İtilâf Devletlerü gayrimüslim tebaa bu meslek ve bu fikrin aleyhindedirler ve bu halin vatan için mucibi felâket olacağını ve konferansa fena tesir edeceğini mümessiller yekzeban olarak beyan etmektedirler. Muhit ve zaman sütevil ve sütefehhüme gayet müsait olduğundan en ufak bir hareket ve halden dahi tevakkı lâzımdır.

2 - Hükûmetle teşkilâtı millîye arasında nikatı esasiyece itilâf hâsıl olmuş ve asla teba-yün ve ihtilâf kalmamıştır. Binaenaleyh hükûmetin mevki ve kuvvetine hâlel getirecek edna müdahaleden içtinap selâmeti memleket noktai nazarından elzemdir. Şu halde kavanini mevcude ahkâmuna ittibâ'ı meslek ittihaz etmiş olan hükûmete karşı filânın azli, filânın tayini, filânın cezalandırılması gibi mutalebattan sarfınazar olunması icap eder.

3 - İntikam politikası takip etmiyecekleri vukubulan taahhütleri iktizasından bulunduğu vaktile teşkilâta muhalefet etmesinden dolayı tevkif edilmiş kimseler varsa bunların iltakı ve bunlar meyanında ef'ali memnua mürtekibi olanlar hakkında müddeiumumilikçe icra olunacak takibatı kanuniyeye muhalefet olunmaması iktiza eder.

4 - Tehcir dolayısıyla irtikâbı cürmedenlerin kanunen mücazâtı adlen ve siyaseten elzemdir.

5 - Harbe iştirakimizin musip olup olmadığı hakkındaki içtihadata hükûmet taarruz etmez. Fakat iştirakin musip olduğuna dair olan içtihadatın şimdilik ketmi selâmeti memleket icabındandır. Çünkü isabeti içtihadını ilân edenler Düvelî Mütelifeye düşman ve Alman dost addolunarak mucibi tevahhuş oluyor.

6 - İntihabı meb'usinin serbest cereyanı, aleyhimizde vukubulacak itirazat ve müdahâlatın men'i ve tebaa beyninde vukuu melhuz ihtilâfatın selbi için lâzım ve selâmeti vatan için elzemdir. Çünkü müdahale vukuu baisi kıylükal olmakla beraber meselâ meşhûr ittihâtçıların meb'us intihabı itilâf Devletlerinin itiraz hatta müdahalelerini mucip olabileceği cihetle intihabatın reyî ahaliye terki muktazıdır. Isabet te andadır. Zaten meclisi meb'usarula muhalif fırkalara da lüzum vardır.

7 - Galeyanlı nümayişler ve makalelerden sarfınazar olunması.

8 - İhlâli asayışı mucip halâta meydan verilmemesi ve evvelce köprüde adam vurulmak gibi vukua gelen harekâtın kendi tensiplerile yapılmamış olduğunun ilân edilmesi.

9 - Hükûmetin ne leh ve ne aleyhinde bir şey yazılmaması.

21 Teşrinivevel 1919

**Bahriye Nazırı
Salih Hulûsi**

VESİKA, 160.

İçtima edecek heyeti meb'usan meyanında şahsiyetleri ittihâtçılığın mesavisile âlakadar ve tehcir ve taktül mesailile ve menafii hakikiyei millet ve memlekete münafi sair mesavi ile lekedâr olan kimselerin bulunması caiz olmadığından bu cihete mâni olmak için mümkün olan esbaba tevessül edilebilir. Bu tarzı tevessül hukuku şahsiye ve ahkâmı kanuniyeye tecavüz mahiyetinde olmamalıdır. İstihdaf olunacak maksat nezih ve bitaraf zevatin intihaplarını tercih ve bedhahan ve ecanihin bir gûna itiraz ve müdahalelerine meydan vermemek için memleketimizde mevcut bilcümle fırakı siyasiyeden ve anasını hrıstıyaniyesinin her noktai nazardan bütün memlekete şümü-

Bariş konferansına gönderilecek kişilerin - gerekli nitelikte olmaları koşuluyla - seçilmesi işi hükûmete bırakılmıştır. Hükûmet tarafından gönderilmesi düşünülenlerin adları da eklenmiştir. Bu bilginin ilişki de bulunduğunuz Hakları Savunma Merkez Kuruluna bildirilmesini ni ve alındığının bildirilmesini rica ederiz.

**Temsilci Kurul adına
Mustafa Kemal**

ÖRNEK

BELGE, 159.

İlişiktir (Belge 159-160)

Askerin politikayla uğraştığı düşüncesi uyandırılmamak hatta asker politikayla uğraşmamalı.

1 - İttihatçılığın, İttihat ve Terakki düşüncesinin memlekette yeniden uyanması bir takım belirtilerin görülmesi politika açısından çok zararlıdır. Çünkü bütün İtilâf Devletleriyle Müslüman olmayan uyruklar bu ideoloji ve bu düşünceye karşıdır ve bu durumun vatan için yıkıma neden olacağını ve konferansa kötü etki yapacağını temsilciler birağızdan söylemektedirler. Ortam ve zaman kötü yorumlamaya ve yanlış anlamaya çok elverişli olduğundan en ufak bir eylem ve durumdan bile kaçınmak gereklidir.

2 - Hükûmetle ulusal örgütler arasında temel konularda anlaşma olmuş ve hiç çelişki ve anlaşmazlık kalmamıştır. Buna göre hükûmetin durumuna ve gücüne zarar verecek en küçük bir karışmadan bile kaçınmak ülke esenliği bakımından çok gereklidir. Şu halde yürürlükteki kanunların kurallarına uymayı ilke edinmiş olan hükûmete karşı filânın görevden alınması, filânın atanması, filânın cezalandırılması gibi isteklerden vazgeçilmesi gerekir.

3 - Öç alma politikası gütmemeye söz vermiş olduğundan eskiden örgüte karşı çıkmak nedeniyle tutuklanmış kişiler varsa bunların salıverilmesi ve bunlar arasında yasak işler yapanlar hakkında savcılıkta yapılacak yasal kovuşturmayla karşı çıkılmaması gerekir.

4 - Zorla göç ettirme dolayısıyla suç işlemiş olanların yasal olarak cezalandırılması adalet ve politika açısından çok gereklidir.

5 - Savaşa katılmamızın yerinde olup olmadığı konusundaki inanışlara hükûmet karışmaz. Fakat katılmanın yerinde olduğu yollu inanışların şimdilik gizli tutulması ülkenin esenliği gereğindedir. Çünkü yerinde bulduklarını duyuranlar İtilâf Devletlerine düşman ve Alman dost sayılarak ürküntüye neden oluyorlar.

6 - Meb'us seçimlerinin serbest yapılması, bize karşı yapılacak itirazların ve karışmaların önlenmesi ve uyruklar arasında çıkması olası bulunan anlaşmazlıkları gidermek ve yurdun esenliği için çok gereklidir. Çünkü karışmalar olması dedikodu yaratmakla birlikte sözgelimi ünlü İttihatçıların meb'us seçilmesi İtilâf Devletlerinin karşı çıkmalarına ve hatta karışmalarına yol açabileceğinden seçimlerin halkın oyuna bırakılması gereklidir. Uygun olan da budur. Gerçekte meb'uslar meclisinde muhalif partilere de gereksinim vardır.

7 - Coşkulu gösteri ve makalelerden vaz geçilmesi.

8 - İç güvenliği bozacak olaylara meydan verilmemesi ve evvelce köprüde adam vurmak şeklinde oluşmuş davranışların kendi onaylarıyla yapılmamış olduğunun duyurulması.

9 - Hükûmetten yana ya da ona karşı bir şey yazılmaması.

21 Ekim 1919

**Denizîşleri Bakanı
Salih Hulûsi**

BELGE, 160.

Toplanacak mebuslar arasında ittihâtçılığın kötü işleriyle ilgili ve zorla göç ettirme ve adam öldürtme işleriyle ve millet ve memleketin gerçek çıkarlarına aykırı kötü işlerle lekelenmiş olanların bulunması doğru olmadığından bunu önlemek için olabilen yollara başvurulabilir. Bu yola gidış kişisel hakları ve yasa kurullarını çiğneyici nitelikte olmamalıdır. Güdülecek amaç temiz ve yansız kişilerin seçilmesini yeğlemek ve kötülük dileyenlerle yabancıların herhangi bir itirazına ve karışmasına meydan vermemek için memleketimizdeki tüm siyasi partilerin ve Hristiyanların seçime katılmasını sağlayarak toplanacak meclisin temsilcilik yetkisinin her bakımdan bütün mem-

lünü ispat etmektedir. Bu bapta zamanı teşebbüs teahhur etmiş olduğundan bundan sora alınabilecek tedabir ile tamamen temini maksadın mümkün olamayacağı varidi hatır olmakla beraber azami neticenin istihsaline bezli gayret olunacaktır.

22 Teşrinievel 1919

Bahriye Nazırı
Salih Hulûsi

VESİKA, 161.
Müstaceldir

Amasya Mutasarrıflığına

Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine takdim olunacaktır:

1 - Şeyh Recep ve rüfekasının telgrafname meselesi oraya mübalâğalı surette aksettirilmiş olduğu için izam edildiğini dünkü muhabereden istidlal ettim. Keyfiyeti tavzihan arz ediyorum.

2 - Bu adamlar Salih Paşa Hazretlerinin mukaddema Sivasta menfiyyen bulunmasından istifade ederek, Amasyaya kadar gelmişken buraya da davet edilmeleri münasip olacağı serriştesle bazı sadedilânı bilîğfal bir telgrafname ihzar ve imza ettirmişlerdir. Mesele vaktile haber alınmış olduğu gibi muahharen kendileri de makamı vilâyete gelerek böyle bir telgraf yazacaklarını söylemişlerdir. Durup dururken bilâsebep Salip Paşa Hazretlerinin daveti elbette bir maksadı mahsusata matuf olacağından memlekette dedikoduyu mucip olacak bu gibi teşebbüsattan ve delâilile izah edildi. Kendileri de söyleşilen sözlere kanaat etmiş gibi görünerek gittiler.

3 - Evelki gece vasati saat on iki raddelerinde Şeyh Recep ile Ahmet Kemal ve Zaralızade Celâl namındaki iki refiki telgrafhanede makine odasına girerek Salih Paşaya yazılan mezkûr telgrafnamenin keşidesini talep etmişlerdir. Müşarileyhin henüz Amasyaya gelmediğinden dolayı vürudunda çekilmek üzere telgrafnameyi bırakmaları teklif olunmuş ise de ısrar ve tehditte bulunmuşlar ve nihayet telgrafın çekilmeyeceğini anlamaları üzerine kendilerine münasebeti olan bir muhabere memurunu iğfal ederek zatı şahaneye ve İstanbul muhabere sermemuruna hitaben orada tertip ettikleri malûm telgrafları yazdırmışlardır.

4 - Geceyarısı telgrafhanede geçen bu hâdiseden ne telgraf memurları ve ne de diğer bir kimse tarafından hiçbir makama malûmat verilmemiştir.

5 - Ancak ertesi sabah telgraf başmüdüürü tarafından evvelâ telefon badehu tezkerei resmiye ile keyfiyeten vilâyetin haberdar edilmesi üzerine hemen bu üç şahıs derdest ettirilerek polis idaresince tahkikatı iptidaiyesi bilicra adliye memurları da geceyarısına kadar dairede alıkonularak evrakı kendilerine tevdi ve kanunen icap eden tevkif müzekkereleri tastir ettirilmiş ve merkumlar da tevkifhaneye ilka olunmuştur.

6 - Bu hâdiseye yüzünden memlekette sükûn ve inzibatın muhtel olması esasen melhuz olmamakla beraber ihtiyaten lakayyüdat icra ve devriye teksir olunmuştur. Memleket bildikleri hali tabiidedir.

7 - Tafsilâtı maruzadan müsteban buyurulacağı veçhile alâkadar bazı memurların lakaydisi yüzünden tahaddüs eden şu vakanın haddi zatinde ehemmiyeti yok ise de devam ve ehemmiyet ile tevessü eylemesi ihtimali varit iken önüne geçilmiş ve gösterilen icraati seria ve şedideden dolayı buna mümasil ahvalin badema ademi zuhûru derkâr bulunmuş olduğu ihtiramata mahsusuma terdiflen maruzdur.

20 Teşrinievel 1919

Sivas Valisi
Reşit

VESİKA, 162.
Şifre mahlûlü
Pek acele
Adet
1367

İzmit, 20/10/1335

Sivasta Üçüncü Kolordu Kumandanlığına

Anadolu ve Rumeli Müdafaaı Hukuk Cemiyeti Heyeti Temsilîyesi Riyasetine:

leketi kapsadığını kanıtlamaktadır. Bu konudaki girişimlerde gecikilmiş olduğundan bundan sonra alınabilecek önlemlerle amacın tam olarak sağlanamayacağı akla gelmekle birlikte alınacak en iyi sonucun elde edilmesine çaba harcanacaktır.

22 Ekim 1919

Dcnizîşleri Bakam
Salih Hulûsi

BELGE, 161.
İvedidir.

Amasya Mutasarrıflığına

Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine sunulacaktır:

1 - Şeyh Recep ve arkadaşlarının telgrafhane sorunu oraya abartılarak yansıtıldığı için fazla önemsendiğini dünkü yazışmadan anladım. Durumu açıkça bilginize sunuyorum.

2 - Bu adamlar Salih Paşa Hazretlerinin daha önceleri Sivasta sürgün olarak bulunmasından yararlanarak, Amasyaya kadar gelmişken buraya da çağırılması uygun olacağı düşüncesiyle bir takım saf kişileri aldatarak bir telgraf hazırlatıp imza ettirmişlerdir. İş önceden haber alınmış olduğu gibi sonradan kendileri de valiliğe gelerek böyle bir telgraf yazacaklarını söylemişlerdir. Durup dururken hiç bir neden yokken Salih paşa Hazretlerinin çağırılması elbette özel bir amaca yönelik olacağından memlekette dedikoduya yol açacak böyle girişimlerden vazgeçmenin elbette hayırlı olacağı sürekli olarak bir saat boyunca nedenleri ve kanıtlarıyla anlatıldı. Kendileri de söyleşilen sözlere inanmış gibi görünerek gittiler.

3 - Evvelki gece alafrağa saat yirnidört sularında Şeyh Recep ile Ahmet Kemal ve Zaralızade Celâl adındaki iki arkadaşı telgrafhanede makine odasına girerek Salih Paşaya yazılan bu telgrafın çekilmeyeceğini anlamaları üzerine kendilerine yakınlığı olan bir telgraf memurunu aldatarak padişaha ve İstanbul telgraf başmemuruna orada yazdıkları bildiğinin telgrafları çekirtmişlerdir.

4 - Geceyarısı telgrafhanede geçen bu olaydan ne telgraf memurları ve ne de başka birisi tarafından hiçbir resmî görevliye bilgi verilmemiştir.

5 - Ancak ertesi sabah telgraf başmüdüürü tarafından önce telefon ve ardından resmî yazılıya durumun valiliğe bildirilmesi üzerine hemen bu üç kişi yakalanarak polis tarafından ilk soruşturmaları yapılmış ve adliye memurları da geceyarısına kadar dairede alıkonularak evrakı kendilerine verilmiş ve kanun gereği olan tutuklama yazısı yazdırılmış ve bu kişiler de tutukevine gönderilmiştir.

6 - Bu olay yüzünden memlekette dinginlik ve düzenin bozulması gerçekten olası görülmemekle birlikte ne olur ne olmaz önlem alınmış ve devriye sayısı çoğaltılmıştır. Memleket bildiğiniz normal durumdadır.

7 - Sunulan ayrıntılı bilgilerden anlayacağınız gibi ilgili bazı memurların aldirmazlığı yüzünden ortaya çıkan bu olayın gerçekte önemi yok ise de sürmesi ve önemli ölçüde genişlemesi olası iken önüne geçilmiş ve alınan ivedi ve sert önlemler sayesinde buna benzer olayların bundan böyle çıkamayacağını açık olduğu özel saygılarımla bilginize sunulur.

20 Ekim 1919

Sivas Valisi
Reşit

BELGE, 162.
Çözülmüş şifre
Çok ivedi
Sayı
1367

İzmit, 20/10/1919

Sivasta Üçüncü Kolordu Komutanlığına

Anadolu ve Rumeli Hakları Savunma Derneği Temsilci Kurulu Başkanlığına:

Adapazarı kazasının Akyazı cihetlerinde Talüstan Bey ve İstanbuldan para ve talimatla gelerek süvari olacaklara otuz ve piyade yazılacaklara on beş lira vadeden Bekir namında bir şahıs ve Geyve altıncı daire tahsildarı Sapancanın Akçay karyesinden Beslân nam adamların başlarına topladıkları atlı, yaya eşhas ile Adapazarı kasabasını basıp yağma edecekleri mahallice haber alınarak kaymakamı kaza ve İzmitten gönderilen bir binbaşı ve Çerkez ve Abazadan yirmi, yirmi beş kadar atlı ile iki yüz bin mikyasındaki haritada Lûtfiye köyü civarındaki Çarka karyesinde buluştukları ve esbabı hareketleri sual olundukta zatı padişahının hayatta ve makamı muallâyı hilâfetlerinde olup olmadığını öğrenmek için Adapazarına makine başına gelmek istedikleri ve Mustafa Kemal Paşayı padişah makamına kabul edemeyeceklerini bayan eylediklerini kaymakamı makine başında mutasarrıfı livaya bildirmiş ve merkuruların maksadının bir taklîbi hükûmet olup talimattan İstanbulda mühimce zevatla temasları olduğu ve hatta merkuruların güya padişahın da bu hareketlerinden haberdar olduğunu beyan eyledikleri iş'ar kılınmıştır. Keyfiyet derhal kolorduya bildirilerek kuvvet talep edilmekle beraber kaymakamı kazanın Adapazarına gönderilmiş olduğu mukaddema arz edilmiş olan müfrezeyi arabalarla Hendek tarafına tahrik ettirdiği ve kendisinin de dağılmağa başlayan merkuruları Hendekçe doğru takip eylediği ve merkurum Bekirin eşhasa İngilizler bu iş için bir hafta müddet tayin eylediler, beş gün geçti iki günümüz kaldı işi tacil edelim diye beyanatta bulunduğunu kaymakamı mumaileyh ilâveten bildirmiştir. İşin tevessüüne meydan kalmamak ve silâh patlamadan merkuruları yekdiğerinden ayırıp Bekir denilen mel'unu yakalamak üzere mutasarrıfı liva ile birlikte Jandarma Binbaşılığundan Mütekaît Hafız ve kezalik Binbaşılıktan Mütekaît ve çiftlik eshabından ve İzmit Heyeti Merkeziyesi Reisi Sanisi Çerkez Kâzım ve Sapancadan Zafer Beyleri mahalli mezkûra göndermeğe karar verdik. Mumaileyhimin teşhisinden bir netice elde edileceği ümit ve maahaza kuvvet iraesile inkıyat ettirmek te pek lâzım olup müfrezenin hareketi neticesi ayrıca arz olunacaktır. Bu mesele hakkında Dersaadette Müdafaai Hukuk Cemiyetinin mümessili veya pek namuslu, vicdanlı, bildiğimiz muhafız ve fırkaman mensup olduğu Yirmi beşinci Kolordunun Kumandanı ve ahiren esaretten gelen Sabık Yemen Kuvası Kumandanı Mirliya Çerkez Ali Sait Paşadan bu meselenin nerelere ve kimlere kök saldığını istizah etmek münasip gibi mütalea olunmaktadır. Ali Fuat Paşa Hazretleri tarafından da Düzce taraflarına bir miktar kuvvet şevki pek mühimdir. Arzu keyfiyet olunur Efendim.

**Birinci Fırka Kumandanı
Mustafa Asım**

VESİKA, 163.

Adet

36

Tel

Gayet müstaceldir

Amasya, 23/10/1335

Adapazarı Kaymakamlığına

Talüstan, Bekir ve Beslân Beyler namında birtakım kesanın bazı harekâtı mefsedelkârane de buldukları istihbar kılınmıştır. Bunlara karşı tedabirî şedide ve serianın tatbikinde kat'iyen tereddüt gösterilmeyerek izalei mazarratlarla neticesinin iş'arı mercudur.

**Anadolu ve Rumeli Müdafaai Hukuk
Cemiyeti Heyeti Temsilîyesi namına
Mustafa Kemal**

VESİKA, 164.

Gayet müstaceldir

Şifre

Harbiye Nazırı Cemal Paşa Hazretlerine

Adapazarı kazasının Akyazı cihetlerinde İtilâf ve Hürriyet mensuplarından çeteci Bekir Bey ve rüfekası İstanbuldan külliyyetli para ve talimatla gelerek süvari olacaklara otuz ve piyade yazılacaklara on beş lira vadederek birtakım eşhası başına toplamağa kıyam eylemiştir. Ve kendisine tesadüf edenlere zatı padişahının hayatta ve makamı hilâfette olup olmadığını öğrenmek için Ada-

Adapazarı ilçesinin Akyazı yöresinde Talüstan Bey ve İstanbuldan para ve direktifle gelerek atlı olacaklara otuz ve piyade yazılacaklara on beş lira vaad eden Bekir adında birisi ve Geyve altıncı daire tahsildarı Sapancanın Akçay köyünden Beslân adındaki adamların başlarına topladıkları atlı ve yaya kişilerle Adapazarı kasabasını basıp yağma edecekleri yerinden haber alınarak ilçe kaymakamı ve İzmitten gönderilen bir binbaşı ve Çerkez ve Abazadan yirmi, yirmi beş kadar atlı ile iki yüz bin ölçөгindeki haritada Lûtfiye köyü yakınında Çarka köyünde buluştukları ve bu davranışlarının nedeni sorulduktan padişahın yaşamakta ve halifelik konumunda olup olmadığını öğrenmek için Adapazarına makine başına gelmek istedikleri ve Mustafa Kemal Paşayı padişah olarak kabul edemeyeceklerini söylediklerini ilçe kaymakamı makine başında sancak mutasarrıfına bildirmiş ve bunların amacının yönetimi devirmek olduğu direktiften İstanbulda önemlice kişilerle ilişkileri olduğu ve hatta bunların sanki bu yaptıklarından padişahın da bilgisi olduğunu söyledikleri bildirilmiştir. Durum hemen kolorduya bildirilerek kuvvet istenmekle birlikte ilçe kaymakamının, Adapazarına gönderilmiş olduğu evvelce bildirilmiş olan birliği arabalarla Hendek doğrultusunda yola çıkarttığı ve kendisinin de dağılmaya başlayan bu kişileri Hendekçe doğru izlediği ve sözü geçen Bekirin toplanan kişilere İngilizler bu iş için bir hafta süre tamdılar, beş gün geçti iki günümüz kaldı işi çabuklaştırılmı diye konuştuğu o kaymakam tarafından ek olarak bildirilmiştir. İşin genişlemesine meydan bırakmamak ve silâh patlamadan bu kişileri birbirinden ayırıp Bekir denilen mel'unu yakalamak için sancak mutasarrıfı ile birlikte Jandarma Binbaşılığında emekli Hafız ve o da Binbaşılıktan emekli ve çiftlik sahiplerinden ve İzmit Merkez Kurulu İkinci Başkanı Çerkez Kâzım ve Sapancadan Zafer Beyleri o yere göndermeye karar verdik. Bu kişilerin girişiminden bir sonuç alınacağı beklenmekte ise de kuvvet gösterisiyle baş eğdirmek de pek gerekli olup birliğin gelişinin sonucu ayrıca bildirilecektir. Bu sorunla ilgili olarak İstanbulda Hakları Savunma Derneğinin temsilcisi ya da çok namuslu, vicdanlı, bildiğimiz muhafız* ve tümenin bağlı olduğu Yirmibeşinci Kolordunun Komutanı ve yeni tutsaklıktan dönen eski Yemen Kuvvetleri Komutanı Tuğgeneral Çerkez Ali Sait Paşadan bu işin nerelere ve kimlere kök saldığını sorup öğrenmek uygun gibi düşünülmektedir. Ali Fuat Paşa Hazretleri tarafından da Düzce taraflarına bir miktar kuvvet gönderilmesi çok önemlidir. Durum bilginize sunulur Efendim.

**Birinci Tümen Komutanı
Mustafa Asım**

BELGE, 163.

Sayı

36

Tel

Çok ivedidir

Amasya, 23/10/1919

Adapazarı Kaymakamlığına

Talüstan, Bekir ve Beslân Beyler adında birtakım adamların bazı bozguncu işler yaptıkları öğrenilmiştir. Bunlara karşı sert ve çabuk önlemler uygulanmasında kesinlikle duraksama gösterilmeyerek zararlı eylemlerinin yok edilmesi ve sonucun bildirilmesi rica olunur.

**Anadolu ve Rumeli Hakları
Savunma Derneği adına
Mustafa Kemal**

BELGE, 164.

Çok ivedidir.

Şifre

Amasya, 23/10/1919

Savaşşileri Bakamı Cemal Paşa Hazretleri

Adapazarı ilçesinin Akyazı yörelerinde İtilâf ve Hürriyet Partisinden çeteci Bekir Bey ve arkadaşları İstanbuldan pek çok para ve direktifle gelerek atlı olacaklara otuz ve piyade yazılacaklara on beş lira vaadederek birtakım adamları başına toplamaya kalkışmıştır. Ve kendisine rastlayanlara padişahın yaşamakta ve halifelik konumunda olup olmadığını öğrenmek için Adapazarına makine başına gelmek istediklerini bildirdikleri ve amaçlarının yönetimi devirmek olduğu ve elle-

* Bu ibarede "muhafız" kelimesinin ne anlamda kullanıldığı anlaşılmamıştır (B.Y.)

pazarına makine başına gelmek istediklerini bildirdikleri ve maksatlarının bir taklîbi hükûmet olduğu ve ellerindeki talimattan İstanbulda mühimce zevatla temasları bulunduğu ve hatta merkulmarın gûya zatı şahaneninde de bu hareketlerinden haberdar olduğunu beyan eyledikleri ve merkur Bekirin toplanan bazı eşhasa İngilizler bu iş için bir hafta müddet tayin eylediler, beş gün geçti iki günümüz kaldı işi tacil edelim diye beyanatta bulunduğunun işitildiği istihbar kılınmıştır. Hükûmeti seniyece bu gibi ef'al ve harekâtı mefsedetkâraneye karşı vaktü zamanında tedabiri müessire alınmayıp mesele teşkilâtı millîyeye temas eylediği takdirde en şedit tedabire tevessülde kendimizi mazur göreceğimizi arzederiz.

**Heyeti Temsilîye namına
Mustafa Kemal**

VESİKA, 165.

Adet 13

Pek aceledir.

Tehiri caiz değildir.

Üçüncü Kolordu Kumandanlığına

20/10/1335 tarih ve 1/367 numaralı şifreye zeyildir:

Müdafaa Hukuk Cemiyeti Heyeti Temsilîye Riyaseti Celilesine; İzmitte mevcut ve otuz beş neferden mürekkep kuvvei askeriye ve Adapazarında ümerayı çerakizenin inzımanı muavenetile iltihak eden atlılar ve mevcut jandarmalar ile eşhası merhume üzerine sevk edilen kaymakamı kaza ve ümeradan biri bilûlfîhi tealâ tüfek patlatmamızın mühim miktarda toplanmış ve toplanmakta bulunmuş olan eşhası şerireyi dağıtıp Tahsildar Beslân ve biraderi İhsan Çavuş derdestle Adaya getirilmiş ve zabilikten matrut Balıkesirli ve Dersaadetten para ve talimat ile geldiği anlaşılan Bekir nam mel'un firar eylemiş ise de takibine müfreze çıkarılmış ve Dersaadete savuşması ihtimaline mebni bazı mühimce istasyonlara da memurîni mahsusa izam edilmiştir. Tafsilâtı lâzimeyi badehu arzederim. Netice İstanbuldan mühimce ve fakat henüz buraca hüviyetleri meçhul eşhasın sevk ve tahrikile pek müsait bulunan bu havalide bir kıyam ve şuriş çıkarmağa gönderilmiş olan Bekir nam yezidin teşebbüsâtı mel'unanesi bu suretle ve inayeti hakla inkışaf edememiştir. Mutasarrıf Beyle yarın İzmitte avdet ediyoruz. Yalnız bu livanın asayişini temin için seyyar kuvvete ihtiyaç olduğunu Mazhar ve Süreyya Beyefendiler yakınen bilir ve tasdik buyurlurlar. Kuvvetimi evcelde arz etmişim. Dersaadetteki süvariden hiç olmazsa üç bölüğün tesrii sevkine delâletlerini ehemmiyetle arz ve rica ederim.

**Birinci Fırka Kumandanı
Kaymakam
Mustafa Asım**

VESİKA, 166.

Telgraf

Adapazarı, 27/10/1335

Amasyada yahut Sivasta Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine:

C: 23/10/1335

Emri âlilerini bugün aldım. Hakikaten bir hafta evel İstanbuldan sureti mahsusada gelen Bekir Bey namındaki şahsın işvaatı neticesi olarak İzmitin Derbent nahiyesinden itibaren Düzcüye kadar Çerkez köylerinden müsellâh insanlar davet edilerek bir içtima akit ve harekâtı mefsedetkâraneye teşebbüs etikleri haber alınarak derhal livadan celbedilen askerî ve jandarma müfrezesile bizzat takiplerine çıkmış, lütfu hakla vatanın hakikî evlâtları olan diğer ümerayı çerakizenin muavenetile bu, neticesi fena olacağı anlaşılan içtima kâmilin dağıtılmış, harekât akim kalmıştır. Müsebbiplerinden Beslân ve bir refîki derdestle merkeze getirilip tevkiif ve pençei kanuna teslim edilmiştir. Bu gibilere kanunun şiddetle tatbikinde zerre kadar müsamaha edilmeyeceği şüphesizdir. Mesele livadan taraflı âlilerine arz edileceği zehabına binaen arzı malûmat edilememiştir. Maahaza tevalisi ihtimaline binaen her türlü ihtimale karşı hükûmetin kavi bulunması pek lâzımdır. İcap eden tedabirin iltihak buyurulmasını istirham eder ve tekerrür etmemesi için lâzımgelen mesaiden hiçbir vakit geri durulmayacağını arz ederim.

**Kaymakam
Tahir**

rindeki direktiften İstanbulda önemlice kişilerle ilişkileri bulunduğu ve hatta bunların yaptıklarında sanki padişahın da bilgisi olduğunu söyledikleri ve sözü geçen Bekirin toplanan bazı kişilere İngilizler bu iş için bir hafta süre tanıdılar, beş gün geçti iki günümüz kaldı işi çabuklaştıralım diye konuştuğunun ve davranışlara karşı hemen zamanında etkin önlem alınmayıp iş ulusal örgütlere dokunursa en sert önlemlere girişmekte kendimizi haklı sayacağımızı bildiririz.

**Temsilci Kurul adına
Mustafa Kemal**

Adapazarı, 23/10/1919

BELGE, 165.

Sayı 13

Çok ivedidir

Geciktirilemez

Üçüncü Kolordu Komutanı

20/10/1919 tarih ve 1/367 sayılı şifreye ektir:

Hakları Savunma Derneği Temsilci Kurul Yüksek Başkanlığına; İzmitte bulunan ve otuz beş erden oluşan askerî kuvvet ve Adapazarında Çerkez ileri gelenlerinin yardımıyla katılan atlılar ve mevcut jandarmalar ile sözü geçen adamlar üzerine gönderilen ilçe kaymakamı ve komutanlardan biri Tanrının inayetile tüfek patlatmaksızın önemli sayıda toplanmış ve toplanmakta bulunmuş olan eşkıyayı dağıtıp tahsildar Beslân ve kardeşi İhsan Çavuş yakalanarak Adapazarına getirilmiş ve subaylıktan kovulma Balıkesirli ve İstanbuldan para ve direktifle geldiği anlaşılan Bekir adındaki mel'un kaçmış ise de izlenmesi için askerî birlik çıkarılmış ve İstanbula savuşması olasılığı düşünülerek bazı önemlice istasyonlara da özel görevliler gönderilmiştir. Gerekli ayrıntıları sunarım. Sonuç olarak İstanbuldan önemlice ve fakat kimlikleri buraca daha bilinmeyen kişilerin yönetim ve kışkırtmasıyla çok elverişli olan bu yörede bir ayaklanma ve kargaşa çıkarmaya gönderilmiş olan Bekir adındaki yezidin alçakça girişimleri böylece Tanrının yardımıyla gelişmemiştir. Mutasarrıf Beyle yarın İzmitte dönüyoruz. Yalnız bu sancağın iç güvenliğini sağlamak için gezginci kuvvete gereksinim olduğunu Mazhar ve Süreyya Beyefendiler iyi bilirler ve doğrularlar. Elimdeki kuvveti önce de bildirmiştim. İstanbuldaki atlılardan hiç olmazsa üç bölüğün gönderilmesinin çabuklaştırılmasına yardım etmenizi önemle arz ve rica ederim.

**Birinci Tümen Komutanı
Yarbay
Mustafa Asım**

BELGE, 166.

Telgraf

Amasyada yahut Sivasta Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine

K: 23/10/1919

Yüksek emrinizi bugün aldım. Gerçekten bir hafta önce İstanbuldan özel olarak gelen Bekir Bey adındaki kişinin kışkırtmaları sonucu olarak İzmitin Derbent bucağından başlayıp Düzcüye kadar Çerkez köylerinden silâhlı insanlar çağırılarak bir toplantı yapıp bozguncu işlere giriştikleri haber alınarak gecikmeden sancaktan getirilen asker ve jandarma birlikleriyle kendim onları izlemeye çıktım. Tanrının ve vatanın gerçek çocukları olan öteki Çerkez ileri gelenlerinin yardımıyla, sonucu kötü olacağı anlaşılan bu topluluk tümüyle dağıtılmış, girişim başarısız kalmıştır. Sebebi olanlardan Beslân ve bir arkadaşı yakalanarak merkeze getirilmiş ve tutuklanıp adaletin pençesine teslim edilmiştir. Bu gibilere kanunun sertlikle uygulamasında hiç mi hiç göz yumulmayacağı kuşkusuzdur. İşin sancaktan size bildirileceğini sandığımdan size bilgi sunulamamıştır. Bununla birlikte arkası gelebileceği düşünülerek her türden olasılığa karşı hükûmetin güçlü bulunması çok gereklidir. Gereken önlemlerin alınmasını dilere ve yinelenmemesi için gereken çalışmalardan hiçbir zaman geri durulmayacağımı bilginize sunarım.

**Kaymakam
Tahir**

VESİKA, 167.

Tel

Sivas, 31/10/1335

Adapazarı Kaymakamı Tahir Beyefendiye

C: 27/10/1335

Ecnebî parası ve vatan hainlerinin teşvikatile icrayı mefsedete kıyam edenlere karşı satveti hükûmetin ibrazı hususundaki himematı aliyeleri sezavan tebcildir. Tevkif olunanlar kimlerdir. Neticeî isticvabattan ne anlaşılmuştur. O taraflara teşkilâtı milliyenin teftişi maksadile Dersaadetten gönderilen Erkânıharp Yüzbaşı Cemal Beyle temas edilmiş midir. İş'arı rica olunur.

Anadolu ve Rumeli Müdafaai Hukuk Cemiyeti Heyeti Temsilîyesi namına
Mustafa Kemal

VESİKA, 168.

Adapazarı, 9/11/1335

Sıvasta Heyeti Temsilîye namına Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine

C; 1/11/1335

1 - Tahkikat ikmal edilmiş. Tevkif edilenler Akçay karyeli Beslân ve İhsan Çavuştur. Müşevvik ve mürettepler meyanında olduğu tahakkuk ederek divanîharbe sevk edilmişlerdir. Bunlardan başka İzmitteki İngiliz İbrahim demekle maruf olan şahsın nâzımı olduğu da tahakkuk ederek bu şahıs ile Talüstan Beyin yeğeni Kâmil ve Kayalardan Tahir hakkında muvakkat tevkif müzekkeresi sadır olmuştur. İbrahimin derdestini livaya yazdım. Diğerlerini de takip ediyoruz. İnşallah yakında anları da tevkif edip pençei kanuna teslim edeceğiz.

2 - Cemal Bey ile görüştük beraberce Karasuya Rüştü Beyin nezdine de gittik, taaddiyat neticesini şifre ile Dersaadete yazmıştır.

3 - Emri âlilerini berayi devir nevahiden avdetimde bugün aldım. Cevabının tehiri arzı bundan tevellüt etmiştir. Affı âlilerini istirham eder teveccühü âlilerine arzı şükran eylerim.

Tahir**VESİKA, 169.**

Şifre

Amasya, 26/10/1335

Harbiye Nâzırı Cemal Paşa Hazretlerine

İstanbuldan para ve talimat ile Adapazarı havalisine gelip hempalarile birlikte şuriş ika-ma çalıştığını arzetmiş olduğum çeteci Bekirin mahallince üti haz olunan tedabir neticesinde teşebbüsünün akim kaldığı ve kendisinin firar eylediği malûmu devletleri olmuştur. Bekirin tekrar İstanbula avdet ederek yeniden teşebbüsâtı mel'unanede bulunması ağılebi ihtimal olduğundan hakkında takibatı mahsusada bulunulması münasip mütaale kılınmakla arzı keyfiyet olunur.

Heyeti Temsilîye Namına
Mustafa Kemal

VESİKA, 170.**Heyeti Temsilîye Reisi Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine**

Bandırma Çerkezlerinden Bekir Sıtkı namında bir şeririn mayyetinde iki zabıt kırk müsellâh refiki olduğu halde Adapazarı civarındaki Abaza köylerine gelerek halkı harekati millîye ve hü-kâmîti hazıra aleyhine teşvik ve bu uğurda birçok para sarfolunduğu ve meselede bazı ecnebî tahrikatı da mahsus ve belki muhakkak bulunduğu ve tarikâtı mezkûreye Çerkez, Abaza ve Lazlardan pek çok kimselerin ilihaka devam eylediği haber alınmıştır. Düzce kazasında bulunan Çerkez, Abaza ve Laz kurasının ötedenberi bu gibi harekâtı cinayetkâraneye cür'et edegeldikleri bit-tecrübe sabittir. Bu gibi ahvali elimenin hudusünü men ve mütecasirlerini tedip için yegâne vasıta jandarma kuvvetinden ibaret ise de kuvvei mezkûrenin mevcudu hazır ve jandarma efradının

BELGE, 167.

Tel

Sivas, 31/10/1919

Adapazarı Kaymakamı Tahir Beyefendiye

K: 27/10/1919

Yabancı parası ve vatan hainlerinin kışkırtmalarıyla bozgunculuğa girişenlere karşı devlet gücünün gösterilmesi konusundaki yüksek çabanız övgüye değer. Tutuklananlar kimlerdir? Sorgulardan ne anlaşılmuştur? O taraflara ulusal örgütleri denetlemek amacıyla İstanbuldan gönderilen Kurmay Yüzbaşı Cemal Beyle ilişki kurulmuş mudur? Bildirilmesi rica olunur.

Anadolu ve Rumeli Hakları Savunma Demeği
Temsilci Kurul adına
Mustafa Kemal

BELGE, 168.

Adapazarı, 9/11/1919

Sıvasta Temsilci Kurul adına Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine

K: 1/11/1919.

1 - Soruşturma tamamlanmış. Tutuklananlar Akçak köyünden Beslân ve İhsan Çavuştur. Kışkırtıcı ve düzenleyiciler arasında oldukları saptanarak askerî mahkemeye verilmişlerdir. Bunlardan başka İzmitteki İngiliz İbrahim demekle bilinen kişinin düzenleyici olduğu da saptanarak onunla Talüstan Beyin yeğeni Kâmil ve Kayalardan Tahir için geçici tutuklama emri çıkarılmıştır. İbrahimin yakalanmasını sancağı yazdım. Ötekilerini de izliyoruz. İnşallah yakında onları da tutuklayıp adaletin pençesine teslim edeceğiz.

2 - Cemal Bey ile görüştük, birlikte Karasuya Rüştü Beyin yanına da gittik, saldırların sonucunu şifre ile İstanbula yazmıştır.

3 - Yüksek emrinizi denetim için gittiğim bucaklardan döndüğümde bugün aldım. Yanıtının sunulmasının gecikmesi bundandır. Bağışlanmamı diler, değerli ilginize teşekkürlerimi sunarım.

Tahir**BELGE, 169.**Şifre
Özeldir

Amasya, 26/10/1919

Savaşışleri Bakanı Cemal Paşa Hazretlerine

İstanbuldan para ve direktifle Adapazarı yöresine gelip kafadarlarile birlikte kargaşa çıkarmaya çalıştığını bildirmiş olduğum çeteci Bekirin yerinde alınan önlemler sonunda girişiminin başarısız kaldığını ve kendisinin kaçtığını öğrenmişsinizdir. Bekirin yeniden İstanbula dönerek yeniden mel'unca girişimlerde bulunması büyük olasılık içinde olduğundan hakkında özel kovuşturma yapılması uygun görülmelele durum bilginize sunulur.

Temsilci Kurul adına
Mustafa Kemal

BELGE, 170.

27 Ekim 1919

Temsilci Kurul Başkanı Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine

Bandırma Çerkezlerinden Bekir Sıtkı adında bir kötü kişinin emrinde iki subay kırk silâhlî arkadaş olarak Adapazarı yakınındaki Abaza köylerine gelerek halkı ulusal savaşıma ve bugünkü hükûmete karşı kışkırtmakta olduğu ve bu uğurda birçok para harcadığı ve işde bazı yabancı kışkırtmalar da sezildiği ve belki de kesin olduğu ve bu kışkırtmalara Çerkez, Abaza ve Lazlardan pek çok kimselerin katılmasının sürdürdüğü haber alınmıştır. Düzce ilçesinde bulunan Çerkez, Abaza ve Laz köylerinin ötedenberi bu gibi canice davranışlara kalkıştıkları deneyimlerle saptanmıştır. Bu gibi acı olayların meydana gelmesini önlemek ve buna kalkışanları bastırmak için tek araç jandarma kuvvetinden ibaret ise de bu kuvvetlerin şimdiki sayısı ve jandarma erlerinin çoğunlukla kötü kişi ve eşkiyadan olmaları ve jandarma subaylarının sivil idareyi hiçe saymak

alekser eşirra ve eşkıyadan mürekkep bulunması ve jandarma zabitanının hükûmeti mülkiyeyi hiçe saymak yolunda ihtiyar eyledikleri mesleki serkeşane her türlü tedabir imkânını selbetmekte ve sekiz aydanberi birçok vesilelerle nezareti celileye vukubulan iş'arı meyusanem cayı kabul bulamamaktadır. Vatanımızın ifnasına çalışan birçok yerli, ecnebî anasırın mevcudiyeti derkâr ve işin mebdinde tenkil ve izalesine ehemmiyet verilmezse atiyen bir felâketi azime zuhûra gelmesi tabii bulunduğundan keyfiyeti nazargâhu devletlerine arzeylerim.

Bolu Mutasarrıfı
Ali Haydar

VESİKA, 170.

Şifre
Müstacel

Sivas, 31/10/1335

Bolu Mutasarrıfı Haydar Beyefendiye

C: 27/10/1335

Bekir Sıtkı ve maiyetinin takip ve tenkilleri ve bu gibi ecnebî teşebbüsünün sureti kat'iyede defî mazarratı esbabının istikmali hususunda zatı devletlerle bittemas müştereken takarrür ettirilecek bir plân dahilinde icrayı hareket ve filen muavenet olunması lüzumu kemali ehemmiyet ve müstaceliyetle İzmit Mutasarrıflığına ve İzmitte aramsaz Birinci Fırka Kumandanlığına bildirilmiştir. Neticeci icraattan peyderpey malûmat ita buyurulması rica olunur.

Heyeti Temsilîye namına
Mustafa Kemal

VESİKA, 170.

Şifre
Müstacel

Sivas,31/10/1335

İzmit Mutasarrıflığına
İzmitte Birinci Fırka Kumandanlığına

Bandırma Çerkezlerinden Bekir Sıtkı namında birinin maiyetinde iki zabıt ve kırk müsellâh refiki olduğu halde Adapazarı civarındaki Abaza köylerine gelerek ahaliyi hareketi millîye ve hükûmeti hazıra aleyhinde teşvik ve bu uğurda birçok para sarzedilmekte olduğu ve meselede ecnebî parmağı bulunduğu tahakkuk eylediği ve Düzce kazasında bulunan Çerkez, Abaza ve Laz kurasının bu teşvikata mütemayil oldukları Bolu Mutasarrıfı Haydar Bey tarafından ve mevcut jandarmanın kemmiyet ve keyfiyet itibarile maksadı temine kâfi olmadığı bildirilmektedir. Miri mumâileyh ile derhal temas edilerek eşirrayı merhumenin bir an evel defî mazarratı ve vatan ve millet haini ecnebilerin bu gibi teşebbüsâtına sureti kat'iyede mümanaat olunması esbabının istikmali hususunda müştereken icrayı hareket ve muayeneti filiyede bulunulması ve neticeci icraattan malûmat ita buyurulması ehemmiyet ve müstaceliyetle rica olunur.

Anadolu ve Rumeli Müdafaai Hukuk
Cemiyeti Heyeti Temsilîyesi namına
Mustafa Kemal

VESİKA, 171.

Pangaltı, 20/10/1335

K.O. 3 Kumandanlığına

Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine mahsustur.

1 - Hürriyet ve İtilâf ile Nigehbancılar ve İngiliz Muhipler Cemiyetinin teşkil ettikleri blok ve Ali Kemal ve Sait Molla gibi bazı eşhas, anasırı gayrimüslimeyi mütemadiyen Kuvayi Millîye aleyhine tahrik ediyorlar. Rum ve Ermeni patrikleri bu hususta mümessilleri müracaat etmişlerdir. Adapazarında maslup Kâzımın kardeşi Hikmet buradan aldığı talimat üzerine başına topladığı beş on müsellâh şahısla Kuvayi Millîye aleyhine harekete başlamıştır. Yine bu civarda Değirmenderede para ile adam toplamağa başlamışlar ve Geyve Hükûmetini basmağa karar vermişlerdir. Karacabeyde de aynı veçhile ufak tefek hareketleri görülmüştür. Bursada Gümülcinelî İsmailin tertip ettiği çeteler bütün vilâyetin asayişini ihlâl ve Kuvayi Millîye aleyhine harekete başlamışlardır. Biz halihazırda cebren iş görmekten ziyade şerre alet olanları elde etmeye gayret ediyoruz. Bu kere Adapazarına giden memuru talimatı lâzime verdi. Hatta Adapazarı ve İzmit Civa-

yolunu tuttukları, başkaldırıcı alışkanlıkları her türlü önlem alma olanağını ortadan kaldırmakta ve sekiz aydanberi birçok vesilelerle yüce bakanlığa yaptığımız umutsuzca başvurularım kabul edilmemektedir. Vatanımızın yok edilmesine çalışan birçok yerli, yabancı unsurların varlığı açıktır ve işin başlangıcında ezilip yok edilmesine önem verilmezse ileride büyük bir yıkım olabilmesi doğal bulunduğundan durumu dikkatinize sunarım.

Bolu Mutasarrıfı
Ali Haydar

BELGE, 170.

Şifre
İvedi

Sivas, 31/10/1919

Bolu Mutasarrıfı Haydar Beyefendiye

K: 27/10/1919

Bekir Sıtkının ve emrindekilerin izlenip ortadan kaldırılmaları ve yabancıların bu gibi girişimlerinin yapacağı zararların kesinlikle önlenmesi konusunda sizinle görüşerek ortaklaşa saptanacak bir plâna göre davranılması ve edimli olarak yardım edilmesi gerekliliği büyük önem ve ivedilikle İzmit Mutasarrıflığına ve İzmitte bulunan Birinci Tümen Komutanlığına bildirilmiştir. Yapılan işlerin sonuçlarını sürekli olarak bildirmeniz rica olunur.

Temsilci Kurul adına
Mustafa Kemal

BELGE, 170.

Şifre
İvedi

Sivas, 31/10/1919

İzmit Mutasarrıflığına
İzmitte Birinci Tümen Komutanlığına

Bandırma Çerkezlerinden Bekir Sıtkı adında birinin emrinde iki subay ve kırk silâhlı arkadaşı olaraktan Adapazarı yöresindeki Abaza köylerine gelerek halkı ulusal savaşıma ve bugünkü hükûmete karşı kıskırttığı ve bu uğurda birçok pare harcamakta olduğu ve işin içinde yabancı parmağı bulunduğu saptandığı ve Düzce ilçesinde bulunan Çerkez, Abaza ve Laz köylerinin bu kıskırtmalara eğilimli oldukları Bolu Mutasarrıfı Haydar Bey tarafından yazılmakta ve eldeki jandarmanın nicelik ve nitelik bakımından amacı sağlamaya yeterli olmadığı bildirilmektedir. Kendisiyle gecikmeden ilişki kurularak sözü edilen kötü kişilerin zararlı eylemlerinin bir an önce önlenmesi ve millet haini yabancıların bu gibi girişimlerine kesinlikle engel olacak önlemlerin alınması konusunda birlikte çalışarak edimli yardımda bulunulması ve yapılacak işlerden bilgi verilmesi önemle ve ivedilikle rica olunur.

Anadolu ve Rumeli Hakları
Savunma Derneği Temsilci Kurulu adına
Mustafa Kemal

BELGE, 171.

Pangaltı, 20/10/1919

K.O. 3 Komutanlığına

Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine özeldir.

1 - Hürriyet ve İtilâf ile Nigehbancılar ve İngiliz Muhipler Derneğinin oluşturdukları blok ve Ali Kemal ve Sait Molla gibi bazı kişiler, Müslüman olmayan unsurları sürekli olarak Ulusal Güçlere karşı kıskırtıyorlar. Rum ve Ermeni patrikleri bu konuda temsilcilere başvurmuşlardır. Adapazarında asılan Kâzımın kardeşi Hikmet buradan aldığı direktif üzerine başına topladığı beş on silâhlı adamla Ulusal Güçlere karşı eyleme geçmiştir. Yine bu yörede Değirmenderede para ile adam toplamaya başlamışlar ve Geyve Hükûmetini basmaya karar vermişlerdir. Karacabeyde de bu gibi ufak tefek eylemler görülmüştür. Bursada Gümülcinelî İsmailin düzenlediği çeteler bütün ilin iç güvenliğini bozmaya ve Ulusal Güçlere karşı eyleme başlamışlardır. Biz şimdilik zorla iş görmekten çok kötülüğe alet olanları elde etmeye çabalıyoruz. Bu kez Adapazarına giden görevli-

rmda dolaşan bazı çetelerin tehcir dolayısıyla dağlardan bulunduğunu anlayarak kendilerine teminat vereceğiz. Ancak bu meselenin hükümet tarafından takip edilmemesi elzemdir. Aynı veçhile Adapazarındaki Hikmet ve saireyi de elde etmeğe çalışıyoruz. Bursanın ve Ankaranın nazarı dikkatini celbettik. Taraflı âlilerinden de tevessül buyurulmasını ve İzmit ve Adapazarında teşkilâtın tevsiine giden memura emredildiğinde mehâli mezkûreye de Ankaradan nizamnamelerden gönderilmesi mercudur. Giden memurumuz Erkânuharp Yüzbaşı Cemal Efendidir. Muslihane bir surette buralarda takviyet bulamaz, eşhası muzırna maksuda imale edilemez ise derhal icrayı satvet mecburî olacaktır.

2 - Kuvayı Millîye aleyhinde tertip olunan çetelerin faaliyete başlaması buradaki muhalif blokun alenî hareketi, Niğehbancaların bir günde hapisten çıkarılması, polis müdüriyetinin Kuvayı Millîye taraftarlarına geçmemesi makamata mühimmede henüz aleyhtarlar bulunması, Türkiye ajansındaki ihmal ve teseyyüp bizim partinin mağlûbiyetile neticelenecek fikrini veriyor. Hükümet pek ağır gidiyor. Henüz Kemal yerine iade edilmediği gibi Kastamonu valisi olup harekâtı milliyeden dolayı tevkif olunan İbrahim Bey bile yerine iade edilmedi. Arkadaşımız Erkânuharp Edip pek âlâ polis müdüriyeti vazifesini yapabilir. Elhasıl hükümet bu bati hareketine devam ederse azasından bazılarının tebdili ve belki cümlesinin sukutu zaruri olacaktır, zannediyoruz. Zatı Alilerin ve Rauf Beyin Amerika gazetelerinde okunan (e h n t r v v s a n c ç) İngiliz mahafilinde sütesir etmiş ve (f r z s d l h y) şüphelerini arttırmıştır.

Adam Blokun kat'i ve samimî ifadesine nazaran İngilizler Türkiyenin işgali için hiçbir karar vermemiş yalnız mali idarî kontrol muhakkak imiş. İngilizler zabûterine Türklerle temas eylememegi emretmişlerdir. Sebebi gûya kandırılmak korkusu imiş Efendim.

Çanakkale Mevkii Müstahkem Kumandanı Miralay Şevket

VESİKA, 172.

Şifre

Sivas, 1/11/1335

Bursada 56. Fırka Kumandanı Bekir Sami Beyefendiye

Bursa havalisinde Gümülcineli İsmail Beyin tertip ettiği çetelerin hali faaliyette olduğu Dersaadetten bildiriliyor. Bunlar tamamen tenkil olundu mu. Vilâyet dahilinde harekâtı millîye aleyhinde hiçbir tohumu fesat bırakılmayacağı müsellemler olan fatanet ve himmeti âlilerinden muntazardır.

Heyeti Temsilîye namına Mustafa Kemal

VESİKA, 173.

Şifre

Amasya, 24/10/1335

Müstaceldir

Ankarada Yirminci Kolordu Kumandanı Vekili Mahmut Beyefendiye

Harbiye Nâzırının vali hakkındaki son ısrarlarına da tarafımızdan atideki cevap verilmiştir. Her halde zatı âlileri gibi muhterem ve kıymetli bir arkadaşımızın teessürünü mücip olmak istemeyiz. Ve bunun için mümkün olan her türlü teşebbüsât dahi tabiidir. Hükümeti hazırayı en çok müşkül vaziyette bırakan ve her hükümeti bırakabilecek olan ve zaten bizim de vahdeti milliyemize münafi bulunan tarz, ahalinin hiçbir programa tâbi değilmiş gibi ayrı, ayrı hükümete karşı mutalebatta bulunmasıdır. Çünkü hükümet bir heyetle anlaşmanın kolayını bulabilir. Fakat her vilâyetle ayrı, ayrı anlaşmak müstakildir. Bu takdirde istifa etmekten başka çare bulamaz. Hükümeti hazıra ufak bir tazyik karşısında çekilmeğe mütemayildir. Gelecek hükümetin kimlerden teşekkül edeceği ve ne hattı hareket takip edeceği meşküktür. Binaenaleyh maksada emniyetle vâsil oluncaya kadar icap ederse biraz da fedakârlık yapmak zaruridir.

Her halde Ankara vaziyetinin Cemal Paşadan alınacak son cevaba ve arzettiğim nikâta nazara göre hüsnü idare buyurulması müsellemler olan dirayat ve vatanperverliğinizden muntazardır Efendim.

Mustafa Kemal

veye gerekli direktifi verdik. Hatta Adapazarı ve İzmit yöresinde dolaşan bazı çetelerin zorla göç nedeniyle dağlarda bulunduğunu anlayarak kendilerine güvence vereceğiz. Ancak bu işin hükümet tarafından kovuşturulmaması zorunludur. Aynı yoldan Adapazarındaki Hikmeti ve öbürlerini de elde etmeğe çalışıyoruz. Bursanın ve Ankaranın nazarı dikkatini çektik. Sizin tarafınızdan da girişimde bulunulmasını ve İzmit ve Adapazarında örgütün genişletilmesi için giden görevliye emredildiğinde bu yerlere de Ankaradan tüzüklerden gönderilmesi rica olunur. Giden görevlimiz Kurmay Yüzbaşı Cemal Efendidir. Barışçı yoldan buralarda sonuç alamaz ve zararlı kişiler amacımıza döndürülemezse gecikmeden şiddet kullanmak zorunlu olacaktır.

2 - Ulusal Güçlere karşı düzenlenen çetelerin eyleme başlaması buradaki muhalif blokun açık açık iş görmesi, Niğehbancaların bir günde hapisten çıkarılması, polis müdürlüğünün Ulusal Güçlerden yana olanlara geçmemesi önemli görevlerde hâlâ bize karşı olanların bulunması, Türkiye ajansındaki aldırışsızlık ve savsaklamalar bizim partinin yenilgisiyle sonuçlanacağı düşüncesini uyandırıyor. Hükümet çok ağır gidiyor. Henüz Kemal daha geri verilmediği gibi Kastamonu valisi olup ulusal savaşın nedeniyle tutuklanan İbrahim Bey bile yerine geri gönderilmedi. Arkadaşımız Kurmay Edip pek âlâ polis müdürlüğü görevini yapabilir. Kısacası hükümet bu ağıraksak davranışını sürdürürse bakanlardan bazılarının değiştirilmesi ve belki topunun düşmesi zorunlu olacaktır, sanıyoruz. Sizin ve Rauf Beyin hakkında Amerikan gazetelerinde çıkan yazı, İngiliz çevrelerinde kötü etki yapmış ve kuşularını arttırmıştır.

Adam Block'un kesin ve içtenlikli olarak söylediğine göre İngilizler Türkiyenin işgali için hiçbir karar vermemiş yalnız, parasal ve yönetsel denetim kesin imiş. İngilizler subaylarına Türklerle ilişki kurmamayı emretmişlerdir. Nedeni sanki kandırılmak korkusu imiş Efendim.

Çanakkale Müstahkem Mevki Komutanı Albay Şevket

BELGE, 172.

Şifre

Sivas, 1/11/1919

Bursada 56. Tümen Komutanı Bekir Sami Beyefendiye

Bursa yöresinde Gümülcineli İsmail Beyin kurduğu çetelerin çalışmakta olduğu İstanbuldan bildiriliyor. Bunlar tümüyle yok edildi mi? İl içinde ulusal savaşıma karşı hiçbir bozgunculuk tohumu bırakılmaması bilinen yüksek anlayış ve yurtseverliğinizden beklenmektedir.

Temsilci Kurul adına Mustafa Kemal

BELGE, 173.

Şifre

Amasya, 24/10/1919

İvedidir

Ankarada Yirminci Kolordu Komutanı Vekili Mahmut Beyefendiye

Savaşları Bakanının vali hakkındaki son direnmelerine de tarafımızdan aşağıdaki yanıt verilmiştir. Her halde sizin gibi saygın ve değerli bir arkadaşımızı üzmemeyiz. Ve bunun için elbette olabilecek her türden girişimde bulunuruz. Şimdiki hükümeti en çok zor durumda bırakan ve her hükümeti bırakabilecek olan ve aslında bizim de ulusal birliğimize aykırı düşen tutum, halkın hiçbir programa bağlı değilmiş gibi ayrı, ayrı hükümete karşı isteklerde bulunmasıdır. Çünkü hükümet bir kurulla anlaşmanın kolayını bulabilir. Fakat her ille ayrı, ayrı anlaşmak olanaksızdır. Bu durumda çekilmekten başka çare bulamaz. Bugünkü hükümet ufak bir baskı karşısında çekilme eğilimlidir. Gelecek hükümetin kimlerden oluşacağı ve nasıl davranacağı bilinemez. Bu durumda amaca güvenle varılana dek gerekirse biraz da ödün vermek zorunludur.

Her halde Ankara durumunun Cemal Paşadan alınacak son yanıt ve bildirdiğim görüşlere göre iyi yürütülmesi bilinen yetenek ve yurtseverliğinizden beklenir Efendim.

Mustafa Kemal

VESİKA, 174.**Zata mahsustur****Ankaradan, 28/10/1335****K.O. 3 K.****Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine:****Miralay Şevket Beyden namı Alilerine gelen telgraf berveçhiatidir:****Adapazarı havalisindeki vak'a hakkında şimdiye kadar istihsal kılınan malûmat berveçhizir arz olunur:****Bu vak'a ile alâkadar Kuvayi Millîye aleyhinde Adapazarı ve civarında mebdai isyan ile bundan ne suretle istifade olunacağı hakkında "zâtı şahane, Ferit Paşa, Adil Bey ve Sait Molla ile Ali Kemalden mürekkep grubun tasam'uratını havi mektup kurye ile Sıvasa yola çıkıyor." ayrıca yola çıkarıldığını arzedeceğiz. Ada tahkikatı devam ediyor.****1 - Bundan iki mah mukaddem Amasyadan Adapazarına gelen Çerkez Hikmet namında bir zat İzmit ve civarında ve Adapazarı havalisinde ötedenberi kendisine ve ailesine muhalif Sait Bey ve sairenin orada Kuvayi Millîye teşkilâtını kabul ve tatbik ettiklerine dair telgraf çektiklerini haber alır, bu parti aynı zamanda Kuvayi Millîye teşkilâtına istinat ile muhalif tarafa biraz nümayiş yaparlar. Hikmet Bey partisi kendisinin Amasyadan geldiğini ve Mustafa Kemal Paşayı tanıdığını, ancak kendisinin böyle bir teşkilâta mezun olduğunu ileri sürerek muhalefet eder. Hikmet Sıvasla muhabere etmek ister. Muhalif taraf ettirmez. Esasen Hikmet Mahmut Şevket Paşa vak'asından dolayı idama mahkûm olduğundan ve karşıındakilerin de İttihat ve Terakki zamanında sahibi mevki ve servet olduklarını bildiğinden bir hissi rekabet ve havf ile Kuvayi Millîye taraftarlarına muhalif bir hareket takibine başlar ve muhalif teşkilât yapar. Bunu hisseden Sait Molla derhal İngilizlere haber verir ve Hikmeti elde ederler. Hıristiyanlar aleyhinde bir isyana teşvik ederler bu hususa müteallik evrak elde edildi. Derhal Fransa ve Amerika mümessillerine verildi. Mümessiller bunu kemali ehemmiyetle alıp Fransızlar derhal torpido ile Parise gönderdiler. Harbiye Nâzırı Cemal Paşaya da verildi. Hükûmetin azasına emniyet olmadığından yalnız sadrazama hususi olarak söylendi. Hikmet te dün İstanbulda idi. Kendisi ile görüşüldü. Hakikat şöyle olarak tespit edildi:****a) Hikmet Kuvayi Millîyeyi kendisi teşkil edemediğinden müteessir.****b) Muhaliflerinin yaptığı bir teşkilâta dahil olmağı küçüklük addediyor.****c) Muhalifleri bu teşkilâttan kuvvet olarak şahsî birtakım menafî temin ediyorlarmış ve tahakküme başlamışlar.****d) Hikmetin muhalifleri veya Kuvayi Millîyeyi temsil edenler ittihatçı imiş.****Karar:****Eğer Sıvas Adapazarına ve İzmite bir telgraf yazarak derse ki Kuvayi Millîye teşkilâtından bazı eşhasın menafîi şahsiyelerini temine ve ahare tahakküme başladıklarını haber aldık. Bu gayrı meşru hareketi takbih ve reddederiz. Hikmet te badema muhalefet etmeyecek para aldığını ve alet olduğunu (.....) reddetti. Bu İngiliz (a d d l l) tertibi şüyu bulduğu için mevkiî fiile artık konamayacağını zannediyoruz. Bahrisefit Mevkii Müstahkem Kumandanı: Şevket****K.O. 20 K.****Mirliva****Ali Fuat****VESİKA, 175.****TAMİM****Tel****Sıvas, 31/10/1335****İzmit, Adapazarı, Bursa, Konya, Balıkesir, Heyeti Merkeziyelerine****Kuvayi Millîyeye mensubiyetlerinin iddia eden bazı eşhasın menafîi zatiyelerini temin maksadile hareket ve tahakküm etmek teşebbüsünde buldukları işitildi. Gayrimeşru ve gayrikanunî hareketin teşkilâtı millîyede yeri yoktur. Bu gibiler hakkında hükûmetin kanunu tatbik eyliyeceği muhakkaktır.****Anadolu ve Rumeli Müdafaa Hukuk Cemiyeti Heyeti Temsilîyesi namına
Mustafa Kemal****BELGE, 174.****Kişiyе özel****Ankaradan, 28/10/1919****K.O. 3 K.****Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine:****Albay Şevket Beyden sizin adımıza gelen telgraf aşağıdadır:****Adapazarı yöresindeki olay hakkında şimdiye kadar elde edilen bilgiler aşağıda sunulur:****Bu olayla ilgili olarak Ulusal Güçlere karşı Adapazarı ve yöresinde isyan başlangıcı ile bundan ne yoldan yararlanılacağı konusunda "Padişah, Ferit Paşa, Adil Bey ve Sait Molla ile Ali Kemalden oluşan grubun tasarımlarını içeren mektup kurye ile Sıvasa yol çıkıyor." ayrıca yola çıkarıldığını bildireceğiz. Adapazarı soruşturması sürüyor.****1 - Bundan iki ay önce Amasyadan Adapazarına gelen Çerkez Hikmet adında bir kişi İzmit ve yöresinde ve Adapazarı dolaylarında ötedenberi kendisine ve ailesine karşı olan Sait Bey ve başkalarının orada Ulusal Güçler örgütünü kabul edip uyguladıklarını ve bu bölge halkının tümünün Ulusal Güçlere katıldıklarına ilişkin telgraf çektiklerine haber alır, bu grup aynı zamanda Ulusal Güçler örgütüne dayanarak karşı olan tarafa biraz gösteri yaparlar. Hikmet Bey grubu kendisinin Amasyadan geldiğini ve Mustafa Kemal Paşayı tanıdığını, ancak kendisinin böyle bir örgüt yapmaya yetkili olduğunu ileri sürerek karşı çıkar. Hikmet Sıvasla haberleşmek ister. Karşı olan taraf bırakmaz. Aslında Hikmet Mahmut Şevket Paşa olayı nedeniyle idama mahkûm olduğundan ve karşıındakilerin de İttihat ve Terakki zamanında görev ve servet sahibi olduklarını bildiğinden bir rekabet ve korku duygusuyla Ulusal Güçlerden yana olanlara karşı bir tutum izlemeye başlar ve karşı örgüt kurar. Bunu sezen Sait Molla hemen İngilizlere haber verir ve Hikmeti elde ederler. Hıristiyanlara karşı bir isyana kıskırtırlar. Bu konuya ilişkin belgeler elde edildi. Gecikmeden Fransa ve Amerika temsilcilerine verildi. Temsilciler bunu büyük önemle alıp Fransızlar derhal torpedo ile Parise gönderdiler. Savaşşleri Bakanı Cemal Paşaya da verildi. Hükûmet üyelerine güvenilmediğinden yalnız başbakana özel olarak söylendi. Hikmet de dün İstanbulda idi. Kendisi ile görüşüldü. Gerçeğin şöyle olduğu saptandı:****a) Hikmet Ulusal Güçleri kendisi kuramadığına üzgün.****b) Karşı olanların yaptığı bir örgüte girmeyi küçüklük sayıyor.****c) Ona karşı olanlar bu örgütten güç olarak kişisel birtakım yararlar sağlıyorlarmış ve zorbalığa başlamışlar.****d) Hikmete karşı olanlar veya Ulusal Güçleri temsil edenler ittihatçı imiş.****Karar:****Eğer Sıvas Adapazarına ve İzmite bir telgraf yazarak derse ki Ulusal Güçler Millî Örgütünden bazı kişilerin kişisel yararlarını sağlamaya ve başkalarına zorbalık etmeye başladıklarını haber aldık. Bu Kanunsuz davranış kınarız ve kabul etmeyiz. Hikmet de bundan böyle muhalefet yapmayacak para aldığını ve alet olduğunu kabul etmedi. Bu İngiliz düzeni herkesçe duyulduğu için artık uygulamaya geçilemeyeceğini sanıyoruz. Akdeniz Müstahkem Mevki Komutanı: Şevket****K.O. 20 K.****Tuğgeneral****Ali Fuat****BELGE, 175.****GENELGE****Tel****Sıvas, 31/10/1919****İzmit, Adapazarı, Bursa, Konya, Balıkesir Merkez Kurullarına****Ulusal Güçlerden olduklarını ileri süren bazı kimselerin kişisel yararlarını sağlamak amacıyla davrandıkları ve zorbalık etmeye giriştikleri işitildi. Haksız ve kanunsuz davranışların ulusal örgütlerde yeri yoktur. Bu gibiler hakkında hükûmetin kanunu uygulayacağı kesindir.****Anadolu ve Rumeli Hakları Savunma Derneği
Temsilci Kurulu adına
Mustafa Kemal**

VESİKA, 176.**Şifre****Gayet müstaceldir****Sivas, 2/11/1335****Harbiye Nâzırı Cemal Paşa Hazretlerine**

Dersaadetten aldığımız malûmatı mevsukaya nazaran Kiraz Hamdi Paşa ile zatı şahanenin bilistişare Müşür Zeki Paşa riyasetinde bir kabine hazırladıkları ve Sadrazam Paşaya istifa etmesini teklif edeceği bildirilmiştir. Buna asla ihtimal vermemekle beraber millet düşmanı eşhasın mevkii iktidara gelmesi yüzünden bütün memaliki Osmanîyenin İstanbul ile sureti kat'iyede kat'ı alâka eylemesi mecburiyetini mucip olacaktır. Sadrazam Paşa Hazretlerinin hiçbir sebep ve behane ile mevkilerini terketmemeleri lüzumu kalbinin sureti münasibede arz buyurulması istirham olunur.

Heyeti Temsilîye namına**Mustafa Kemal****VESİKA, 177.****Şifre****Aceledir****Zata mahsustur****Sivas, 2/11/1335****Ankarada K.O. 20 Kumandanlığına****Erzurumda K.O. 15 Kumandanı Kâzım Kara Bekir Paşa Hz.****Diyarbakır K.O. 13 Kumandanı Cevdet Beyefendiye****(Tezkere) K.O. 3 Kumandanı Salâhaddin Beyefendiye****Konyada K.O. 12 Kumandanı Fahrettin Beyefendiye****Amasyada Fırka 5 Kafkas Kumandanı Cemil Cahit Beyefendiye****Torulda Kaymakam Halit Beyefendiye****Fırka 61 Kumandanı Kâzım Beyefendiye****Bursada Fırka 56 Kumandanı Bekir Sami Beyefendiye****Edirne'de Birinci Kolordu Kumandanı Cafer Tayyar Beye****Mardinde Beşinci Fırka Kumandanı Kaymakam Kenan Beye**

1 - Pek mevsuk bir membaa atfen Dersaadetten bildirildiğine nazaran iki üç gündenbergi Mütakaif Ferikandan Kiraz Hamdi Paşa mabeyni cumayuna giderek saatlerce huzuru şahanedede kaldığı ve berveçhiati kararın itihhaz kılıldığı:

a) Teşkilâtı millîyeyi imha maksadile eski Dördüncü Ordu Müşürü Zeki Paşa riyasetinde bir kabine teşkili, Kiraz Hamdi Paşa harbiye nazırı, Prens Sabahattin hariciye, Tevfik Hamdi dahiliye nâzırı, Eşref ve Mahir Sait ve sair zevatın diğer nezaretlere tayini.

b) Zatı şahanenin sadrı hazıra bugünlerde istifa etmesini teklif etmek niyetinde olduğu.

2 - Heyeti Temsilîye tarafından Harbiye Nazırı Cemal Paşa vasıtasile sadrazama hiçbir sebep ve behane ile istifa etmemesi tevhim kılınmıştır.

3 - Dersaadette Ayandan Müşür Fuat Paşa siyasi işlere müdahale etmemesi hakkında zata şahaneyeye maruzatta bulunacaktır.

4 - Temasta bulunulan Müdafai Hukuk Cemiyeti heyeti merkezîyelerine lüzumu veçhile ve sureti münasibede malûmat ita buyurulması muvafık olur.

Heyeti Temsilîye namına**Mustafa Kemal****VESİKA, 178.****Şifre****Zata mahsustur****Sivas, 13/10/1335****Dersaadette Çanakkale Mevkii Müstahkem Kumandanı****Miralay Şevket Beye**

Bir buçuk aya kadar meb'usların intihabi hitam bulup inşallah meclis küşat olunacaktır. Kuvvei teşriyenin gerek ecnebi ve gerekse dahilî düşmanlara karşı tahtu emniyet ve muhafazada

BELGE, 176.**Şifre****Çok ivedidir****Sivas, 2/11/1919****Savaşışleri Bakanı Cemal Paşa Hazretlerine**

İstanbuldan aldığımız güvenilir bilgilere göre padişahın Kiraz Hamdi Paşa ile danışarak Müşür Zeki Paşa başkanlığında bir kabine hazırladıkları ve Başbakan Paşaya çekilmesini önerceği bildirilmiştir. Bunu hiç olası görmemekle birlikte millet düşmanı kimselerin iktidara gelmesi tüm Osmanlı ülkesinin İstanbul ile kesinlikle ilişki kesmesini zorunlu kılacaktır. Başbakan Paşa Hazretlerinin hiçbir gerçek ve uydurma nedenle görevlerini bırakmamaları konusundaki kesin zorunluğun uygun yoldan bildirilmesi rica olunur.

Temsilci Kurul adına**Mustafa Kemal****BELGE, 177.****Şifre****İvedidir****Kişiyeye özeldir****Sivas, 2/11/1919****Ankarada K.O. 20 Komutanlığına****Erzurumda K.O. 15 Komutanı Kâzım Kara Bekir Paşa Hz.****Diyarbakır K.O. 13 Komutanı Cevdet Beyefendiye (resmî yazı)****K.O. 3 Komutanı Salâhaddin Beyefendiye****Konyada K.O. 12 Komutanı Fahrettin Beyefendiye****Amasyada Tümen 5 Kafkas Komutanı Cemil Cahit Beyefendiye****Torulda Yarbay Halit Beyefendiye Tümen 61 Komutanı Kâzım Beyefendiye****Bursada Tümen 56 Komutanı Bekir Sami Beyefendiye****Edirne'de Birinci Kolordu Komutanı Cafer Tayyar Beye****Mardinde Beşinci Tümen Komutanı Yarbay Kenan Beye**

1 - Çok güvenilir bir kaynağa dayanılarak İstanbuldan bildirildiğine göre iki üç gündenbergi emekli korgenerallerden Kiraz Hamdi Paşa padişaha gidip saatlerce padişahın yanında kaldığı ve aşağıdaki kararın alındığı:

a) Ulusal örgütleri yok etmek amacıyla eski Dördüncü Ordu Komutanı Mareşal Zeki Paşa başkanlığında bir kabine kurulması, Kiraz Hamdi Paşa savaşışleri bakanı, Prens Sabahattin dışışleri, Tevfik Hamdi içişleri bakanı, Eşref ve Mahir Sait ve öbür kişilerin başka bakanlıklara atanması.

b) Padişahın şimdiki başbakana bugünlerde çekilmesini önermek isteğinde olduğu.

2 - Temsilci Kurul tarafından Savaşışleri Bakanı Cemal Paşa aracılığıyla başbakana hiçbir gerek ve uydurma nedenle görevden çekilmemesi bildirilmiştir.

3 - İstanbulda Senato üyelerinden Mareşal Fuat Paşa politik işlere karışmaması konusunda padişaha ricada bulunacaktır.

4 - İlişkide bulunduğunuz Hakları Savunma Derneği merkez kurullarına gereği gibi ve uygun yoldan bilgi verilmesi uygun olur.

Temsilci Kurul adına**Mustafa Kemal****BELGE, 178.****Şifre****Kişiyeye özeldir****Sivas, 13/10/1919****İstanbulda Çanakkale Müstahkem Mevki Komutanı****Albay Şevket Beye**

Bir buçuk aya kadar meb'usların seçimi sonuçlanıp inşallah meclis açılacaktır. Yasama gücünün gerek yabancı ve gerekse iç düşmanlara karşı güven ve koruma altında görev yapması bugünün düşünölmeye değer ve çok önemli bir sorundur. İstanbulda bu bakımdan iç durumu

olarak ifayı hizmet eylemesi bugünün şayanı teemmül ve pek mühim bir meselesidir. Dersadette bu noktâ nazardan dahilî vaziyeti nasıl görüyorsunuz? Mütelîfin tarafından bir tecavüz ihtimali mevcut olabilir mi? Her iki ihtimale karşı hafî ve celi ne gibi tertibatı tahaffuziye ve tedafüiye itihazı düşünülmektedir? Zabuta, jandarma millî ve hafî teşkilât ve askeri vaziyetimiz bugün ne haldedir ve ne yapılmak tasavvur buyurulmaktadır. İş'arını rica ederiz.

Heyeti Temsilîye namına
Mustafa Kemal

VESİKA, 179.

Adet
108

Pangaltı, 20/10/1335

Sivas Üçüncü Kolordu K.

C: 13/10/1335 şifreye:

Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine şifre suretidir.

1 - Meb'usanın toplanmasında hiçbir mahzur ve tehlike yoktur. Efkârı umumiye ve hatâ dahilî düşmanlar da meb'usaların toplanmasında Düvelî Mütelîfeye gizlice umum meclise karşı herhangi bir hareketlerinin cihanı medeniyete karşı suitesir edeceğine nazaran yapımları imkân dahilinde değildir. Ancak kuvvei teşriyenin hali hazır salâhiyetinin tevsiî sırasında zatî şahnenin meclisi feshetmeğe kalkışması ve muhaliflerin tehlikeli vaziyet almaları ve Düvelî Mütelîfenin de bundan bilistifade Zatî Devletleri gibi zevatı marufeye ve başlıca Kuvayi Millîyei âlilerine taarruz etmeğe içtisarları muhtemeldir. Buna karşı da muahedei sulhiyeyi bile imza etmek üzere Meclisi Meb'usanın toplanmasına karar vermesinin ve Kanunu Esasî tadilâtının bunlara yaptırılmasının ve Kuvayi Millîyeye mensup zevatı mühimmenin akti sulhe kadar ikinci ve dördüncü maddede arzedilen tarzda hareket eylemesinin muvafık olacağı düşünülmektedir.

2 - Kuvvei teşriyenin her türlü ihtimale karşı dahilî ve haricî düşmanlara karşı muhafazasına ancak akti sulhe hatta Meclisi Mebusanın vazifesini bitirmesine kadar Kuvayi Millîyenin her kuvvetin fevkinde olarak kemali mehabet ve hamiyetle vazifesine devamı kâfidir mütalesindeyiz.

3 - İstanbulda üç şubemiz vardır. Bunların azası kesirdir. Asker ve jandarma, sivillerin, memurînin kısmı küllisi, kutaatın hemen kâffesi elde edilmiş fikri millî tezyit ve millî ahrarımız Kongrece ve vahdeti millîye gibi tek mil millî gruplar ve namuslu zevatı meşhure ve münevvere maksada imale edilmişti. Şimdiye kadar mühim mesailde kendilerine hissettirmeden mütaaleaları alınmış ve velhasıl ekseriya millî hususat ta buradaki heyeti hafiyenin taşradaki millî cemiyetlerin alenî vasıtai icraiyeye ve faaleleri haline getirilmiş ve hali hamiyette de aynı usul ile vazifelerine devam ettirilmekte bulunulmuştur. Hükûmeti sabıka zamanında teşkilâtı bir dereceye kadar ilerletilen ve bilâtefrik bütün islâmlar dahil edilen...ikmal edilmesine ve teşkilâtımızın tevsiine ayrıca çalışılmakta ve Kuvayi Millîye ilerledikçe alenî teşkilât yapılmakta ve düşünülmektedir. Fakat evelce arzedilen mütaaleattan dolayı berveçhibalâ kuvayi idare edecek heyetin hafî kalması ve Anadolu'da sonuna kadar vazifesinde devam edecek olan Kuvayi Millîyeye istinat ve ayrıca hafî teşkilât yapılmışa kalkışmasının muvafık olacağı fikrindeyiz. Muhalifleri de peyderpey işbu daireye celbeylemek te ahası malimizdir.

4 - Velhasıl her ihtimale karşı Zatî Devletleri, Ali Fuat, Rauf, Refet Paşa ve Beyler gibi Kuvayi Millîyeyi alenen idare edenlerin akti sulhe kadar İstanbula ayak basmaları ve gazetelerde görülen meb'us olmak ve hatta silki askeriye girmek arzularını derhal tektzip ettirerek her kuvvetin fevkinde olarak Kuvayi Millîyenin büyük vazifei vataniyesini idarede devam buyurlarının elzem olduğu kanaatinde bulunduğumuzu arz ederiz.

Çanakkale Mevkii Müstahkem K.
Şevket

VESİKA, 180.

230

Pangaltı, 30/10/1335

Sivasta K.O.3 K.

Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine mahsustur.

nasıl görüyorsunuz? İtilâf Devletleri tarafından bir saldırı olasılığı var mıdır? Her iki olasılığa karşı gizli ve açık ne gibi korunma ve savunma önlemleri alınması düşünülmektedir? Güvenlik güçleri, jandarma ulusal ve gizli örgütler ve askerî durumumuz bugün ne haldedir ve ne yapılmak tasarlanmaktadır? Bildirilmesini rica ederiz.

Temsilci Kurul adına
Mustafa Kemal

BELGE, 179.

Sayı
108

Pangaltı, 20/10/1919

Sivas Üçüncü Kolordu K.

K: 13/10/1919 şifreye:

1 - Meb'usaların toplanmasında hiçbir sakınca ve tehlike yoktur. Meb'usalar toplanınca, İhtilâf Devletlerinin tüm meclise karşı herhangi gizli bir davranışı kamu oyunda hatta düşmanlarla uygarlık dünyasında bile kötü etki yapacağından, bunu yapmaları olası değildir. Ancak yasama meclisi bugünkü yetkisini genişletmesi sırasında, bize karşı olanların tehlikeli tavır takınmaları ve İtilâf Devletlerinin de bundan yararlanarak sizin gibi ünlü kişilere ve belli başlı Ulusal Örgütlere saldırmaya kalkışmaları olasıdır.

Bu olasılık karşısında da, barış andlaşmasının imzası için meclisin toplantıya çağırılmasının kararlaştırılması ve anayasa değişikliğinin böylece toplanacak meclise yaptırılması durumunda, Ulusal Güçlerden olan önemli kişilerin barış yapılarına kadar ikinci ve dördüncü maddelerde belirtilen yolda davranmalarının uygun olacağı düşünülmektedir.

2 - Yasama gücünün her türlü olasılığa göre iç ve dış düşmanlara karşı korunmasına barış yapılarına hatta Mebuslar Meclisi görevini bitirene değin ancak Ulusal Güçlerin her kuvvetin üstünde olarak tam bir ululuk ve yurtseverlikle görevini sürdürmesi yeter düşüncesindeyiz.

3 - İstanbulda üç şubemiz vardır. Bunların üyeleri çoktur. Asker ve jandarma, sivillerin, memurların büyük çoğunluğu, askeri birliklerin hemen tümü elde edilmiş ulusal düşünce güçlendirilmiş ve ateşli yurtseverlerimizin kongredeki ulusal birlikleri gibi tüm ulusal gruplar ve namuslu ünlü kişiler ve aydınların amacımıza eğilimleri sağlanmıştı. Şimdiye kadar önemli konularda kendilerine sezindirmeden görüşleri alınmış, kısacası ulusal konuların çoğunda da buradaki gizli kurul taşradaki ulusal derneklerin açıkça eylem aracı durumuna getirilmiş ve yurtseverlik işlerinde de aynı yoldan görevlerini sürdürmüşlerdir. Eski hükûmet zamanında örgütlenmesi bir ölçüde ilerletilen ve ayırsız tüm müslümanlar içine alınan birliğin... tamamlanmasına ve örgütümüzün genişletilmesine ayrıca çalışılmakta ve Ulusal Güçler ilerledikçe açıktan örgüt kurulmakta ve düşünülmektedir. Fakat daha önce bildirilen düşüncelerden ötürü yukarıda belirtilen güçleri yönetecek kurulun gizli kalması ve Anadolu'da sonuna kadar görevini sürdüreceği olan Ulusal Güçlere dayanması ve ayrıca gizli örgüt kurmaya kalkışılmasının uygun olacağı düşüncesindeyiz. Bize karşı olanları da yavaş yavaş bu yöne çekmek de en büyük isteğimizdir.

4 - Kısacası her olasılığa karşı siz, Ali Fuat, Rauf, Refet Paşa ve Beyler gibi Ulusal Güçleri açıkça yönetenlerin barış yapılarına kadar İstanbula ayak basmaları ve gazetelerde görülen meb'us olmak ve hatta orduya girmek isteklerini gecikmeden yalanlatarak her gücün üzerinde Ulusal Güçlerin büyük yurt görevinin yönetimini sürdürmelerinin çok gerekli olduğu konusunda olduğumuzu bildiririz.

Çanakkale Müstahkem Mevki K.
Şevket

BELGE, 180.

230

Pangaltı, 30/10/1919

Sivasta K.O. 3 K.

Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine özeldir.